

**ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ
ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ**

**ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΜΟΝΑΔΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ

Η ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑ ΑΝΗΛΙΚΩΝ

**ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ
ΚΩΝ/ΝΟΣ ΤΣΟΥΝΤΑΣ**

**ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΑΣ
ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ
Α.Μ.: 97142**

**ΚΑΛΑΜΑΤΑ
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2002**

ΣΥΝΟΠΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Εισαγωγή

Κεφάλαιο 1^ο : Ιστορική Αναδρομή – Συγκριτική Επισκόπηση

Κεφάλαιο 2^ο: Οι περιπτώσεις της Επιτροπείας Ανηλίκου

Κεφάλαιο 3^ο: Τα Όργανα της Επιτροπείας

Κεφάλαιο 4^ο: Το περιεχόμενο και η λειτουργία της επιτροπείας

Κεφάλαιο 5^ο: Οι πράξεις με διατυπώσεις

Συμπέρασμα

ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑ ΑΝΗΛΙΚΩΝ

I.- ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το οικογενειακό δίκαιο, πέρα από τις κατά κυριολεξία οικογενειακές σχέσεις (ή οικογενειακές σχέσεις με στενή έννοια), δηλαδή αυτές μεταξύ προσώπων που ανήκαν στην ίδια Οικογένεια, ρυθμίζει και σχέσεις όπου τα μέρη δεν είναι απαραίτητα σύζυγοι οι συγγενείς. Τέτοιου είδους σχέσεις είναι οι σχέσεις που δημιουργούνται στα πλαίσια των θεσμών της επιτροπείας ανηλίκου, της αναδοχής ανηλίκου, της δικαστικής συμπαραστάσης και της δικαστικής επιμέλειας ξένων υποθέσεων. Οι παραπάνω θεσμοί έχουν ως σκοπό τους την προστασία των ολικά ή μερικά δικαιοπρακτικά ανίκανων προσώπων, δηλαδή αφενός των ανηλίκων όταν υπάρχουν προβλήματα ως προς το λειτούργημα ή την άσκηση της γονικής μέριμνας και αφετέρου των ενηλίκων που έχουν ανάγκη από κάποιο είδος δικαστικής βοήθειας είτε για τον εαυτό τους, είτε για την περιουσία τους. Η προστασία βέβαια όλων αυτών και ιδίως των ενηλίκων, θα άρμοζε ίσως περισσότερο να αποτελεί αντικείμενο των Γενικών Αρχών (είτε του Δικαίου των προσώπων είτε του Δικαίου των Δικαιοπραξιών). Ωστόσο η ένταξη των σχετικών προστατευτικών θεσμών στο οικογενειακό δίκαιο δεν είναι αδικαιολόγητη, αφού αφενός στα πλαίσιά τους (ακόμα και μετά την ενίσχυση σ' αυτούς του δημοσίου στοιχείου με τον Ν. 2447/1996) ο θεσμός της επιτροπείας ανηλίκων ανήκει στους σκοπούς που επιδιώκουν να προστατεύσουν τον ανήλικο¹ όταν δεν προστατεύεται απ' τους γονείς του γι' αυτό και είναι οργανωμένος ως ένα βαθμό κατά το πρότυπο της γονικής μέριμνας «οιονεί» οικογενειακή σχέση και ανατίθεται κατά προτίμηση σε συγγενείς του ανηλίκου οι οποίοι δεν μπορούν ούτε να αγνοηθούν απ' την οργάνωση της επιτροπείας αλλά ούτε ν' αφεθούν ανέλεγκτα τα πρόσωπα στα οποία θα ανατεθούν καθήκοντα Επιτρόπου. Αν όμως η επιτροπεία θεωρηθεί περισσότερο έργο της πολιτείας θα υπερέχει ο Κρατικός χαρακτήρας στην οργάνωσή της, αν πάλι είναι μεγαλύτερο το πεδίο δράσης των συγγενών θα γίνεται λόγος για οικογενειακό σύστημα.

---

¹ Παπαχρίστου/Χιωτέλλη, στον Α.Κ. Γεωργιάδη/Σταθόπουλου, VIII (1993), Εισαγ. 1589 – 1665, αρ. 1.

Το τελευταίο ίσχυε στην Ελλάδα μέχρι την πρόσφατη αλλαγή που επήλθε στο οικογενειακό μας δίκαιο με το Ν. 2447/1996.

Πριν τη θέσπιση του Ν. 2447/1996, το δίκαιο της επιτροπείας θεωρείτο ξεπερασμένο και αναχρονιστικό². Με τον παραπάνω νόμο μετατέθηκε το βάρος της Επιτροπείας στα παιδιά τα εγκαταλελειμμένα, τα ορφανά και απ' τους δύο γονείς και στα παιδιά που ζούσαν κάτω από ανώμαλες οικογενειακές συνθήκες. Έτσι μεταβάλλεται η επιτροπεία από Οικογενειακή σε Κρατική Υπόθεση.

Πράγματι με το νέο δίκαιο της επιτροπείας αναβαθμίζεται ο ρόλος του δικαστηρίου και αυξάνονται οι δυνατότητες αυτεπάγγελτης επεμβάσεώς του. Η επιτροπεία καθιστάτε πάντοτε δοτή, καταργείται το συγγενικό και εισάγεται το Εποπτικό συμβούλιο³, παύει να είναι υποχρεωτικό το λειτούργημα του Επιτρόπου⁴. Τα όργανα της επιτροπείας συνεργάζονται στενά με την κοινωνική υπηρεσία που συνεπικουρεί το έργο τους. Επίσης αυτό που τονίζεται περισσότερο σε κάθε απόφαση των οργάνων της επιτροπείας είναι το συμφέρον του ανηλίκου, ο οποίος ανάλογα με την ωριμότητά του συμβάλλει στις αποφάσεις του Επιτρόπου.

Η επιλογή μεταξύ οικογενειακής και κρατικής επιτροπείας αποτελεί ένα κρίσιμο και σύνθετο πρόβλημα το οποίο εξαρτάται από ποικίλες παραμέτρους καθώς και απ' τον τρόπο και το ενδιαφέρον βάση του οποίου θ' ασκήσει ο επίτροπος και τα μέλη του εποπτικού συμβουλίου τα καθήκοντά του. Η οικογενειακή επιτροπεία λειτουργεί καλύτερα όταν υπάρχουν στενοί συγγενικοί δεσμοί ενώ οι ανήλικοι μένουν απροστάτευτοι όταν αυτοί χαλαρώσουν. Απ' την άλλη πάλι πλευρά στην Κρατική Εποπτεία υπάρχει ο κίνδυνος της γραφειοκρατικής αντιμετώπισης των ανηλίκων⁵, αλλά και ο φόβος της αδιαφορίας για την ανάληψη της Επικρατείας, επομένως τον ανήλικο τον περιμένει το ίδρυμα.

---

² Βλ. Βαθρακοκούλη, άρθρο 1589 σ. 720, που το θεωρεί και αναποτελεσματικό. Νικολαΐδη, Η τελευταία τροποποίηση του ΑΚ Επί θεμάτων υιοθέτηση Επιτροπείας, απαγορεύσεως κλπ. Αρχ. Ν. 48, σ. 289.

³ Βλ. Νικολαΐδη, οπ. σ. 300.

⁴ Βλ. Σπυριδάκης, Η μεταρρύθμιση, αρ. 38. 2. σ. 200.

⁵ Βλ. Παπαχρίστου/Χιωτέλλη, στον Α.Κ. Γεωργιάδη/Σταθόπουλου VIΠ (1993), Εισαγ. 1589 – 1665, αρ. 16.

Για τους παραπάνω λόγους το νέο δίκαιο της επιτροπείας καθιερώνει περισσότερο ένα μικτό σύστημα επιτροπείας⁶. Έτσι ξεκινά η ανάθεση του επιτρόπου σε ιδιώτη με Εποπτικό συμβούλιο αποτελούμενο από συγγενείς και φίλους και ανάλογα με τις δυνατότητες μπορεί να φθάσει μέχρι την ανάθεση της επιτροπείας σε ίδρυμα ή και στην κοινωνική Υπηρεσία. Οι νέες διατάξεις Αναγκαστικού δικαίου μπορούν να συμβάλουν πραγματικά στην περίθαλψη των απροστάτευτων ανηλίκων⁷.

---

⁶ Βλ. Παπαχρίστου/Χιωτέλλη, στον Α.Κ. Γεωργιάδη/Σταθόπουλου VIII (1993), Εισαγ. 1589 - 1665, αρ. 17.

⁷ Αλαρίθμηση θετικών καινοτομιών και ιδίως της αναβαθμίσεως της θέσεως του ίδιου του ανηλίκου, βλ. από την Παντλίδου, Παρατηρήσεις στις προτάσεις για το νέο δίκαιο της υιοθεσίας της Επιτροπείας και της αναδοχής ανηλίκων, Κριτ. Ε 1995.2, σελ. 290.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

I.- Ιστορική Αναδρομή

Ο θεσμός της επιτροπείας ανηλίκων ήταν όχι μόνο γνωστός στο αρχαίο Ελληνικό δίκαιο, αλλά και ολοκληρωμένος. Ο όρος «Επίτροπος» εχρησιμοποιείτο βέβαια και με άλλες έννοιες (συμπαραστάτης παραφρόνων ασώτων, διαχειριστής). Κυρίως όμως αναφερόταν σε αυτόν που αναλάμβανε την ανατροφή, την εκπροσώπηση και γενικότερα την προστασία των ορφανών Ανηλίκων⁸ (για τον λόγο αυτό ονομαζόταν καμιά φορά και κηδεμόνας).

Ο Επίτροπος έπρεπε απαραίτητα να είναι άνδρας, γι' αυτό και δεν διοριζόταν Επίτροπος του ορφανού η μητέρα του ή άλλη γυναίκα, Αθηναίος Πολίτης, υγιής και να μην είχε καταδικασθεί σε ατιμία⁹. Ως Επίτροπος διοριζόταν το πρόσωπο που είχε ορισθεί απ' τον πατέρα του με την διαθήκη του, είτε οι πλησιέστεροι άντρες συγγενείς (εκ του νόμου) ή εκείνοι που κρίνονταν κατάλληλοι απ' τον επώνυμο άρχοντα (δότη). Εάν μάλιστα υπήρχαν περισσότεροι ενδιαφερόμενοι, αποφαινόταν η Ηλιαία για το καταλληλότερο. Πολύ συνηθισμένος, ίσως και υποχρεωτικός, ήταν ο διορισμός συνεπιτρόπων, όπως συνέβη και με τον ρήτορα Δημοσθένη, ώστε ο ένας να ελέγχει τον άλλο και να μπορεί πάντα κάποιος να προστατεύει τα συμφέροντα του ανήλικου αν αυτά έρχονταν σε σύγκρουση με τα συμφέροντα κάποιου άλλου Επιτρόπου.

Ο Επίτροπος διαχειριζόταν την ορφανική περιουσία του ανήλικου, εκπροσωπούσε τον ανήλικο στις συναλλαγές του, φρόντιζε επίσης για την τροφή και την εκπαίδευσή του. Εάν η διαχείριση απαιτούσε ειδικές γνώσεις, εξεμίσθωνε την περιουσία σε κατάλληλο πρόσωπο («μίσθωσις οίκων ορφανικών»¹⁰). Οπωσδήποτε τελούσε υπό την εποπτεία του Επώνυμου Άρχοντα και των ορφανιστών. Η επιτροπεία τελείωνε με τον θάνατο του Επιτρόπου ή του ανήλικου, ή με την ενηλικίωση κάποιου αδελφού του που αναλάμβανε πια αυτός την επιτροπεία. Μετά το τέλος της επιτροπείας ο

⁸ Δημάκη, Αττικό Δίκαιο I, 1986 σελ. 193.

⁹ Δημάκη, οπ. σελ. 194 επ.

¹⁰ Δημάκης οπ. σελ. 206.

Επίτροπος έπρεπε να αποδώσει την περιουσία και να λογοδοτήσει. Διάφορες κυρώσεις προβλέπονταν για την παράβαση των καθηκόντων του Επιτρόπου.

Στο παλαιότερο Ρωμαϊκό δίκαιο, η επιτροπεία των ανηλίκων ήταν δικαίωμα μάλλον παρά καθήκον του Επιτρόπου κι είχε ως σκοπό την περιφρούρηση της περιουσίας του ανηλίκου για να τον κληρονομήσει ο Επίτροπος (που ήταν πάντα κληρονόμος χωρίς διαθήκη), αν τύχαινε να πεθάνει ο ανήλικος. Ο Επίτροπος μπορούσε να διορισθεί με διαθήκη του πατέρα (*tutela testamentaria*) ή να ορίζεται από νόμο ως συγγενής του ανηλίκου (*tutela legitimo*), ή να διορίζεται από κάποιον δημόσιο άρχοντα (*tutela a magistratu dativa*), υπήρχαν όμως και περιπτώσεις όπου γεννιόταν μια ιδιότυπη επιτροπεία ως αποτέλεσμα της διαδικασίας για την χειραφεσία του ανηλίκου (*tutela fiduciaria*).

Ο Επίτροπος ήταν υποχρεωμένος να δεχθεί το λειτούργημα αυτό, σε ορισμένες περιπτώσεις έπρεπε να δώσει ασφάλεια για τη διαχείρισή του και όφειλε να συντάξει απογραφή της περιουσίας του ανηλίκου. Κύρια έργα του Επιτρόπου ήταν η φροντίδα για το πρόσωπο του ανηλίκου, η διαχείριση της περιουσίας του, η κατάρτιση συμβάσεως για λογαριασμό του ανηλίκου και η παροχή της συναίνεσης σε ορισμένες πράξεις που μπορούσε να κάνει μόνος του ο ανήλικος. Η επιτροπεία τελείωνε με τον θάνατο ή την μείωση της προσωπικής κατάστασης (*capitis deminutio*) του Επιτρόπου ή του ανηλίκου, με την είσοδο του ανηλίκου στην εφηβεία, με την πάροδο της προθεσμίας, αν ο διορισμός του Επιτρόπου είχε γίνει με την προθεσμία και με την παύση του Επιτρόπου. Ιδιαίτερες αγωγές είχαν δημιουργηθεί για την ευθύνη του Επιτρόπου.

Για την απλοποίηση του ρωμαϊκού συστήματος της Επιτροπείας, την συμπλήρωσή του και την προσαρμογή του τις νεότερες ανάγκες και αντιλήψεις, είχε γίνει ένας νόμος το 1861 (με αριθμό χπθ'), έντονα επηρεασμένος απ' το γαλλικό δίκαιο και προσανατολισμένος στον οικογενειακό χαρακτήρα της επιτροπείας, ο οποίος ίσχυε ως την εισαγωγή του Αστικού Κώδικα. Ουσιαστικά μάλιστα και οι διατάξεις του κώδικα σε πολύ λίγα σημεία διέφεραν απ' τις αντίστοιχες διατάξεις του Ν. χπθ'/1861. Εκτός από τον Επίτροπο, τον οποίο επέβλεπε και αναπλήρωνε ο παρεπίτροπος, υπήρχε το συγγενικό συμβούλιο το οποίο συνεδρίαζε υπό την προεδρία του Ειρηνοδίκη και το αποτέλεσαν συγγενείς απ' την πατρική και μητρική γραμμή.

Μια τροποποίηση έγινε στον κώδικα μετά την εισαγωγή του: το αρχικό άρθρο 1622 θεωρούσε ανίκανες για να γίνουν Επίτροποι ανάμεσα σ' άλλα πρόσωπα και τις γυναίκες αλλά αυτή η περίπτωση 4 του άρθρου 1622 καταργήθηκε με τον Νόμο 3192/1955. Με το Νόμο 1329/1983 έγιναν ορισμένες τροποποιήσεις και στο δίκαιο της επιτροπείας ανηλικού, με σκοπό την προσαρμογή της στις άλλες νεότερες διατάξεις του Οικογενειακού Δικαίου, κυρίως απ' την άποψη της ισότητας των φύλων. Με το δίκαιο της Επιτροπείας ασχολήθηκε αρχικά κατά το διάστημα 20.07.1984 – 30.05.1989 Νομοπαρασκευαστική Επιτροπή με Πρόεδρο τον Καθηγητή Ιωάννη Δεληγιάννη, η οποία κατέληξε σε σχέδιο Νόμου το οποίο υποβλήθηκε στον Υπουργό Δικαιοσύνη στις 30.05.1989. Η επιτροπή ανασυγκροτήθηκε το 1994 υπό την ίδια προεδρία και οριστικοποίησε το κείμενο που αναφερόταν στη μεταρρύθμιση της Επιτροπείας Ανηλικών και το οποίο τελικώς υποβλήθηκε μαζί με το νέο θεσμό της Δικαστικής συμπαραστάσεως, της δικαστικής επιμέλειας ξένων υποθέσεων, την αναδοχή ανηλικών και την μεταρρύθμιση της υιοθεσίας, στις 06.05.1996 σε ενιαίο Σχέδιο Νόμου. Το τελευταίο ψηφίστηκε τελικώς με το Ν. 2447/1996.

II.- Συγκριτική Επισκόπηση

A.- Αγγλικό Δίκαιο

Στο Αγγλικό Δίκαιο ο όρος που χρησιμοποιείται και είναι αντίστοιχος με την Επιτροπεία Ανηλικών είναι «guardianship».

Στο παρελθόν υπήρξε σύγχυση γύρω απ' αυτή την εύνοια λόγω του ευρύτερου περιεχομένου της: δεν υπήρχε διάκριση (σαφής) μεταξύ guardianship και parenthood¹¹. Αυτό συνέβαινε γιατί πριν αναγνωριζόταν Parental και non Parental guardianship, η δε μητέρα γινόταν guardian με το θάνατο του πατέρα, μόνη ή με αυτόν που διόρισε ο πατέρας. Όμως με το children Act 1989, οι γονείς δεν θεωρούνται Επίτροποι. Επομένως ο όρος χρησιμοποιείται για να καλύψει την εξουσία που ασκεί ο guardian σε ανήλικους ορφανούς. Ο guardian διακρίνεται απ' τους γονείς και απ' τους αναδόχους γονείς και δέχεται χαλαρό έλεγχο απ' την πολιτεία.

---

¹¹ Bromley – Lowe, *Family Law*, 1992, σελ. 395 επ.

Ο Επίτροπος μπορεί να ορισθεί από έναν γονέα χωρίς όμως να μπορεί να ασκήσει τα καθήκοντά του όσο αυτός ζει. Όταν ο ανήλικος είναι ορφανός και απ' τους δύο γονείς υπάρχει residence order (δικαστική εντολή), τότε ο Επίτροπος ορίζεται απ' το Δικαστήριο. Η εξουσία του παύει με την ενηλικίωση του ανηλίκου ή με απόφαση του Δικαστηρίου.

B.- Γαλλικό Δίκαιο

Μέχρι και το έτος 1804 η Επιτροπεία Ανηλίκων εθεωρείτο για τον Γαλλικό Αστικό Κώδικα Οικογενειακή Υπόθεση. Το Οικογενειακό συμβούλιο επέλεγε τον Επίτροπο έχοντας Δικαστική Προεδρία. Ο επίτροπος δεν δεχόταν Κρατική Επιτροπεία.

Κατά το έτος 1964 μεταβάλλεται το δίκαιο της Επιτροπείας. Εισάγεται ο θεσμός του Επιτροπικού Δικαστή¹² και γίνεται αυστηρότερη η ευθύνη των οργάνων της Επιτροπής. Η επιτροπεία δεν έπαυσε να είναι tutelle familiale, απλά αποκτά στοιχεία της tutelle publique¹³. Η επιτροπεία είναι προσωποπαγές λειτούργημα, άμισθο και υποχρεωτικό.

Υπό επιτροπεία τίθεται ο ανήλικος όταν έχουν πεθάνει και οι δύο γονείς του ή όταν δεν μπορούν ν' ασκήσουν γονική εξουσία (άρθρο 390 Γαλλ. ΑΚ) ή αν κριθεί απαραίτητο για το συμφέρον του Ανηλίκου απ' το δικαστήριο (άρθρο 391 Γαλλ. ΑΚ). Σύνηθες φαινόμενο είναι το tuteur de fait δηλαδή όταν η επιτροπεία ασκείται από συγγενή, ιδίως όταν η περιουσία του ανηλίκου είναι μικρή.

Ο Επίτροπος ορίζεται από τον επιζώντα γονέα (άρθρο 397 Γαλλ. ΑΚ) ή καλείται εκ του Νόμου ο πλησιέστερος ανιών (άρθρο 402 Γαλλ. ΑΚ) ή ορίζεται απ' το οικογενειακό συμβούλιο (άρθρο 404 Γαλλ. ΑΚ). Εκτός του Επιτρόπου ορίζεται υποχρεωτικά και ο παρεπίτροπος (άρθρα 420 – 426 Γαλλ. ΑΚ)¹⁴, ο οποίος εκλέγεται απ' το οικογενειακό συμβούλιο και είναι μέλος αυτού.

Το οικογενειακό συμβούλιο είναι πάντοτε το όργανο εποπτείας του Επιτρόπου. Ορίζεται από τον Επιτροπικό Δικαστή και αποτελείται από τέσσερα ως έξι μέλη συγγενείς ή οικογενειακούς φίλους και συνεδριάζει υπό

¹² Weill – Terre, Droit avil, Les Personnes, 1983, ap. 812.

¹³ Ferid – Sonnenberger, Don Franzosische Zivilrecht, ap. 4c 703 – 704.

¹⁴ Weill – Terre, op. ap. 844.

την προεδρία του Επιτροπικού Δικαστή, ο οποίος εποπτεύει και τις δραστηριότητες του συμβουλίου.

Ο Επίτροπος επιμελείται του προσώπου του ανηλίκου και διοικεί την περιουσία του χωρίς άλλες διατυπώσεις. Για ορισμένες όμως πράξεις λ.χ. διαθέσεις, χρειάζεται τη συναίνεση του οικογενειακού συμβουλίου (άρθρο 457 Γαλλ. ΑΚ).

Η επιτροπεία λήγει από λόγους που αφορούν στον ανήλικο ή στον Επίτροπο (λ.χ. θάνατος) ή μπορεί το διοικητικό συμβούλιο να παύσει τον Επίτροπο εξαιτίας σπουδαίου λόγου¹⁵.

Εκτός από την συνήθη επιτροπεία αναγνωρίζονται οι ειδικές μορφές κρατικής επιτροπείας για τα παιδιά που περιθάλπονται από κρατική μέριμνα (λ.χ. έκθετα), που ασκείται από εκπρόσωπο του κράτους και για τα παιδιά όσων έπεσαν στον πόλεμο¹⁶.

Γ.- Γερμανικό Δίκαιο

Υπό επιτροπεία τίθεται ο ανήλικος όταν απουσιάζει η γενική μέριμνα, επειδή οι γονείς έχουν πεθάνει ή τους έχει αφαιρεθεί (§ 1773 Γερμ. ΑΚ). Οι γονείς μπορούν να ορίσουν Επίτροπο (§ 1776 Γερμ. ΑΚ), ή ορίζεται από το δικαστήριο, ύστερα από ακρόαση του jugendamt (§ 1779 Γερμ. ΑΚ). Η επιτροπεία είναι υποχρεωτική κατά κανόνα (§ 1785 Γερμ. ΑΚ), υπάρχει δικαίωμα αποποίησης σε περίπτωση που συντρέχουν συγκεκριμένοι λόγοι (§ 1786 Γερμ. ΑΚ).

Επιτρέπεται και η Vereimvollmacht, η οποία ασκείται από σωματείο που εκπληρώνει ορισμένες προϋποθέσεις¹⁷, εάν δεν βρίσκεται ο κατάλληλος Επίτροπος – ιδιώτης (§ 1791α Γερμ. ΑΚ). Μπορεί επίσης να διορισθεί Επίτροπος το jugendant (§ 1791 Γερμ. ΑΚ), δηλαδή η κρατική υπηρεσία προστασίας των ανηλίκων, οπότε η επιτροπεία προσλαμβάνει και οργανώσεις δημοσίου δικαίου¹⁸. αναγνωρίζεται ο παρεπίτροπος (§ 1792 Γερμ. ΑΚ) που επιβλέπει τον Επίτροπο (§ 1799 Γερμ. ΑΚ).

¹⁵ Ferid – Sonnenberger, *οπ. αρ.* 4c 802.

¹⁶ Ferid – Sonnenberger, *οπ. αρ.* 4c 895 *επ.*

¹⁷ Oberloskamp (*επιμ.*) – Schwindler, *Vormundschaft, pfleg schafg und verogenssorge fur Minderjahrigen*, § 14 *αρ.* 5 *επ.*

¹⁸ Oberloskamp (*επιμ.*) – Bruggemann, § 16, *αρ.* 23 *επ.*

Ο Επίτροπος επιμελείται του προσώπου του ανηλίκου, τον εκπροσωπεί και διοικεί την περιουσία του (§ 1793 Γερμ. ΑΚ), εννοείται με ορισμένους περιορισμούς. Όπως δεν επιτρέπεται να συνάπτει δωρεές απ' την περιουσία του ανηλίκου (§ 1804 Γερμ. ΑΚ) και επιβάλλεται να ζητά την συγκατάθεσή του για ορισμένες πράξεις (1812 Γερμ. ΑΚ). Ο Επίτροπος δικαιούται αποκαταστάσεως των δαπανών (§ 1835 Γερμ. ΑΚ) και εφόσον κριθεί δικαιολογημένο από το δικαστήριο – αμοιβή (§ 1836 Γερμ. ΑΚ).

Σημαντική είναι η παρουσία του Επιτροπικού Δικαστηρίου στην υποστήριξη και εποπτεία του Επιτρόπου (§ 1837 Γερμ. ΑΚ). Αντίθετα έχει καταργηθεί το Οικογενειακό συμβούλιο (παλ. §§ 1858 – 1881 Γερμ. ΑΚ).

Η επιτροπεία λήγει εάν δεν υφίστανται πλέον οι λόγοι που επέβαλαν το διορισμό Επιτρόπου (§ 1882 Γερμ. ΑΚ), από λόγους που αναφέρονται στον Ανήλικο (§1883 επ. Γερμ. ΑΚ), ή σε περίπτωση απολύσεως του Επιτρόπου.

Από τα παραπάνω γίνεται σαφές ότι για το Γερμανικό δίκαιο η επιτροπεία καθίσταται περισσότερο κρατική, χωρίς βέβαια να αμφισβητείται ότι ο συμφερότερος για τον ανήλικο, μπορεί να είναι ο Επίτροπος – άτομο¹⁹.

Δ.- ΕΛΒΕΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

Αυξημένος είναι ο ρόλος της Κρατικής Εποπτείας²⁰ όσον αφορά το Ελβετικό δίκαιο της επιτροπείας ανηλίκων (ο όρος χρησιμοποιείται και για ενηλίκους που έχουν ανάγκη συμπαραστάσεως, λόγω π.χ. ψυχικής ασθένειας). Η επιτροπική και η εποπτική αρχή είναι κρατικά όργανα, που είναι μαζί με τον επίτροπο τα όργανα της επιτροπείας (άρθρα 360 – 361 Ελβ. ΑΚ). Κατ' εξαίρεση στη λεγόμενη οικογενειακή επιτροπεία, μπορεί η επιτροπική αρχή να μεταβιβάσει τις αρμοδιότητές της στο οικογενειακό συμβούλιο (άρθρο 362 Ελβ. ΑΚ).

Ο Επίτροπος διορίζεται από την επιτροπική αρχή (άρθρο 379 Ελβ. ΑΚ) και είναι ιδιωτικός (Privatvormund) ή υπηρεσιακός δηλαδή δημόσιος υπάλληλος (Amtsvormund)²¹. Κατά το διορισμό μπορεί να υπάρχει μια προτεραιότητα των συγγενών (άρθρο 380 Ελβ. ΑΚ). Αναγνωρίζονται λόγοι αποποίσεως (άρθρο 383 Ελβ. ΑΚ) ή αποκλεισμού (άρθρο 384 Ελβ. ΑΚ).

¹⁹ Gerthuber/Coester – Waltjen, Lehrbuch des Familien rechts, 1994 § 70 επ.

²⁰ Πρβλ. Bernerkomm – Schnyder B.II 3/1, Systematischer Teil, αρ. 81, που θεωρεί το δίκαιο της Επιτροπείας μικτής φύσεως, με στοιχεία δημοσίου και ιδιωτικού δικαίου.

²¹ Για τη διάκριση βλ. Bernerkomm – Schnyder, οπ. άρθρο 360, αρ. 49 επ.

Σημαντικό χαρακτηριστικό είναι ότι ο διορισμός του Επιτρόπου ισχύει για δύο χρόνια, τα οποία μπορούν να ανανεωθούν και μετά την πρώτη τετραετία έχει το δικαίωμα ν' αρνηθεί να συνεχίσει την επιτροπεία (άρθρο 415 Ελβ. ΑΚ).

Ο Επίτροπος υπόκειται σε ορισμένους περιορισμούς ως προς την διαχειριστική εξουσία. Για παράδειγμα, χρειάζεται την συγκατάθεση της επιτροπικής αρχής για ορισμένες πράξεις (άρθρο 421 Ελβ. ΑΚ) ή και τη συγκατάθεση της εποπτικής αρχής (άρθρο 422 Ελβ. ΑΚ).

Και στο Ελβετικό Δίκαιο, εκτός από τους συνήθεις τρόπους λήξεως ή την πάροδο του χρόνου (άρθρο 442 Ελβ. ΑΚ), η επιτροπεία μπορεί να λήξει, εάν η επιτροπική αρχή διαπιστώσει βαριά παράβαση καθηκόντων ή καταχρηστική άσκηση ή αφερεγγυότητα του Επιτρόπου και του αφαιρέσει το λειτούργημα (άρθρο 445 Ελβ. ΑΚ). Το ίδιο μπορεί να γίνει και εάν είναι ανεπαρκής χωρίς υπαιτιότητά του (άρθρο 445 Abs 2 Ελβ. ΑΚ).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

Οι περιπτώσεις της Επιτροπείας ανηλίκου

Σύμφωνα με το άρθρο 1589 του Αστικού Κώδικα, ο ανήλικος τελεί υπό επιτροπεία, όταν κανένας γονέας δεν έχει ή δεν μπορεί να ασκήσει τη γονική μέριμνα, όταν το δικαστήριο διορίσει επίτροπο κατά τα άρθρα 1532 και 1535 ή αναθέσει την άσκηση της γονικής μέριμνας σε τρίτον κατά τα άρθρα 1513 και 1514, καθώς και όταν συντρέχουν περιπτώσεις των άρθρων 1660 και 1661.

Από το παραπάνω άρθρο συνάγεται ότι μπορούν να διακριθούν οι εξής κατηγορίες περιπτώσεων όπου ένα ανήλικο παιδί θα τελεί υπό επιτροπεία:

α) Όταν δεν υπάρχει καθόλου γονική μέριμνα, είτε γιατί οι γονείς είναι άγνωστοι (το παιδί είναι έκθετο), είτε γιατί έχει πάψει το λειτουργήμα της γονικής μέριμνας και ως προς τους δύο γονείς. Το τελευταίο συμβαίνει στις περιπτώσεις του θανάτου, της κήρυξης σε αφάνεια και της έκπτωσης των δύο γονέων (αφού μετά από αυτή, κατά το άρθρο 1568 ΑΚ, γονική μέριμνα δεν επανέρχεται στους φυσικούς γονείς) και της λύσης ή της ακύρωσης της υιοθεσίας, όταν δεν υπάρχουν φυσικοί γονείς για να επανέλθει σ' αυτούς η γονική μέριμνα του θετού παιδιού.

β) Μια δεύτερη περίπτωση επιτροπείας παρατηρείται όταν οι γονείς έχουν γονική μέριμνα αλλά δεν την ασκούν, αδράνεια και ως προς τους δύο γονείς. Αυτό συμβαίνει, καταρχήν, όταν κανένας γονέας δεν μπορεί ν' ασκήσει τη γονική μέριμνα για νομικούς (λ.χ. δικαστική συμπαραστάση) ή πραγματικούς λόγους (μακρόχρονη απουσία στο εξωτερικό²²). Αυτό συναγόταν στο προηγούμενο δίκαιο ερμηνευτικά²³ και προβλέπεται ήδη ρητά. Επίσης υπό επιτροπεία τελεί ο ανήλικος όταν οι γονείς διατηρούν το δικαίωμα της γονικής μέριμνας, έχουν στερηθεί όμως την άσκησή της. Αυτό συμβαίνει όταν λόγω κακής ασκήσεώς τους έχει αφαιρεθεί η άσκησή της, κατά τα άρθρα 1532, 1535, 1513 και 1514 καθώς και 1660 και 1661 ΑΚ ή γιατί οι ίδιοι αδυνατούσαν ν' ανταποκριθούν και τους αφαιρέθηκε με δική τους αίτηση (ΑΚ 1535). Στις παραπάνω περιπτώσεις θα πρέπει να προστεθεί και η περίπτωση της αφαίρεσης της άσκησης της γονικής μέριμνας και από τους

²² Παπαχρίστου, σελ. 335.

²³ Παπαχρίστου/Χιωτέλλη, στον ΑΚ Γεωργιάδη/Σταθόπουλου, VIII (1993), άρθρο 1589 αρ. 8.

δύο γονείς κατά το άρθρο 1537 εδ. 2. εννοείται, ότι ο λόγος της αδράνειας (καθώς, άλλωστε, και ο λόγος της παύσης) της γονικής μέριμνας μπορεί να είναι διαφορετικός για τον κάθε γονέα.

γ) Όταν για τον ένα γονέα συντρέχει απουσία γονικής μέριμνας και για τον άλλον αδράνεια πάλι ο ενήλικος τελεί υπό επιτροπεία.

Εξάλλου ρητά προβλέπει η ΑΚ 1589 ότι περίπτωση επιτροπείας συντρέχει και όταν ανατίθεται η άσκηση της γονικής μέριμνας σε τρίτο, σε περίπτωση ακυρώσεως του γάμου, διαζυγίου, η διακοπής της συμβιώσεως της συμβιώσεως κατά τις ΑΚ 1513, 1514, εάν αυτό επιβάλλεται από το συμφέρον του τέκνου και υπό το προϊσχύσαν δίκαιο γινόταν δεκτό, ότι αυτός ο τρίτος είναι επίτροπος²⁴. Και

δ) Η τελευταία περίπτωση επιτροπείας συντρέχει όταν με πρωτοβουλία των ανάδοχων γονέων και υπό τις προϋποθέσεις των ΑΚ 1660, 1661, αφαιρούνται αρμοδιότητες από τους φυσικούς γονείς ή τον Επίτροπο και καθίστανται Επίτροποι ή συνεπίτροποι οι ανάδοχοι γονείς.

Όπως για όλους εμάς είναι ευνόητο η συνεπής άσκηση της γονικής μέριμνας είναι καθήκον των γονέων, πλην όμως αυτοί δεν μπορούν να εξαναγκασθούν με τη βία ν' ασκήσουν ορθά τη γονική μέριμνα²⁵.

---

²⁴ Παπαχρίστου/Χιωτέλλη, στον ΑΚ Γεωργιάδη/Σταθόπουλου, VIII (1993), άρθρο 1589 αρ. 9, Κουμάντος II, σελ. 311 – 312.

²⁵ Βαθρακοκόιλης, άρθρο 1589, σελ. 721.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

ΤΑ ΟΡΓΑΝΑ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑΣ

A.- Γενικά

Υπό το προϊσχύσαν δίκαιο, όργανα της επιτροπείας ήταν ο Επίτροπος, το συγγενικό συμβούλιο και το Δικαστήριο²⁶. Σύμφωνα με την ΑΚ 1590 ονομάζονται ως όργανα επιτροπείας το Δικαστήριο, ο Επίτροπος και το Εποπτικό συμβούλιο. Δεν υπάρχει σχέση κυρίου – βοηθητικών, αλλ' από την άποψη της ιεραρχίας δίνεται ένα προβάδισμα στο Δικαστήριο το οποίο διορίζει και τ' άλλα δύο όργανα. Από την άποψη όμως της λειτουργίας της επιτροπείας, το βάρος πέφτει στον Επίτροπο.

Όλα τα όργανα της επιτροπείας συνεργάζονται μεταξύ τους, λειτουργούν με βασικό κριτήριο το συμφέρον του ανηλικού, την γνώμη του οποίου πρέπει να υπολογίζουν με βάση την ωριμότητά του. Κατά κάποιο τρόπο το εποπτικό συμβούλιο είναι η νομοθετική εξουσία το δικαστήριο η δικαστική και ο Επίτροπος η εκτελεστική εξουσία της επιτροπείας²⁷.

B.- Ο ΕΠΙΤΡΟΠΟΣ

βα.- Ο διορισμός του Επιτρόπου

Βασικότερη καινοτομία του νέου δικαίου της Επιτροπείας αποτελεί το ότι αυτή διατάζεται πάντοτε με δικαστική απόφαση (ΑΚ 1592 § 1 εδ. 1, αρχή της δοτής επιτροπείας). Το δικαστήριο διορίζει τον Επίτροπο μετά από αίτηση και αυτεπάγγελτα (ΑΚ 1591). Την αίτηση μπορεί να υποβάλλει οποιοσδήποτε έχει έννομο συμφέρον, τέτοιο συμφέρον θα πρέπει να δεχθούμε πως έχουν οπωσδήποτε οι συγγενείς του ανηλικού. Αυτεπάγγελτα, εξάλλου μπορεί, να κινηθεί το δικαστήριο μετά από πληροφορίες που θα παίρνει από τους δημόσιους ή δημοτικούς υπαλλήλους, τους Εισαγγελείς και τα όργανα των αρμοδίων κοινωνικών υπηρεσιών, καθώς και τους συγγενείς εξ αίματος του ανηλικού ως και τον τρίτο βαθμό, που, κατά το άρθρο 1591 § 2, έχουν όλοι

²⁶ Παπαχρίστου/Χιωτέλλη, στον ΑΚ Γεωργιάδη/Σταθόπουλου, Εισαγ. 1589 – 1665, αρ. 4.

²⁷ Πρβλ. Μιχαηλίδη – Νουάρο, Οικ.Δ, σελ. 335.

τους υποχρέωση να γνωστοποιούν στο δικαστήριο κάθε περίπτωση όπου χρειάζεται ο διορισμός του Επιτρόπου.

Προκειμένου να διορίσει Επίτροπο, το δικαστήριο επιλέγει κατά προτίμηση πρόσωπο από τη σειρά που καθιερώνει το άρθρο 1592 § 1 και η οποία ισχύει ως εξής:

1.- Ο Ενήλικος σύζυγος. Πρώτος έρχεται ο ενήλικος σύζυγος του ανηλίκου που κατά την ΑΚ 1589 τελεί υπό Επιτροπεία, όχι του ανηλίκου γενικώς, διότι ο έγγαμος ανήλικος τελεί υπό γονική μέριμνα και δεν παρίσταται ανάγκη διορισμού Επιτρόπου.

2.- Το φυσικό ή νομικό πρόσωπο, που ορίστηκε με διαθήκη ή με δήλωση στον Ειρηνοδίκη ή σε συμβολαιογράφο από όποιον ασκούσε τη γονική μέριμνα κατά το χρόνο της δήλωσης και το θάνατό του, είτε φυσικοί, είτε θετοί γονείς. Την δήλωση αυτή μπορούν να κάνουν και δύο γονείς από κοινού όταν τη γονική μέριμνα ασκούν περισσότεροι από ένας γονείς.

Η υπόδειξη του γονέα περιέχει τον ορισμό Επιτρόπου, μπορεί όμως να είναι και αρνητική, ν' αποκλείει δηλαδή ένα πρόσωπο.

Ο γονέας μπορεί να υποδείξει καταρχήν έναν Επίτροπο. Αν υποδείξει περισσότερους θα πρέπει να συντρέχει ιδιαίτερος λόγος για να διοριστεί από το δικαστήριο, εκτός και αν το συμφέρον του ανηλίκου επιβάλλει τον ορισμό περισσότερων. Ένας μόνο επίτροπος ορίζεται και για περισσότερα ανήλικα των ιδίων γονέων (1594 εδ. 2). Όταν όμως, πρόκειται για συγκρουόμενα συμφέροντα των παιδιών διορίζονται περισσότεροι Επίτροποι, διαφορετικοί ή ειδικοί. Οι τυχόν περισσότεροι συνεπίτροποι μπορούν να διοριστούν είτε με ξεχωριστές αρμοδιότητες ο καθένας είτε ως αρμόδιοι από κοινού για όλα τα θέματα.

Ο γονέας μπορεί να υποδείξει Επίτροπο υπό αίρεση (λ.χ. ότι ο άλλος δεν θα ορίσει Επίτροπο) ή ακόμη και να ορίσει υποκατάστατο για την περίπτωση που ο υποδεικνυόμενος αποποιείται ή θα παραιτηθεί. Αυτονόητο είναι ότι το δικαστήριο δεν θα λάβει υπόψη υπόδειξη με αίρεση ή προθεσμία παράνομη, ανήθικη ή αντίθετη στο σκοπό της επιτροπείας και

3.- Ο καταλληλότερος κατά την κρίση του δικαστηρίου, τρίτος κατά την σειρά του ΑΚ 1592 § 1 ειδ. 2 για να γίνει επίτροπος είναι ο καταλληλότερος κατά την κρίση του δικαστηρίου, με προτίμηση προς τους πλησιέστερους συγγενείς. Το παραπάνω δείχνει ότι ο νομοθέτης θεωρεί ότι αν είναι δυνατόν

πρέπει να διατηρηθεί ο οικογενειακός χαρακτήρας της επιτροπείας, τουλάχιστον ως προς την επιλογή του προσώπου του Επιτρόπου.

Η σειρά του ΑΚ 1592 § 1 ειδ. 2 είναι δεσμευτική²⁸ για το δικαστήριο, δηλαδή το δικαστήριο δεν θα προχωρήσει στον επόμενο αν πρέπει να προτιμηθεί ο προγενέστερος, εκτός αν συντρέχει λόγος αποκλεισμού κατά τον ΑΚ 1595 ή αυτός που προηγείται αποποιείται ή επιβάλλεται από το συμφέρον του ανηλίκου, το οποίο άλλωστε είναι το γενικό κριτήριο κάθε αποφάσεως κατά τον ΑΚ 1648. Ως κριτήρια θα ληφθούν υπόψη το φύλο, η κατάσταση υγείας, η ηλικία, το περιβάλλον και η ηθική υπόσταση του υπό διορισμού Επιτρόπου.

Τέλος, σύμφωνα με τον ΑΚ 1593 σε συνδυασμό με τον ΑΚ 1647, το δικαστήριο οφείλει κατά τον διορισμό του Επιτρόπου να λάβει υπόψιν του και την γνώμη του ανηλίκου, σε συνδυασμό βέβαια με την ωριμότητά του, καθώς επίσης και τους πλησιέστερους συγγενείς αυτού.

Το δικαστήριο μπορεί επίσης να επιλέξει ως Επίτροπο εκτός από φυσικό και νομικό πρόσωπο, η επιλογή από το δικαστήριο νομικού προσώπου δικαιολογείται μόνο όταν δεν βρίσκεται κατάλληλο φυσικό πρόσωπο, ενώ παραπέρα διευκρινίζεται και ότι το νομικό πρόσωπο μπορεί να είναι ίδρυμα ή σωματείο, που έχει συσταθεί ειδικά γι' αυτό το σκοπό και διαθέτει κατάλληλο προσωπικό και υποδομή, ή αλλιώς η αρμόδια κοινωνική υπηρεσία²⁹. Γενικότερα ως προς την δυνατότητα της επιλογής νομικού προσώπου, αξίζει να τονιστεί ότι πρόκειται για άλλη μια καινοτομία του νέου δικαίου, που εκφράζει την αντίληψη του σύγχρονου νομοθέτη για το δημόσιο χαρακτήρα και προπαντός τον κοινωνικό ρόλο της επιτροπής ανηλίκων.

ββ.- Αποκλεισμός, αποποίηση και παραίτηση από την Επιτροπεία

Ορισμένα πρόσωπα κρίνονται από το νομοθέτη ως ακατάλληλα για να γίνουν επίτροποι. Έτσι στο άρθρο 1595 ΑΚ ορίζεται ότι δεν μπορούν να διοριστούν ως Επίτροποι **α)** Όσοι δεν έχουν πλήρη δικαιοπρακτική ικανότητα, **β)** Οι ενήλικοι για τους οποίους έχει διοριστεί προσωρινός δικαστικός

²⁸ Παπαχρίστου, σελ. 338, Κουνούγερη – Μανωλεδάκη II, σελ. 372, Παπαδημητρίου, σελ. 891, ώστε να είναι αναρτετα η απόφαση, αν το δικαστήριο δεν τήρησε τη σειρά αυτή αδικαιολόγητα.

²⁹ Ως προς τον τρόπο άσκησης της επιτροπείας από την κοινωνική υπηρεσία βλ. το άρθρο 52 § 2 του Ν. 2447/1996 – βλ. επίσης σχετικά το άρθρο 64 εδ. 1 του Ν. 2447/1996.

συμπαραστάτης κατά το άρθρο 1672 και γ) Όσοι έχουν αποκλειστεί από την επιτροπεία με διάταξη τελευταίας βούλησης εκείνου που δικαιούνται να υποδείξει το πρόσωπο του Επιτρόπου (βλ. ΑΚ 1592 § 1 εδ. 2, αρ. 2). Οι συνέπειες της παράβασης του άρθρου αυτού διαγράφονται στο επόμενο άρθρο 1596, όπου ορίζεται ότι αν μεν διοριστεί ως Επίτροπος πρόσωπο πλήρως δικαιοπρακτικά ανίκανο, ο διορισμός του δεν παράγει έννομα αποτελέσματα, δηλαδή ο διορισμός του είναι άκυρος, ενώ αν διοριστεί κάποιος παρά την ύπαρξη των υπόλοιπων λόγων αποκλεισμού του άρθρου 1595, το δικαστήριο οφείλει να ανακαλεί τον διορισμό και αυτεπάγγελα, ώστε να παύουν τα αποτελέσματα του διορισμού μετά την ανάκληση.

Στην περίπτωση του άκυρου διορισμού προσώπου πλήρως δικαιοπρακτικά ανίκανου, υπάρχει η δυνατότητα της άσκησης της αναγνωριστικής αγωγής του άρθρου 614 § 1 στ ΚΠολΔ, ώστε το Πολυμελές Πρωτοδικείο, που δικάζει κατά την ειδική διαδικασία των διαφορών που αναφέρονται στις σχέσεις γονέων και παιδιών, να βεβαιώσει ότι δεν υπάρχει η επιτροπεία. Στις υπόλοιπες περιπτώσεις, που διορίζεται Επίτροπος κατά παράβαση του άρθρου 1595 αρ. 2 και 3, αρμόδιο δικαστήριο για την ανάκληση του διορισμού είναι το Μονομελές Πρωτοδικείο, που δικάζει κατά την διαδικασία της εκούσιας δικαιοδοσίας (ΚΠολΔ 796 § 1). Στις τελευταίες περιπτώσεις οι τυχόν πράξεις επιμέλειας ή διαχείρισης της περιουσίας του παιδιού, που θα επιχειρήσει ο Επίτροπος πριν από την ανάκληση του διορισμού του, είναι έγκυρες, ενώ όσες επιχειρηθούν μετά θα έχουν γίνει χωρίς εξουσία αντιπροσώπευσης και το αν θα δεσμεύουν ή όχι τον ανήλικο θα κριθεί κατά τις διατάξεις των άρθρων 229 επ. ΑΚ για την έλλειψη εξουσίας αντιπροσώπευσης.

Αν, άλλωστε, πράξεις επιτροπείας επιχειρήσει ο άκυρα διορισμένος Επίτροπος, που είναι πλήρως δικαιοπρακτικά ανίκανος (1595 αρ. 1), οι πράξεις του θα είναι άκυρες και δεν θα παράγουν κανένα έννομο αποτέλεσμα κατά το άρθρο 130 ΑΚ.

Σε αντίθεση με τον αποκλεισμό του Επιτρόπου, που επιβάλλεται κατά το άρθρο 1595 ανεξάρτητα από τη θέλησή του και αποσκοπεί στην εξυπηρέτηση του συμφέροντος του ανηλίκου, η αποποίηση και η παραίτηση του Επιτρόπου (ΑΚ 1599) συνδέονται με την δική του θέληση. Ειδικότερα, μάλιστα, η δυνατότητα του Επιτρόπου να αποποιηθεί το διορισμό του

εκφράζει την αρχή της μη υποχρεωτικότητας της επιτροπείας, εξαιτίας της οποίας ο Επίτροπος δεν χρειάζεται καν να επικαλεστεί για την αποποίηση οποιασδήποτε λόγους, ενώ αντίθετα για την παραίτησή του μετά την ανάληψη των καθηκόντων του πρέπει να επικαλείται κάποιο σπουδαίο λόγο (όπως λ.χ. το ότι έχει αρρωστήσει ή έχει αλλάξει τόπο κατοικίας και έχει απομακρυνθεί από το χώρο που συνδέεται με τα συμφέροντα του ανηλίκου)³⁰. Υπάρχει όμως και μια περίπτωση όπου η αποποίηση του Επιτρόπου δεν είναι καν δυνατή: πρόκειται για την περίπτωση που ως Επίτροπος έχει διοριστεί κατά το άρθρο 1600 νομικό πρόσωπο, για το οποίο στο άρθρο 1599 εδ. 1 ορίζεται ότι δεν μπορεί ν' αποποιηθεί το διορισμό του. Το ίδιο άρθρο πρέπει να εφαρμοστεί αναλογικά και ως προς την παραίτηση, με συνέπεια να μην μπορεί το ίδρυμα, το σωματείο ή η αρμόδια Κοινωνική Υπηρεσία ούτε να παραιτηθεί από την επιτροπεία³¹. Αυτό που μπορεί όμως να κάνει το Νομικό Πρόσωπο είναι να αναθέτει παραπέρα την πραγματική φροντίδα του ανηλίκου σε ανάδοχη οικογένεια (ΑΚ 1607).

Στο σημείο αυτό θα πρέπει πάντως να διευκρινιστεί ότι η δυνατότητα που έχει ο οποιοσδήποτε Επίτροπος (είτε φυσικό είτε νομικό πρόσωπο) να αναθέσει την πραγματική φροντίδα του ανηλίκου σε ανάδοχη οικογένεια (με τα εχέγγυα, άλλωστε της δικαστικής άδειας και της γνωμοδότησης του εποπτικού συμβουλίου, ΑΚ 1607) δεν αναιρεί τον προσωποπαγή χαρακτήρα της επιτροπείας. Στο μέτρο που η επιτροπεία είναι λειτούργημα (αποτελώντας όπως και η γονική μέριμνα και δικαίωμα και καθήκον, ΑΚ 1603), δεν είναι επιτρεπτό να μεταβιβάζεται από τον επίτροπο σε άλλον στο σύνολό της και είναι διαφορετικό το θέμα ότι – πέρα από τη δυνατότητα της σύστασης αναδοχής – ο Επίτροπος μπορεί επιπλέον και να αναθέτει για ειδικούς λόγους μεμονωμένες μόνο πράξεις άσκησης της επιτροπείας σε κάποιον τρίτο (π.χ. στο δάσκαλο του σχολείου την εκπαίδευση του ανηλίκου, η σε τράπεζα την εκμετάλλευση των χρημάτων του).

---

³⁰ Πριν από το Ν. 2447/1996 η επιτροπεία ήταν υποχρεωτική (παλ. ΑΚ 1655) και κατ' εξαίρεση μόνο καθιερώνονταν ορισμένοι λόγοι απαλλαγής και παραίτησης του επιτρόπου (παλ. ΑΚ 1625 – 1627).

³¹ Παπαχρίστου 335.

βγ.- Επείγουσες ενέργειες πριν από το διορισμό του Επιτρόπου – Προσωρινός Επίτροπος

Με τα άρθρα 1601 και 1602 ΑΚ αντιμετωπίζονται τέσσερις περιπτώσεις στις οποίες δημιουργείται ένα «κενό εξουσίας» ως προς τις πράξεις που αφορούν τον ανήλικο. Πρόκειται για τις περιπτώσεις όπου **α)** για οποιονδήποτε λόγο δεν έχει διοριστεί ακόμη Επίτροπος, **β)** αυτός που διορίστηκε εμποδίζεται να εκπληρώσει τα καθήκοντά του, **γ)** ο Επίτροπος αποποιείται το διορισμό του και **δ)** ο Επίτροπος που διορίστηκε παραιτείται. Η πρώτη περίπτωση αναφέρεται στο χρονικό διάστημα μέχρι την έκδοση της αποφάσεως του Μονομελούς Πρωτοδικείου για το διορισμό Επιτρόπου. Η δεύτερη αναφέρεται στα εμπόδια (προσωρινά), όπως είναι η ασθένεια ή η ανάγκη απουσίας που εμποδίζουν τον επίτροπο ν' ασκήσει τα καθήκοντά του, όχι σε κωλύματα διαρκείας που απαιτούν διορισμό ειδικού επιτρόπου. Η τρίτη περίπτωση αναφέρεται στη δήλωση αποποιήσεως και η τέταρτη στην παραίτηση, δικαιολογημένη ή αδικαιολόγητη.

Σε όλες τις παραπάνω περιπτώσεις είναι ενδεχόμενο να απαιτούνται κατάλληλα μέτρα³² σε επείγουσες περιπτώσεις, δηλαδή μη δεκτικές αναβολής, όπως είναι η εισαγωγή σε Νοσοκομείο (πρόσωπο) ή η λήψη μέτρων συντήρησης της οικίας ανηλίκου (περιουσία). Σύμφωνα με τον ΑΚ 1602, οι συγγενείς εξ αίματος του ανηλίκου έως το γ' βαθμό, οι οποίοι έχουν το ηθικό καθήκον να μεριμνούν για τον ανήλικο και συνεπώς να ειδοποιούν και την κοινωνική υπηρεσία. Μέχρι να επιληφθεί αυτή, λαμβάνουν οι συγγενείς τα αναγκαία μέτρα, οπότε θα εφαρμοσθούν οι διατάξεις για τη διοίκηση αλλότριων (ΑΚ 730 επ), τέτοιο δικαίωμα επεμβάσεως έχουν οι συγγενείς και σε περιπτώσεις αδράνειας της κοινωνικής υπηρεσίας³³.

Εάν εκτός από τα αναγκαία μέτρα πρέπει και να εκπροσωπηθεί ο ανήλικος σε συγκεκριμένη δικαιοπραξία η δίκη, τότε το δικαστήριο οφείλει να διορίζει προσωρινό Επίτροπο, σύμφωνα με τον ΑΚ 1601 εδ. 2. Το επείγον θα κριθεί και με το συμφέρον του ανηλίκου, αν πρόκειται λόγω χάρη να χάσει περιουσιακά ωφελήματα. Ο χαρακτήρας της επείγουσας ανάγκης

³² Κατά την Κουνούγερη – Μανωλεδάκη, οπ. πρόκειται για επείγοντα μέτρα, σε αντιπαράθεση με την επείγουσα εκπροσώπηση που απαιτεί ειδικό Επίτροπο.

³³ Πεπραγμένα Ι, σελ. 39 επ.

εκπροσωπήσεως υποστηρίζεται ότι κρίνεται κυριαρχικά από το Δικαστήριο, χωρίς ειδική αιτιολόγηση³⁴.

Από το γράμμα του ΑΚ 1601 εδ. 2 προκύπτει ότι ο προσωρινός επίτροπος διορίζεται με προσωρινή διαταγή. Η αρμοδιότητα αυτή του δικαστηρίου καταργεί την αμφισβητούμενη ήδη και από το προϊσχύσαν δικαιο αρμοδιότητα του Εισαγγελέως³⁵, δημιουργεί όμως ερωτηματικά ως προς την ικανότητα του δικαστηρίου να ερευνήσει ουσιαστικά για το πρόσωπο του προσωρινού Επιτρόπου.

Η έκδοση προσωρινής διαταγής για το διορισμό προσωρινού Επιτρόπου προϋποθέτει εκκρεμοδικία, όπως π.χ. θα συμβαίνει αν δεν έχει διορισθεί ακόμη επίτροπος, εκκρεμεί όμως αίτηση διορισμού του. Στην περίπτωση αυτή, εάν προκύψει επείγουσα ανάγκη εκπροσωπήσεως, το Μονομελές Πρωτοδικείο της συνήθους διαμονής του ανηλίκου (ΚΠολΔ 796 § 1 εδ. 1) που εκδικάζει την αίτηση, θα διορίσει συνήθως τον υποψήφιο με την αίτηση για επίτροπο ή και άλλο πρόσωπο, ως προσωρινό Επίτροπο.

Ερωτάται πως θα διορισθεί ο προσωρινός Επίτροπος όσες φορές προκύπτει επειγόντως ανάγκη εκπροσωπήσεως, δεν υπάρχει όμως εκκρεμή διαδικασία διορισμού λ.χ. όταν ο Επίτροπος αποποιείται – παραιτείται ή εμποδίζεται να εκπληρώσει τα καθήκοντά του προσωρινά επειδή ασθενή (ΑΚ 1601 εδ. 1 περ. β – δ). Δεν αποκλείεται βεβαίως εντελώς και σε αυτές τις περιπτώσεις να υπάρχει εκκρεμοδικία, όπως, π.χ. όταν λόγω παραίτησεως υποβάλλεται αμέσως αίτηση για το διορισμό νέου Επιτρόπου ή το κώλυμα γίνεται μονιμότερο και κινείται η διαδικασία παύσεως του Επιτρόπου (ΑΚ 1651). Επίσης κατά τον ΑΚ 1628 το δικαστήριο διορίζει ειδικό Επίτροπο όχι μόνον σε περίπτωση συγκρούσεως συμφερόντων του ανηλίκου με τα συμφέροντα του Επιτρόπου ή συγγενών του, αλλά και ως προσωρινό αντικαταστάτη του Επιτρόπου, εάν αυτός κωλύεται να εκπληρώσει τα καθήκοντά του. Αυτό σημαίνει ότι και πάλι μπορεί να υπάρχει εκκρεμή διαδικασία διορισμού (ειδικού) Επιτρόπου. Είναι όμως πολύ πιθανόν να μην υπάρχει εκκρεμή διαδικασία, οπότε ο διορισμός με προσωρινή διαταγή είναι αδύνατος. Θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι σε τέτοιες περιπτώσεις, θα

³⁴ Βλ. Παπαχρίστου/Χιωτέλλη, στον ΑΚ Γεωργιάδη/Σταθόπουλου, 1602 – 1605, αρ. 28.

³⁵ Αρνητικός βλ. Μπέη, άρθρο 796 αρ. 4.6, με εξαίρεση τους αλλοδαπούς που κατοικούν στην αλλοδαπή και έχουν περιουσία στην Ελλάδα, Παπαχρίστου/Χιωτέλλη, στον ΑΚ Γεωργιάδη/Σταθόπουλου, 1602 – 1605, αρ. 27, Κοίπαντο Π, σελ. 316 συνέχεια στη σελ. 54.

διορισθεί ο προσωρινός επιτρόπος με την αυτοτελή διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων, η μεταφορά όμως της διαδικασίας των ασφαλιστικών μέτρων στην εκούσια δικαιοδοσία και αμφισβητείται³⁶ και αντίθετη με το γράμμα της ΑΚ 1601 εδ. 2 είναι. Για τους λόγους αυτούς πρέπει να δεχθούμε ότι ο νομοθέτης εκφράστηκε στην ΑΚ 1601 εδ. 2 στερνότερα από ό,τι ήθελε. Ενώ προέβλεψε τον προσωρινό Επίτροπο για ποικιλία περιπτώσεων, ρύθμισε τον τρόπο διορισμού του μόνον ως προς μία από αυτές. Η ορθή ανάγνωση της ΑΚ 1601 εδ. 2 είναι ότι το δικαστήριο διορίζει τον Επίτροπο και με προσωρινή διαταγή. Αν έχει αρχίσει διαδικασία διορισμού, θα ορισθεί με προσωρινή διαταγή. Αν όχι, το ίδιο το δικαστήριο που είναι αρμόδιο για τον ορισμό του Επιτρόπου, θα ορίσει τον προσωρινό Επίτροπο, χωρίς να χρειάζεται έκθεση της κοινωνικής υπηρεσίας³⁷ και χωρίς να είναι υποχρεωμένο να τηρήσει την σειρά της ΑΚ 1592, με γνώμονα όμως πάντοτε το συμφέρον του ανηλίκου (ΑΚ 1648).

Κατά τον ΑΚ 1601 εδ. 2 το δικαστήριο ενεργεί μετά από αίτηση των συγγενών ή και αυτεπαγγέλτως. Ως «συγγενείς» κατά τον ΑΚ 1601 εδ. 2, που μπορούν να ζητήσουν το διορισμό προσωρινού Επιτρόπου, θα εννοηθούν οι συγγενείς του ΑΚ 1602, οι εξ αίματος μέχρι τον τρίτο βαθμό, οι οποίοι άλλωστε οφείλουν να μεριμνούν για το ανήλικο³⁸.

Αλλά και ο Εισαγγελέας θα πρέπει να γνωστοποιεί στο δικαστήριο κάθε περίπτωση κατά την οποία ο διορισμός προσωρινού Επιτρόπου είναι αναγκαίος (αναλ. ΑΚ 1501 § 2 εδ. 1), ακόμη και αν το έχει πληροφορηθεί από συγγενείς, οι οποίοι προτίμησαν να μην υποβάλλουν απευθείας αίτηση στο δικαστήριο³⁹.

Ο ΑΚ 1598 για τη γνωστοποίηση διορισμού ισχύει και για τον προσωρινό Επίτροπο. Μάλιστα, μόλις γνωστοποιηθεί ο διορισμός του

³⁶ Μπέρη άρθρο 796 αρ. 3.2.3. (δ) Κουτσουράδης, Κριτ. Ε. 1997/2, 281 και ιδίως υποσ. 39. Φουντεδάκη, Διορισμός ειδικού Επιτρόπου σύμφωνα με το άρθρο 1517 ΑΚ είτε αγωγής προσβολής της πατρότητας που ασκείται από τον ένα γονέα (Με αφορμή του Μον. Πρωτ. Αρτ. 25/1993), Αρμ. 48, 384 επ., με περαιτ. Παραπομπές αντιθ. Μπότσαρης, Βάσεις και διαδικαστικά προβλήματα της εκούσιας δικαιοδοσίας, 1997, σελ. 48 επ.

³⁷ Βλ. Κουνσίγερη – Μανωλεδάκη Π., σελ. 378. Παπαδημητρίου, σελ. 902.

³⁸ Βλ. όμως Παπαδημητρίου, σελ. 902, που περιλαμβάνει και συγγενείς εξ' αγγιστείας και Παναγόπουλο Θ., 122 α⁴, που περιλαμβάνει και τους φυσικούς συγγενείς, δηλαδή αυτούς από ελεύθερη ένωση.

³⁹ Παντελίδου, Κριτ. Ε 1997/2, σελ. 251.

προσωρινού Επιτρόπου και επιδοθεί στην κοινωνική υπηρεσία, παύουν οι Επιτροπικές αρμοδιότητες του προϊσταμένου της τελευταίας⁴⁰.

Οι λόγοι αποκλεισμού ισχύουν και επί προσωρινού Επιτρόπου. Για τον προσωρινό Επίτροπο όμως μάλλον θα πρέπει να αποκλεισθεί το δικαίωμα αποποίησης, λόγω του περιορισμένου χρονικού διαστήματος κατά το οποίο θα ασκήσει τα καθήκοντά του.

Ο διορισμός προσωρινού επιτρόπου είναι παράνομος αν υπάρχει ήδη Επίτροπος που έχει αναλάβει τα καθήκοντά του κατ' εξαίρεση και για λόγους προστασίας του ανηλίκου, πρέπει να δεχθούμε ότι αν συντρέχει σημαντικός λόγος για την παύση του Επιτρόπου (ΑΚ 1651), κατά τη διάρκεια της δίκης για την παύση, ενώ δηλαδή υπάρχει ακόμα επίτροπος, μπορεί να διορισθεί προσωρινός Επίτροπος⁴¹.

Δεν αποκλείεται ο Επίτροπος να είναι ταυτοχρόνως ειδικός και προσωρινός⁴², δηλαδή να ορίζεται για επείγουσα ανάγκη εκπροσώπησης κάθε φορά που συντρέχουν οι ΑΚ 1517, 1521, 1532, 1594 εδ. 3, 1616 § 2, 1627, 1628.

Η θητεία του προσωρινού Επιτρόπου τελεί σε συνάρτηση με το δικαιολογητικό λόγο του διορισμού του και λήγει με την πάροδο του λόγου αυτού. Διορισμός οριστικού Επιτρόπου, ο οποίος αποδέχεται η πάροδος του προσωρινού κωλύματος. Ιδίως σε σχέση με τη διεξαγωγή δίκης, διατηρείται «μέχρι πέρατος του δικαστικού αγώνος», εφόσον δεν έχει περιορισθεί η εξουσία του με την απόφαση ή την προσωρινή διαταγή διορισμού. Εάν έχει τεθεί χρονικός περιορισμός, αρκεί ο προσωρινός Επίτροπος να αρχίσει το δικαστικό αγώνα και όχι να τον περατώσει.

Γ.- ΤΟ ΕΠΟΠΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

γα.- Σύγκριση με το Προηγούμενο Δίκαιο

Σε κάθε σύστημα επιτροπείας, ο νομοθέτης πρέπει να προνοήσει την ύπαρξη ενός οργάνου, Μονομελούς ή Πολυμελούς που θα ελέγχει και θα εποπτεύει τον Επίτροπο. Μη πρόβλεψη τέτοιου οργάνου θα σήμαινε

---

⁴⁰ Παντελίδου, οπ. παρ.

⁴¹ Βλ. Αντιθ. Παπαχρίστου/Χιωτέλλη, στον ΑΚ Γεωργιάδη/Σταθόπουλου, 1602 – 1605, αρ. 33.

⁴² Βλ. Παπαχρίστου/Χιωτέλλη, στον ΑΚ Γεωργιάδη/Σταθόπουλου, 1602 – 1605, αρ. 32.

αναγκαστικά ανάθεση των αρμοδιοτήτων αυτών στο δικαστήριο, που θα είχε έτσι εκτός από τις δικαστικές και εποπτικές αρμοδιότητες της επιτροπείας περισσότερων ανηλίκων, στις οποίες είναι αμφίβολο αν θα μπορούσε να ανταποκριθεί. Από την άλλη μεριά, ενώ για την αναγκαιότητα του εποπτικού οργάνου δεν υπάρχουν πολλές αντιρρήσεις διατυπώνονται διάφορες απόψεις για τη σύνθεση και τη μορφή του, ανάλογη με το δημόσιο ή ιδιωτικό χαρακτήρα που θα βαρύνει στην επιτροπεία.

Στο προϊσχύσαν δίκαιο, εποπτικό όργανο με εκτεταμένες αρμοδιότητες στην οργάνωση και στη λειτουργία της επιτροπείας ήταν το συγγενικό συμβούλιο. Αυτό ήταν συλλογικό όργανο με ιδιωτικό χαρακτήρα αφού το αποτελούσαν οι πλησιέστεροι συγγενείς λαμβανόμενοι εξ ημισείας από την πατρική και τη μητρική γραμμή, υπό την προεδρία όμως του Ειρηνοδίκη⁴³.

Ειδικότερα το συγγενικό συμβούλιο ήταν το ανώτερο βουλευτικό όργανο της επιτροπείας⁴⁴ που ασκούσε κατά κάποιο τρόπο νομοθετική λειτουργία και είχε αρμοδιότητα⁴⁵: α) στην οργάνωση της επιτροπείας, αφού γνωμοδοτούσε για το πρόσωπο του δωριστέου Επιτρόπου (παλ. ΑΚ 1603 εδ. 1) και παρεπιτρόπου (παλ. ΑΚ 1606 § 1 εδ. 1) και για την παύση τους (παλ. ΑΚ 1608 § 2, 1611 εδ. 1, 1623 εδ. 2, 1624) β) στην επιμέλεια του προσώπου του ανήλικου, αφού γνωμοδοτούσε για το πρόσωπο του Επιμελητή (παλ. ΑΚ 1629 εδ. 3) και ασκούσε εποπτεία στον τρόπο ασκήσεώς της (παλ. ΑΚ 1630 § 2). γ) Στη διαχείριση της περιουσίας του ανήλικου στην οποία ασκούσε προληπτικό και κατασταλτικό έλεγχο, αφού προσδιόρισε κατά προσέγγιση την ετήσια δαπάνη του ανήλικου (παλ. ΑΚ 1638), αποφάσιζε ή γνωμοδοτούσε για τις σημαντικότερες πράξεις του Επιτρόπου (παλ. ΑΚ. 1639, 1641, 1647, 1648, 1651) και προς αυτό λογοδοτούσε κάθε χρόνο ο επίτροπος (παλ. ΑΚ 1657). Το συγγενικό συμβούλιο δεν ήταν μόνιμο σώμα⁴⁶ και συνεκαλείτο κάθε φορά για ορισμένο θέμα.

Το συγγενικό συμβούλιο συγκέντρωνε ως θεσμός αρκετά πυρά, όχι τόσο για την σύνθεσή του όσο για τον τρόπο με τον οποίο είχε λειτουργήσει στην πράξη. Παρόλο όμως που εθεωρείτο θεσμός αποτυχημένος και απαρχαιωμένος, δεν καταργήθηκε αλλά μάλλον αντικαταστάθηκε από το

⁴³ Βλ. Παντελίδου, στον ΑΚ Γεωργιάδη/Σταθόπουλου, άρθρα 1612 – 1614, αρ. 1 επ.

⁴⁴ Βλ. Μιχαηλίδης – Νουάρος Οικ.Δ., σελ. 358.

⁴⁵ Βλ. Μιχαηλίδης – Νουάρος οπ. σελ. 358. Σπυριδάκης/Περάκης, άρθρο 1612, αρ. 1.

⁴⁶ Βλ. Μπαλής, σ. 394, Τούσης σελ. 279 σημ. 3, Σπυριδάκης/Περάκης οπ. παρ.

λεγόμενο εποπτικό συμβούλιο, το οποίο έχει πολλές από τις παλαιές αρμοδιότητες του συγγενικού συμβουλίου ενώ άλλες του έχουν αφαιρεθεί.

Συγχρόνως καταβλήθηκε προσπάθεια να αποκτήσει μονιμότητα⁴⁷, διαρκέστερο χαρακτήρα και η σύνθεσή του να είναι πιο ευέλικτη με χαρακτήρα αμιγώς ιδιωτικό, δημόσιο ή μικτό⁴⁸. Γενικότερα καταβλήθηκε προσπάθεια εκσυγχρονισμού και αναβαθμίσεως και πάλι όμως η επιτυχία του θεσμού θα εξαρτηθεί από παράγοντες που έχουν σχέση με την λειτουργία και κυρίως την προθυμία των μελών του ν' ανταποκριθούν στα καθήκοντά τους, παρά από τη σύνθεσή του.

γβ.- Η συγκρότηση του εποπτικού συμβουλίου

Το εποπτικό συμβούλιο διορίζεται με την ίδια δικαστική απόφαση με την οποία διορίζεται και ο επίτροπος (ΚΠολΔ 796 § 1) και όπως για το διορισμό του Επιτρόπου, έτσι και προκειμένου για το διορισμό του εποπτικού συμβουλίου το δικαστήριο συνεκτικά υποχρεωτικά την έκθεση της Κοινωνικής Υπηρεσίας και τη γνώμη των πλησιέστερων συγγενών του ανηλίκου, κάθε άλλου προσώπου που μπορεί να διαφωτίσει (ΑΚ 1634 § 3, 1593), καθώς και του ίδιου του ανηλίκου, ανάλογα με την ωριμότητά του (ΑΚ 1647). Ο διορισμός του εποπτικού συμβουλίου γίνεται για όλο το χρόνο της διάρκειας της επιτροπείας, δηλαδή το εποπτικό συμβούλιο είναι όργανο μόνιμο⁴⁹, όπως προκύπτει από το άρθρο 1639, που ορίζει ότι η θητεία των μελών του εποπτικού συμβουλίου διαρκεί όσο και η επιτροπεία και λήγει για τους ίδιους λόγους που λήγει η θητεία του Επιτρόπου (δηλαδή των άρθρων 1649 και 1650). Δεν αποκλείεται όμως, αν υπάρξει σπουδαίος λόγος, που θα συνδέεται βέβαια με το συμφέρον του ανήλικου (ΑΚ 1648), να λήξει η θητεία κάποιου μέλους του εποπτικού συμβουλίου και με την παύση του και την αντικατάστασή του από το δικαστήριο εξαίτιας ακριβώς αυτού του λόγου (ΑΚ 1639)⁵⁰.

Σε ότι αφορά τη σύνθεση του εποπτικού συμβουλίου, αυτό αποτελείται καταρχήν από τρία έως πέντε μέλη, που είναι συγγενείς του ανήλικού ή φίλοι

⁴⁷ Κουνούγερη – Μανωλεδάκη II, σελ. 379.

⁴⁸ Βλ. Παπαχρήστου, σελ. 342, Κουνούγερη – Μανωλεδάκη II, σελ. 378, Εισηγητική Έκθεση.

⁴⁹ Σε αντίθεση με ό,τι ίσχυε στο προηγούμενο δίκαιο για το αντίστοιχο «συγγενικό» συμβούλιο (Παλ. ΑΚ 1612 επ).

⁵⁰ Η αντικατάσταση αυτή είναι οριστική σε αντίθεση με την προσωρινή αντικατάσταση του άρθρου 1638.

των γονέων του. Η επιλογή γίνεται με κριτήριο το συμφέρον του παιδιού και ο αριθμός των μελών ορίζεται (αποφασίζεται) κάθε φορά απ' το δικαστήριο ανάλογα και με την ύπαρξη ή την προθυμία των συγγενών ή φίλων να συμμετάσχουν στο εποπτικό συμβούλιο. Το δικαστήριο δεν δεσμεύεται να διορίσει τους πλησιέστερους ή τους ομοιόβαθμους συγγενείς γι' αυτό και δεν έχει σημασία να υπάρχει οπωσδήποτε μια ισορροπία ανάμεσα στους συγγενείς της μητρικής και της πατρικής γραμμής ούτε πρέπει οπωσδήποτε να μετέχει και κάποιος συγγενής. Απ' την στιγμή όμως που οι συγγενείς τουλάχιστον μέχρι τον τρίτο βαθμό έχουν αρκετές αρμοδιότητες στο δίκαιο της επιτροπείας (λ.χ. ΑΚ 1591 § 2 εδ. 2, 1606 εδ. 2), είναι λογικό αρχικά, αν και οι ίδιοι το επιθυμούν, το δικαστήριο να προτιμήσει τη γιαγιά ή τον παππού ή τα μεγαλύτερα αδέρφια ή τον θείο του ανήλικου, πάντοτε εφόσον έχουν τη δυνατότητα (δεν είναι ασθενείς, δεν κατοικούν μακριά) και την προθυμία να συμμετάσχουν⁵¹. Δεν αποκλείεται, άλλωστε, οι συγγενείς να μην θέλουν να μετάσχουν στο εποπτικό συμβούλιο αφού η συμμετοχή σ' αυτό δεν είναι σήμερα υποχρεωτική. Πάντως οι συγγενείς δεν είναι προτιμητέοι έναντι των φίλων⁵² σύμφωνα με το Νόμο και πρέπει να εξετάζονται πάντοτε οι σχέσεις τους με την οικογένεια του ανήλικου⁵³.

Συγχρόνως το δικαστήριο ορίζει ως πρόεδρο του εποπτικού συμβουλίου ένα από τα μέλη του (ΑΚ 1634 § 1 εδ. 3) που μπορεί να είναι είτε συγγενείς, είτε φίλος των γονέων, είτε όργανο της κοινωνικής υπηρεσίας και επιλέγεται με κριτήριο και πάλι το συμφέρον του ανήλικου, την μόρφωση, τον ελεύθερο χρόνο που μπορεί να διαθέσει, την εμπειρία και την αποφασιστικότητα του προέδρου, ο οποίος θα κληθεί ν' αποφασίσει και μόνος σε επείγουσες περιπτώσεις (ΑΚ 1644 § 1).

Ενώ ο διορισμός του εποπτικού συμβουλίου ξεκινά από αποκλειστικά ιδιωτικό χαρακτήρα, το δικαστήριο μπορεί να διορίσει ως μέλος του εποπτικού συμβουλίου και όργανο της κοινωνικής υπηρεσίας (ΑΚ 163α § 2). Αυτό θα γίνει είτε αν δεν υπάρχουν συγγενείς ή φίλοι πρόθυμοι να αναλάβουν μέλη του εποπτικού συμβουλίου ή αν υπάρχουν μεν, το δικαστήριο κρίνει όμως ότι αυτοί δεν είναι κατάλληλοι, είτε αν συντρέχει άλλος σπουδαίος λόγος, όπως

⁵¹ Παντελίδου, Η επιτροπεία ανήλικων, Κριτ. Ε. 1997/2, σελ. 256.

⁵² Κοινούγεργη – Μανωλεδάκη II, σελ. 380.

⁵³ Παντελίδου, Η επιτροπεία ανήλικων, Κριτ. Ε. 1997/, σελ. 256.

για παράδειγμα η ψυχική υγεία του ανηλίκου ή η εξάρτησή του από διάφορες ουσίες επιβάλλει και την συμμετοχή ενός οργάνου της κοινωνικής υπηρεσίας. Αν αντίθετα, υπάρχει μια μεγάλη λ.χ. περιουσία του ανηλίκου, προτιμότερο είναι το έργο της εποπτείας του επιτρόπου να αναλαμβάνουν ιδιώτες από το συγγενικό περιβάλλον του ανηλίκου (ή τουλάχιστο το φιλικό περιβάλλον των γονέων του)⁵⁴. Σε όλως εξαιρετικές περιπτώσεις το δικαστήριο π.χ. αν ο ανήλικος είναι εγκαταλελειμμένος, θα αναθέσει τα έργα του εποπτικού συμβουλίου αποκλειστικά σε όργανο της κοινωνικής υπηρεσίας. Από την διατύπωση του ΑΚ 1634 § 2 φαίνεται ότι το όργανο της κοινωνικής υπηρεσίας θα εκτελεί χρέη εποπτικού συμβουλίου μόνο του (κατά κυριολεξία δεν μπορούμε να μιλάμε για εποπτικό συμβούλιο, αφού θα είναι μονομελές όργανο)⁵⁵ ή μόνον ένα όργανο θα μετέχει στο εποπτικό συμβούλιο, που θα έχει έτσι μικτό χαρακτήρα, θα πλειοψηφούν όμως οι συγγενείς ή φίλοι. Το τελευταίο πρέπει να θεωρηθεί ότι αποτελεί ως μέση λύση και την ορθότερη σύνθεση του εποπτικού συμβουλίου, διότι επιτρέπει άμεση εποπτεία στην κοινωνική υπηρεσία, χωρίς να αποβάλλεται ο ιδιωτικός χαρακτήρας του εποπτικού συμβουλίου⁵⁶. Δεν αποκλείεται πάντως το μέλος της κοινωνικής υπηρεσίας να ορισθεί σε εξαιρετικές περιπτώσεις και Πρόεδρος του εποπτικού συμβουλίου⁵⁷.

Ενόψει των παραπάνω είναι φανερό ότι το εποπτικό συμβούλιο ναί μεν είναι μόνιμο, δεν έχει όμως ούτε ορισμένο χαρακτήρα ούτε σταθερό αριθμό μελών. Ειδικότερα ο χαρακτήρας του είναι άλλοτε αμιγώς ιδιωτικός, άλλοτε μικτός (όταν μετέχει και όργανο της κοινωνικής υπηρεσίας) και άλλοτε αμιγώς δημόσιος (όταν αποτελείται μόνο από το όργανο της κοινωνικής υπηρεσίας). Και ακόμη είναι άλλοτε πολυμελές, άλλοτε μονομελές. Στην περίπτωση, μάλιστα, που είναι πολυμελές, με την ίδια δικαστική απόφαση, με την οποία διορίζονται τα μέλη του, ένα από αυτά διορίζεται και ως πρόεδρος του, που μπορεί να είναι είτε συγγενείς, είτε φίλος των γονέων, είτε όργανο της κοινωνικής υπηρεσίας.

⁵⁴ Εισηγητική Έκθεση, στο Π Β' 1 (πεπραγμένα Γ1 107). Βλέπετε όμως Σπυριδάκη.

⁵⁵ Η μεταρρύθμιση, αρ. 352 σελ. 205 που θεωρεί ορθότερο ότι και στην περίπτωση αναθέσεως των έργων του εποπτικού συμβουλίου σε όργανο της κοινωνικής υπηρεσίας, το συμβούλιο πρέπει να είναι πολυμελές.

⁵⁶ Βλ. Παντελίδου, Η επιτροπεία ανηλίκων, Κριτ. Ε. 1997/2, σελ. 255.

⁵⁷ Δεληγιάννης, Η σχεδιαζόμενη μεταρρύθμιση του οικογενειακού Δικαίου στον τομέα της Επιτροπής, Αρμ. 49, σελ. 1245.

Για το διορισμό των μελών του Εποπτικού συμβουλίου το δικαστήριο συνεκτιμά υποχρεωτική έρευνα της κοινωνικής υπηρεσίας κατά την ΑΚ 1593 που εφαρμόζεται αναλογικά κατά την 1634 § 3 και αποφασίζει αφού ακούσει αν είναι δυνατόν τους πλησιέστερους συγγενείς του ανήλικου καθώς και άλλο πρόσωπο π.χ. φίλο της οικογένειας που μπορεί να διαφωτίσει το δικαστήριο, καθώς και τον ανήλικο, ανάλογα με την ωριμότητά του (ΑΚ 1647). Η ακρόαση πάντως των συγγενών ή θα έχει την έννοια ότι αυτοί θα είναι πολυάριθμοι και θα εκφράζουν τη γνώμη τους για άλλους συγγενείς, πράγμα όχι πρακτικά χρήσιμο ή πάντοτε δυνατό ή ότι το δικαστήριο θα ακούσει τους ίδιους τους συγγενείς που είναι υποψήφιοι για μέλη του εποπτικού συμβουλίου για να σχηματίσει γνώμη. Έτσι η αναλογία της ΑΚ 1539 είναι κυρίως χρήσιμη για την ακρόαση «κάθε άλλου προσώπου» δηλαδή μη συγγενούς που μπορεί να διαφωτίσει το δικαστήριο για συγγενείς⁵⁸.

Ο νόμος δεν προβλέπει ρητά αν υπάρχει υποχρέωση συμμετοχής στο εποπτικό συμβούλιο. Από την ΑΚ 1639 όμως σύμφωνα με την οποία η θητεία των μελών του εποπτικού συμβουλίου διαρκεί όσο και η επιτροπεία και λήγει για τους ίδιους λόγους, συνάγεται ότι ο νόμος θέλησε να αντιμετωπίζονται τα μέλη του εποπτικού συμβουλίου ως μικροί επίτροποι. Συνεπώς δεν είναι υποχρεωτική η συμμετοχή τους⁵⁹ και αν διορίσθηκαν από το δικαστήριο, μπορούν να αποποιηθούν το διορισμό τους.

Αρμόδιο Δικαστήριο για το διορισμό του εποπτικού συμβουλίου είναι το Μονομελές Πρωτοδικείο (τμήμα Οικογενειακών Υποθέσεων) στην περιφέρεια του οποίου έχει τη συνήθη διαμονή του ο ανήλικος (ΚΠολΔ. 796 § 1 εδ. 2 σε συνδ. με ειδ. 1) και διαδικασία η εκούσια δικαιοδοσία (121 Εισ. ΝΑΚ)⁶⁰. Επειδή ο ανήλικος είχε από το νόμο ως κατοικία την κατοικία των γονέων του ή του γονέα που ασκούσε μόνος του τη γονική μέριμνα (ΑΚ 56 § 1 εδ. 1) και την κατοικία αυτή τη διατηρεί ώσπου να αποκτήσει νέα (ΑΚ 52), αρμόδιο δικαστήριο για το διορισμό των μελών του εποπτικού συμβουλίου είναι κατά κανόνα το δικαστήριο του τόπου αυτού, όπως και για το διορισμό επιτρόπου, ο ανήλικος είχε ως κατοικία την κατοικία του Επιτρόπου του (ΑΚ 56 § 2) και αν υπάρχει ανάγκη επανασυγκροτήσεως του εποπτικού συμβουλίου, αυτό θα

⁵⁸ Παντελίδου, Η επατροπεία ανηλίκων, Κριτ. Ε. 1997/9, σελ. 256.

⁵⁹ Παντελίδου, Η επατροπεία ανηλίκων, Κριτ. Ε. 1997/9, σελ. 256.

⁶⁰ Βλ. Μπρακατσούλας, ΕκΔ, σ. 385.

είναι και το αρμόδιο δικαστήριο, εφόσον βεβαίως δεν διαμένει ο ανήλικος σε διαφορετικό τόπο, οπότε επικρατεί το δικαστήριο της συνήθους διαμονής του ανηλίκου.

Στο Νόμο προβλέπονται και κάποιες περιπτώσεις ανικανότητας για την ανάληψη του έργου του μέλους του εποπτικού συμβουλίου. Συγκεκριμένα στο άρθρο 1636 ορίζεται ότι δεν επιτρέπεται να διοριστούν μέλη του εποπτικού συμβουλίου ο επίτροπος του ανηλίκου και όσοι δεν μπορούν να διοριστούν επίτροποι κατά το άρθρο 1595 ΑΚ.

Διαφορετική είναι, τέλος, η περίπτωση όπου τα έργα του εποπτικού συμβουλίου ασκεί ο Ειρηνοδίκης (ΑΚ 1635). Αυτό συμβαίνει: **α)** Όταν ως Επίτροπος (οριστικός ή προσωρινός) ενεργεί η κοινωνική υπηρεσία, **β)** Όταν δεν προβλέπεται εποπτικό συμβούλιο, **γ)** Όταν διορίζεται από το δικαστήριο ειδικός επίτροπος στις περιπτώσεις των άρθρων 1517 και 1521 ΑΚ (ΑΚ 1635), στις οποίες η επιτροπεία συνυπάρχει με την γονική μέριμνα. Η διάταξη θα μπορούσε να έχει ως παράτιτλο «εποπτικό συμβούλιο σε ειδικές περιπτώσεις»⁶¹ και αποτελεί εξαίρεση στην αρχή του διαχωρισμού εποπτικών από τις δικαστικές αρμοδιότητες⁶², αφού με αυτήν ανατίθεται σε δικαστή (Ειρηνοδίκη) εποπτική αρμοδιότητα. Αρμόδιος Ειρηνοδίκης θα πρέπει να θεωρηθεί αυτός που υπηρετεί στο Ειρηνοδικείο, στην περιφέρεια του οποίου ο ανήλικος έχει τη συνήθη διαμονή του (αναλ. ΚΠολΔ 796).

γγ.- Η σύγκληση, οι αρμοδιότητες και η λειτουργία του εποπτικού συμβουλίου

Κατά την ΑΚ 1637 το εποπτικό συμβούλιο συνεδριάζει όποτε το συγκαλεί ο πρόεδρος του, που καταρχήν παίρνει ο ίδιος, όταν κρίνει ότι χρειάζεται, τη σχετική πρωτοβουλία, είναι όμως και υποχρεωμένος να το συγκαλέσει κάθε φορά που θα το ζητήσει ο Επίτροπος ή ένα από τα μέλη του. Η πρόκληση μπορεί να είναι έγγραφη, χωρίς όμως αυτό να είναι απαραίτητο⁶³. Στο Νόμο δεν ορίζεται που συγκαλείται το εποπτικό συμβούλιο, δεν υπάρχει συνεπώς, κάποιος υποχρεωτικός τρόπος σύγκλησης⁶⁴, αλλά θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η απόσταση της κατοικίας των

⁶¹ Παντελίδου. Η επιτροπεία ανηλίκου, Κριτ. Ε. 1999, σελ. 84.

⁶² Για την αρχή αυτή βλ. Εισηγητική έκθεση Ν. 2447/1996 στα πεπραγμένα ΙΙ, σελ. 106.

⁶³ Ροϊλός – Κουμάντος, άρθρο 1616 αρ. 3.

⁶⁴ Πρβλ. το παλιό άρθρο 1612 ΑΚ.

προσκαλουμένων⁶⁵. Ή θα μπορούσε να είναι ο τόπος της κατοικίας του ανηλίκου, που συμπίπτει συνεπώς με τον τόπο κατοικίας του Επιτρόπου (ΑΚ 56 § 2). Δεν αποκλείεται πέραν της έγγραφης πρόσκλησης να συμβεί και η αυτόκλητη προσέλευση⁶⁶ των μελών του εποπτικού συμβουλίου που ήταν για το συγγενικό συμβούλιο η πιο συνηθισμένη στην πράξη.

Αίτηση για σύγκληση του εποπτικού συμβουλίου μπορεί να υποβάλλει και οποιοδήποτε μέλος του. Τρίτοι δεν μπορούν, καταρχήν να υποβάλλουν αίτηση για την σύγκληση του εποπτικού συμβουλίου κατά τον ΑΚ 1637. Εφόσον όμως συγγενείς μέχρι τον τρίτο βαθμό αναφέρονται ως προς την επιμέλεια στο εποπτικό συμβούλιο (ΑΚ 1606 εδ. 2), θα πρέπει να δεχθούμε ότι ο πρόεδρος, λαμβάνοντας μια τέτοια αναφορά είναι και πάλι υποχρεωμένος να συγκαλέσει το εποπτικό συμβούλιο. Γενικώς ο πρόεδρος είναι υποχρεωμένος να το συγκαλεί όποτε προκύπτει θέμα που άπτεται των καθηκόντων τους. Ο πρόεδρος δεν έχει την εξουσία να απορρίπτει την αίτηση συγκλήσεως του εποπτικού συμβουλίου⁶⁷ παρά μόνον αν διαπιστώνει ότι αυτή αφορά θέμα που δεν υπάγεται στην αρμοδιότητα του συμβουλίου αυτού.

Την σύγκληση του εποπτικού συμβουλίου μπορεί πλέον να ζητεί και ο επίτροπος (και ο ειδικός, εκτός από τις περιπτώσεις που τα καθήκοντα έχουν ανατεθεί στον Ειρηνοδίκη κατά τον ΑΚ 1635 εδ. 2). Άλλωστε ο επίτροπος συνεργάζεται στενά με το εποπτικό συμβούλιο και έχει υποχρέωση να απευθύνεται προς αυτό από πολλές διατάξεις (λ.χ. ΑΚ 1611, 1612, 1621 § 1, 1624). Η δυνατότητα αυτή γινόταν δεκτή και υπό το προϊσχύσαν δικαίω δι' αναλογίας δικαίου, αν και δεν μνημονεύονταν ρητά στον παλ. ΑΚ 1616⁶⁸.

Ως προς την απαιτούμενη απαρτία του εποπτικού συμβουλίου ή τον τρόπο κατάρτισης των αποφάσεων δεν ορίζεται τίποτα, άρα θα ισχύουν σχετικά οι γενικοί κανόνες λειτουργίας των συλλογικών οργάνων⁶⁹. Όσον αφορά την απαρτία ο παλαιός ΑΚ 1616 εδ. 1 προέβλεπε απαρτία πέντε μελών (τεσσάρων εκτός από τον Ειρηνοδίκη) επί επταμελούς συγγενικού συμβουλίου. Από την σπουδαιότητα όμως των αποφάσεων και από το ότι ο νομοθέτης θέλησε κατά κανόνα να είναι συλλογικό όργανο το εποπτικό

⁶⁵ Τούση, σελ. 284, σημ. 17 – Ροϊλός – Κουμάντος, ο.π. παρ.

⁶⁶ Σπυριδάκης, σελ. 333. Σπυριδάκης/Περάκη, άρθρο 1616 αρ. 1. Τούσης, ο.π. Ροϊλός – Κουμάντος, ο.π.

⁶⁷ Χωρίς εξαίρεση οι Ροϊλός – Κουμάντος, ο.π.

⁶⁸ Βλ. Παντελίδου, στον ΑΚ Γεωργιάδη/Σταθόπουλου, άρθρα 1616, αρ. 4

⁶⁹ Πρβλ. το παλιό άρθρο 1612 ΑΚ.

συμβούλιο, πρέπει να συναχθεί το συμπέρασμα ότι πρέπει να παρευρίσκονται περισσότερα μέλη από αυτά που απουσιάζουν ή αλλιώς ο αμέσως μεγαλύτερος ακέραιος του ημίσεως των μελών⁷⁰, οπωσδήποτε δε ο Πρόεδρος. Επειδή η σύνθεση θα είναι τριμελής, τετραμελής ή πενταμελής, αυτό σημαίνει ότι κατά περίπτωση θα υπάρχει απαρτία, αν παρευρίσκονται δύο ή τρία μέλη μαζί με τον πρόεδρο. Το δικαστήριο μπορεί να ορίζει σχετικά με την απαρτία στην απόφαση διορισμού και επίσης να επιβάλλει, εάν το κρίνει απαραίτητο, να παρευρίσκεται πάντοτε και το μέλος – όργανο της κοινωνικής υπηρεσίας.

Ανάλογα με την ωριμότητά του, το εποπτικό συμβούλιο οφείλει να ακούει πριν από κάθε απόφασή του και τον ανήλικο (ΑΚ 1647), άρα πρέπει να τον προσκαλεί, αν το κρίνει χρήσιμο.

Ο Νόμος τέλος περιλαμβάνει την εξής ρύθμιση: ότι επιβάλλεται σε ορισμένες περιπτώσεις να διορίζεται προσωρινός αντικαταστάτης ενός ή και περισσότερων μελών του εποπτικού συμβουλίου και αυτό συμβαίνει συγκεκριμένα είτε όταν το συμφέρον τους ή το συμφέρον του συζύγου τους ή συγγενούς τους σε ευθεία γραμμή εξ αίματος ή εξ αγχιστείας απεριορίστα και σε πλάγια γραμμή εξ αίματος ως το δεύτερο βαθμό, συγκρούεται με το συμφέρον του ανηλίκου, είτε και σε κάθε άλλη περίπτωση όπου συντρέχει σπουδαίος λόγος (ΑΚ 1638). Τέτοιος σπουδαίος λόγος μπορεί π.χ. να είναι ακόμη και μια αναγκαστική απουσία ενός μέλους στο συγκεκριμένο χρόνο σύγκλησης του εποπτικού συμβουλίου, που δημιουργεί πρόβλημα απαρτίας στην περίπτωση αυτή το ότι το πρόβλημα λύνεται με το διορισμό του προσωρινού αντικαταστάτη του άρθρου 1638 σημαίνει ότι κατά το νέο δίκαιο δε χρειάζεται και δεν επιτρέπεται η αντιπροσώπευση των μελών του εποπτικού συμβουλίου.

Κατά την ΑΚ 1642 το εποπτικό συμβούλιο έχει ειδικές αρμοδιότητες σύμφωνα με συγκεκριμένες διατάξεις και ως γενική αρμοδιότητα την εποπτεία του έργου του επιτρόπου. Οι ειδικές αρμοδιότητες αναλύονται στις κατ' ιδίαν διατάξεις και είναι: α) γνωμοδοτικές⁷¹, όπως η γνωμοδότηση για ανάθεση σε ανάδοχη οικογένεια (ΑΚ 1607 § 1 εδ. 1), για εισαγωγή σε ειδικό ίδρυμα

⁷⁰ Πρβλ. Δαγτόγλου, Γεν. Διοικ. Δ³, 1992, αρ. 961 για την αρχή της απαρτίας.

⁷¹ Κουνούγερη – Μανωλεδάκη Π, σελ. 384 που κατατάσσει τις γνωμοδοτικές στις ειδικές αρμοδιότητες, Εισηγητική Έκθεση Ν. 2447/1996 στα πεπραγμένα ΙΙ, σελ. 106.

(ΑΚ 1609 εδ. 1), η παροχή άδειας για μια σειρά σοβαρών ενεργειών (ΑΚ 1619, 1620, 1621 § εδ. 1) χωρίς να απαιτείται μετέπειτα ενέργεια του δικαστηρίου ή πριν απ' αυτήν (ΑΚ 1623, 1624, 1625), β) ελεγκτικές, όπως ο έλεγχος της λογοδοσίας (ΑΚ 1626) ή της ασφαλούς τοποθέτησεως των τίτλων και πολύτιμων αντικειμένων (ΑΚ 1614 εδ. 2), το δικαίωμα να ζητηθεί η παύση του επιτρόπου (ΑΚ 1651), η αίτηση για δικαστική απογραφή (ΑΚ 1611 § 2) ή η παρουσία κατά την απογραφή (ΑΚ 1611 § 1 εδ. 1), γ) αποφασιστικές⁷² – δικαιοδοτικές, όπως η επίλυση διαφωνίας των επιτρόπων ή η απόφαση για προσδιορισμό ετήσιας δαπάνης (ΑΚ 1612 εδ. 1).

Η γενική αρμοδιότητα του εποπτικού συμβουλίου είναι η εποπτεία⁷³ της δράσεως του επιτρόπου. Η εποπτεία προκύπτει ήδη και από τις ειδικές του αρμοδιότητες, αλλά ορθά διατυπώνεται και ρητά στην ΑΚ 1642 ως η κατεξοχήν αρμοδιότητα του εποπτικού συμβουλίου. Εποπτεία σημαίνει επιτήρηση, άντληση πληροφοριών από την κοινωνική υπηρεσία (βλ. και ΑΚ 1645), προληπτικό και κατασταλτικό έλεγχο ως προς τον επίτροπο αποσπώντας πληροφορίες απ' αυτόν για την άσκηση της επιτροπείας και το πρόσωπο του ανηλίκου καθώς επίσης μπορεί και το ίδιο το εποπτικό συμβούλιο να του δίνει οδηγίες σχετικές με το έργο του⁷⁴ να συνεργάζεται μαζί του και αν υπάρχει σπουδαίος λόγος και αίτηση να παυθεί ο επίτροπος (ΑΚ 1651). Τέλος αν κατά την διάρκεια της θητείας του εποπτικού συμβουλίου και την άσκηση της εποπτείας, προκύπτουν διαφωνίες μεταξύ Επιτρόπου και εποπτικού συμβουλίου, αποφασίζει το δικαστήριο με αίτηση του Επιτρόπου ή όποιου άλλου έχει έννομο συμφέρον ή και αυτεπάγγελα (ΑΚ 1642). Καταρχήν από τις ειδικές αρμοδιότητες του εποπτικού συμβουλίου προβλέπεται συχνά επέμβαση του δικαστηρίου είτε επειδή προβλέπεται γνωμοδότηση του εποπτικού συμβουλίου και δικαστική άδεια (ΑΚ 1624), είτε και δικαστική επέμβαση στις «δικαιοδοτικές» αρμοδιότητες (ΑΚ 1605 εδ. 2, 1612 εδ. 2). Συνεπώς ειδικές διατάξεις προβλέπουν είτε επίλυση της διαφωνίας από το δικαστήριο, είτε δυνατότητα του δικαστηρίου ν' αποφασίσει διαφορετικά.

⁷² Παπαχρίστου, σελ. 343.

⁷³ Κουνούγερη – Μανωλεδάκη II, σελ. 383.

⁷⁴ Εισηγητική Έκθεση στο Π Β' Ι (Πεπραγμένα ΙΙ 109).

Η ΑΚ 1642 προβλέπει καταρχήν γενικά ό,τι οι κατ' ιδίαν διατάξεις προβλέπουν ειδικότερα και εκτός αυτού καθιερώνει δικαίωμα του Επιτρόπου να καταφεύγει στο δικαστήριο οποτεδήποτε διαφωνεί με απόφαση του εποπτικού συμβουλίου. Για παράδειγμα, όταν το εποπτικό συμβούλιο απευθύνει συμβουλές, συστάσεις ή οδηγίες προς τον επίτροπο για την επιμέλεια μετά από άσκηση του δικαιώματος αναφοράς (ΑΚ 1606 εδ. 2) προϋποτίθεται η έκδοση αποφάσεως και όχι απλώς η ύπαρξη διαφωνίας που δεν κατέληξε σε απόφαση. Το ίδιο δικαίωμα με τον επίτροπο δίδεται και σε όποιον έχει έννομο συμφέρον λ.χ. στενό συγγενή του ανηλίκου. Το δικαστήριο έχει και δικαίωμα αυτεπάγγελτης επεμβάσεως, ιδίως όταν κρίνει ότι η δυσαρμονία μεταξύ Επιτρόπου και εποπτικού συμβουλίου έχει δυσάρεστες επιπτώσεις στον ανήλικο. Το δικαστήριο θα αποφασίσει με κριτήριο το συμφέρον του ανηλίκου (ΑΚ 1648).

Η δυσαρμονία Επιτρόπου – εποπτικού συμβουλίου όταν συνεχίζεται, μπορεί να είναι σπουδαίος λόγος παραιτήσεως του επιτρόπου.

Ορισμένα από τα παραπάνω έργα του εποπτικού συμβουλίου δεν αποκλείεται να έχουν, κατά τις περιστάσεις, επείγοντα χαρακτήρα. Στην περίπτωση αυτή, αν το εποπτικό συμβούλιο δεν μπορεί για οποιοδήποτε λόγο να συνεδριάσει, αποφασίζει μόνος του ο πρόεδρος (ΑΚ 1644). Η διάταξη αυτή έχει ως στόχο να καταπολεμήσει τη δυσλειτουργία που μπορεί να παρουσιάσει στην πράξη ένα συλλογικό όργανο όπως είναι το εποπτικό συμβούλιο και χορηγεί την εξουσία στον πρόεδρό του να αποφασίζει μόνος σε έκτακτες περιπτώσεις⁷⁵.

Για να εφαρμοστεί η διάταξη πρέπει να συντρέχει α) Κατ' επείγουσα περίπτωση, δηλαδή μη επιδεκτική αναβολή, β) αδυναμία συνεδριάσεως του εποπτικού συμβουλίου λόγω απουσίας, ασθενείας ή άλλου κωλύματος των μελών. Αδυναμία συντρέχει και όταν δεν συγκεντρώνεται η απαρτία που καθόρισε το δικαστήριο. Πρέπει πάντως να σημειωθεί ότι οι περιπτώσεις αυτές είναι μάλλον σπάνιες, επειδή οι προϋποθέσεις πρέπει να συντρέχουν σωρευτικά και επειδή ο Επίτροπος έχει τη γενική διαχειριστική αρμοδιότητα για τις πράξεις τακτικής διαχειρίσεως (ΑΚ 1615) που περιλαμβάνει και λήψη προσωρινών μέτρων για την προστασία των συμφερόντων του ανηλίκου σε

---

⁷⁵ Κουντούγερη – Μανωλεδάκη Π, σελ. 384.

επείγουσες περιπτώσεις (πρβλ ΑΚ 1621 § 3) δηλαδή η αντιμετώπιση εκτάκτων περιπτώσεων θα είναι συνήθως έργο του επιτρόπου. Άλλωστε όσες πράξεις απαιτούν γνωμοδότηση του εποπτικού συμβουλίου δεν έχουν συνήθως επείγοντα χαρακτήρα. Επίσης εάν υπάρχει κώλυμα, λόγω συγκρούσεως συμφερόντων (ΑΚ 1638), μπορεί να συντρέχει πάλι εφαρμογή της ΑΚ 1644, διότι ο διορισμός αντικατάστασης μπορεί να καθυστερήσει την επείγουσα αντιμετώπιση.

Αν λοιπόν συντρέχουν οι προϋποθέσεις της ΑΚ 1644 § 1 εδ. 1, ο πρόεδρος όχι μόνο δικαιούται αλλά και υποχρεούται ν' αποφασίσει μόνος του. Αν ο πρόεδρος κάνει κακή χρήση αυτής της εξουσίας (λ.χ. αποφασίζει μόνος του παρόλο που δεν υπάρχει κατεπείγουσα ανάγκη ή αποφασίζει αντίθετα προς το συμφέρον του ανηλίκου), δεν δημιουργείται ακυρότητα της πράξης που επιχειρείται, αλλά επέρχονται οι συνέπειες των άρθρων 1639 και 1640 (παύση για σπουδαίο λόγο και ευθύνη δια αποζημίωση του ανηλίκου). Τις παραπάνω όμως συνέπειες επισύρει και αν, ενώ συντρέχουν οι προϋποθέσεις, αρνηθεί από ευθυνοφοβία να αποφασίσει να ζημιωθεί ο ανήλικος. Εξάλλου αν ο πρόεδρος δεν κάνει καν χρήση της πιο πάνω εξουσίας, δηλαδή δεν παίρνει τα επιβαλλόμενα μέτρα, είτε επειδή κωλύεται, είτε επειδή αμελεί, τη σχετική απόφαση, παίρνει ο προϊστάμενος της κοινωνικής υπηρεσίας.

Με την αλλαγή του προσανατολισμού στο νέο δίκαιο της επιτροπείας και τον τονισμό του δημοσίου χαρακτήρα της, αναβαθμίστηκε και ο ρόλος των κοινωνικών υπηρεσιών που είναι πλέον απαραίτητες για την λειτουργία της επιτροπείας⁷⁶. Η αρμόδια κοινωνική υπηρεσία δεν ανήκει βεβαίως στα όργανα της επιτροπείας (ΑΚ 1590), αλλά έχει ποικίλες αρμοδιότητες ήδη από την έναρξη της επιτροπείας (ΑΚ 1591 § 2 εδ. 1), κατά το διορισμό του επιτρόπου (ΑΚ 1593) και των μελών του εποπτικού συμβουλίου (ΑΚ 1634 § 3 σε συνδ. με ΑΚ 1593), για την λήψη κατάλληλων μέτρων όταν «απουσιάζει» ο επίτροπος (ΑΚ 1601 εδ. 1) ή ο πρόεδρος του εποπτικού συμβουλίου (ΑΚ 1644 § 2). Εξάλλου προς αυτήν κοινοποιείται υποχρεωτικά ο διορισμός του επιτρόπου (ΑΚ 1598) και για τη διαβίωση του ανηλίκου σε ανάδοχη οικογένεια ή ίδρυμα απαιτείται έκθεση της κοινωνικής υπηρεσίας (ΑΚ 1608).

⁷⁶ Βλ. Πέπραγμα II, σελ. 92. Δεληγιάννη. Η σχεδιαζόμενη μεταρρύθμιση του οικογενειακού Δικαίου στον τομέα της επιτροπείας. Αρμ. 49, 1253 επ.. ειδικά για τη σημασία της Κοινωνικής Υπηρεσίας.

Το ίδιο είναι απαραίτητο και για την εισαγωγή του ανηλίκου σε ειδικό ίδρυμα (ΑΚ 1609 εδ. 2). Όλες αυτές οι αρμοδιότητες της κοινωνικής υπηρεσίας που απορρέουν από ειδικές διατάξεις, φανερώνουν τη στενή συνεργασία που πρέπει να έχει με τα όργανα της επιτροπείας. Οι ΑΚ 1645 και 1646 τονίζουν περισσότερο τη συνεργασία αυτή, η πρώτη προς το εποπτικό συμβούλιο και η δεύτερη προς το δικαστήριο.

Αρμόδια κοινωνική υπηρεσία είναι αυτή που καθορίζεται από τα άρθρα 49 επ. Ν. 2447/1996, δηλαδή η αυτοτελής και αποκεντρωμένη υπηρεσία που ιδρύεται και λειτουργεί σε κάθε Πρωτοδικείο. Σύμφωνα με την ΑΚ 1645, η κοινωνική υπηρεσία παρέχει στο εποπτικό συμβούλιο αφενός τις πληροφορίες που αυτή ζητά σχετικά με τον τρόπο που εκπληρώνει τα καθήκοντά του ο επίτροπος και αφετέρου τις δικές της διαπιστώσεις για την εν γένει προσωπική κατάσταση του ανηλίκου (ΑΚ 1645). Και το εποπτικό συμβούλιο αφορούν, άλλωστε και τα άρθρα 1647 και 1648 ΑΚ για την υποχρεωτική αναζήτηση της γνώμης του (ώριμου) ανήλικου πριν από κάθε σχετική απόφαση καθώς και για την συμφωνία της απόφασης με το συμφέρον του ανηλίκου.

Σε ό,τι αφορά την ευθύνη του προέδρου και των μελών του εποπτικού συμβουλίου απέναντι στον ανήλικο, το άρθρο 1640 την εξομοιώνει προς την ευθύνη του επιτρόπου, δηλαδή καθιερώνει ευθύνη για κάθε ζημία του ανηλίκου από πταίσμα κατά την άσκηση των καθηκόντων του προέδρου και των μελών του εποπτικού συμβουλίου. Αν όμως υπάρχει μέλος που είναι όργανο της κοινωνικής υπηρεσίας, για την ευθύνη του θα ισχύσουν οι ειδικές διατάξεις για την ευθύνη των δημοσίων υπαλλήλων (ΑΚ 1640). Στη συνηθέστερη περίπτωση που το εποπτικό συμβούλιο είναι πολυμελές, η ευθύνη των μελών θα είναι εις ολόκληρον⁷⁷.

Τέλος, πέρα από το θέμα της αποζημίωσης του ανηλίκου για τη ζημία που υπαίτια προκαλούν σ' αυτόν τα μέλη του εποπτικού συμβουλίου, υπάρχει και το θέμα της αποζημίωσης των μελών του εποπτικού συμβουλίου για τις δαπάνες στις οποίες υποβάλλονται κατά την άσκηση των καθηκόντων τους (όπως είναι π.χ. τα έξοδα μετακίνησης). Η αντιμετώπιση του θέματος αυτού αποτελεί καινοτομία του νέου δικαίου της επιτροπείας ανηλίκων και

---

⁷⁷ Παπαχρίστου, 40.

δικαιολογείται στο μέτρο που, μετά το Ν. 2447/1996, το εποπτικό συμβούλιο είναι πια μόνιμο όργανο, με συνέπεια τα μέλη του να υποβάλλονται σε συνεχείς δαπάνες, που δεν πρέπει να μένουν ακάλυπτες. Προβλέπεται, λοιπόν, στο άρθρο 1641 η αποζημίωση γι' αυτές τις δαπάνες, κατά τις διατάξεις για την εντολή, από την περιουσίας του ανηλίκου και αν αυτή δεν επαρκεί ή δεν υπάρχει καθόλου περιουσίας, εφαρμόζεται αναλογικά το άρθρο 1631, που ρυθμίζοντας την αμοιβή του επιτρόπου, προβλέπει την καταβολή της αμοιβής από τον δημόσιο τομέα.

Δ - ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

Κατά το νέο δίκαιο, όργανο της επιτροπείας είναι και το Δικαστήριο. Η αποστολή του δικαστηρίου στο νέο δίκαιο εμφανίζεται αναβαθμισμένη, διότι όχι μόνον είναι το όργανο που διορίζει τα άλλα δύο, αλλά και επειδή έχει ευρείες δυνατότητες αυτεπάγγελτης επεμβάσεως τόσο κατά το διορισμό (ΑΚ 1591) των οργάνων, τη λειτουργία της επιτροπείας όπως είναι η άρση των διαφωνιών των συνεπιτρόπων ή Επιτρόπου – εποπτικού συμβουλίου, αλλά και κατά την λήξη της επιτροπείας.

Το Δικαστήριο είναι ο Δικαστής του ειδικού τμήματος του Μονομελούς Πρωτοδικείου της συνήθους διαμονής του ανηλίκου (τμήμα υποθέσεων του Οικογενειακού Δικαίου), που δικάζει κατά τη διαδικασία της εκούσιας δικαιοδοσίας (ΚΠολΔ 796 § 1, άρθρο 48 Ν. 2447/1996). Ο Δικαστής αυτός είναι αρμόδιος για το διορισμό, την αντικατάσταση και την παύση του Επιτρόπου (και του προσωρινού και του ειδικού) και των μελών του εποπτικού συμβουλίου, καθώς και την παροχή της άδειας για την επιχείρηση ορισμένων πράξεων του Επιτρόπου. Εάν ο ανήλικος Έλληνας δεν έχει σύνηθη διαμονή στην Ελλάδα, αρμόδιο δικαστήριο είναι αυτό της τελευταίας συνήθους διαμονής του στην Ελλάδα και διαφορετικά το δικαστήριο της Πρωτεύουσας (ΚΠολΔ 796 § 1 εδ. 3)⁷⁸.

Το Δικαστήριο διορίζει (ΑΚ 1592) και παύει τον Επίτροπο (ΑΚ 1651), χορηγεί άδεια για ορισμένες σοβαρές πράξεις του Επιτρόπου (ΑΚ 1624 επ.) ή γενική άδεια (ΑΚ 1623), διορίζει τον προσωρινό Επίτροπο (ΑΚ 1601 εδ. 2) και

⁷⁸ Μπρακατσούλας, Εκούσια Δικαιοδοσία⁶, 1998, σελ. 301.

τον ειδικό (ΑΚ 1628), αποφασίζει για την αναδοχή του ανηλίκου (ΑΚ 1607) ή την εισαγωγή του σε ειδικό ίδρυμα (ΑΚ 1609), διορίζει το εποπτικό συμβούλιο (ΑΚ 1634) και έχει ποικίλες αρμοδιότητες (ΑΚ 1631, 1606) και δυνατότητες αυτεπάγγελτης δράσεως (ΑΚ 1591 § 1, 1601 εδ. 2, 1651)⁷⁹.

Το δικαστήριο μπορεί να διορίσει τον Επίτροπο και στο πλαίσιο της δίκης για την αφαίρεση της ασκήσεως της γονικής μέριμνας από τους γονείς ή από τον (μοναδικό) γονέα που την ασκούσε (ΑΚ 1532 § 1). Στην αφαίρεση της γονικής μέριμνας λόγω κακής ασκήσεως ή μετά από αίτηση των γονέων (ΑΚ 1535) εφαρμόζεται στο εξής η εκούσια διαδικασία (ΕισΝακ 121)⁸⁰ και συνεπώς δεν τίθεται πλέον θέμα διαφορετικής διαδικασίας για την αφαίρεση της γονικής μέριμνας και για το διορισμό του Επιτρόπου.

Στο έργο του το δικαστήριο επικουρείται από την αρμόδια κοινωνική υπηρεσία⁸¹, που κατά το άρθρο 1646 ΑΚ, οφείλει να αναγγέλλει στο δικαστήριο χωρίς καθυστέρηση κάθε περίπτωση όπου χρειάζεται η αυτεπάγγελη ενέργεια υπέρ κάποιου ανηλίκου, καθώς και να διαβιβάζει στο δικαστήριο κάθε χρήσιμο στοιχείο και πληροφορία και να υποβάλλει σχετικές προτάσεις. Επίσης η κοινωνική υπηρεσία (μετά από έγκαιρη ειδοποίηση του γραμματέα του δικαστηρίου: ΑΚ 1646 § 2) διεξάγει κοινωνική έρευνα και συντάσσει σχετική έκθεση στις περιπτώσεις που αυτό απαιτείται ειδικά (λ.χ. ΑΚ 1593, 1608, 1634 § 3), αλλά και σε κάθε περίπτωση που το δικαστήριο και χωρίς να είναι υποχρεωμένο, ζητά τη γνώμη της κοινωνικής υπηρεσίας κατά το άρθρο 744 ΚΠολΔ⁸².

Τέλος, στη δράση του δικαστηρίου, όπως άλλωστε και οποιουδήποτε οργάνου της επιτροπείας, αναφέρονται και τα άρθρα 1647 και 1648, όπου περιλαμβάνονται οι γενικές διατάξεις που επαναλαμβάνονται σε όλο το Αστικό Δίκαιο που αφορά ανηλίκους: Συγκεκριμένα στο άρθρο 1467 καθιερώνεται η υποχρέωση των οργάνων της επιτροπείας που ζητούν, ανάλογα με την ωριμότητά του, τη γνώμη του ανηλίκου και στο άρθρο 1648 ορίζεται ότι οι αποφάσεις των οργάνων της επιτροπείας πρέπει να αποβλέπουν στο

⁷⁹ Βλ. Αναλυτικά Κοσμίδη, Η εκδίκαση των Υποθέσεων Οικογενειακού Δικαίου μετά τις πρόσφατες Δικονομικές Μεταρρυθμίσεις, Αρμ. 1592, σελ. 1037 επ., 1401 επ., με κριτικές παρατηρήσεις για την πολλαπλότητα των διαδικασιών κατά τις οποίες εκδικάζονται οι οικογενειακές υποθέσεις γενικά.

⁸⁰ Κοσμίδη, ο.π. σελ. 1046.

⁸¹ Βλ. τα άρθρα 49 επ. και 53 § 1 του Ν. 2447/1996.

⁸² Εισηγητική Έκθεση, στο Π Β' 1 (Πεπραγμένα Π 110). Αν η έκθεση της κοινωνικής υπηρεσίας δεν υποβληθεί εμπρόθεσμα, το δικαστήριο δικάζει χωρίς έκθεση: άρθρο 19 § 4 του Ν. 2521/1997.

συμφέρον του ανηλίκου. Ως προς την ακρόαση, μάλιστα και την επικοινωνία του δικαστηρίου με τον ανήλικο το άρθρο 796 § 4 ΚΠολΔ παραπέμπει στην εφαρμογή του άρθρου 681 Γ §§ 3 και 4 ΚΠολΔ για τη γονική μέριμνα (όπως αυτό διαμορφώθηκε και από το συνδυασμό των άρθρων 38 του Ν. 2447/1996 και 19 § 3 του Ν. 2521/1997).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΚΑΙ Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑΣ

A.- Γενικά

Γενικές ρυθμίσεις για το περιεχόμενο και τη λειτουργία της επιτροπείας περιλαμβάνουν οι διατάξεις των άρθρων 1603 – 1605, 1631 και 1632. Από αυτές η διάταξη του άρθρου 1603 αναφέρεται στο περιεχόμενο της επιτροπείας, οι διατάξεις των άρθρων 1604 και 1605 ρυθμίζουν τη λειτουργία της επιτροπείας στην εξαιρετική περίπτωση της ύπαρξης περισσότερων επιτρόπων, ενώ τα άρθρα 1631 και 1632 ρυθμίζουν τα θέματα της αμοιβής και της ευθύνης του Επιτρόπου. Γενικές ρυθμίσεις, που αφορούν και τις ενέργειες του Επιτρόπου, περιλαμβάνουν, άλλωστε, και τα άρθρα 1647 και 1648 ΑΚ, με συνέπεια και ο Επίτροπος να οφείλει, πριν από κάθε του απόφαση, να ακούει και τη γνώμη του ανηλίκου ανάλογα με την ωριμότητά του, καθώς και να αποβλέπει πάντα, σε κάθε του απόφαση, στο συμφέρον του παιδιού.

Κατά το άρθρο 1603 το περιεχόμενο του λειτουργικού δικαιώματος (που είναι, δηλαδή, συνάμα και καθήκον) της επιτροπείας, ταυτίζεται με το περιεχόμενο της γονικής μέριμνας. Η επιτροπεία περιλαμβάνει, επομένως, την επιμέλεια του προσώπου του ανηλίκου, τη διοίκηση της περιουσίας του και την εκπροσώπησή του σε κάθε δικαιοπραξία ή δίκη που αφορά το πρόσωπο ή την περιουσία του.

Αν κατ' εξαίρεση, έχουν διοριστεί για το ίδιο πρόσωπο περισσότεροι επίτροποι (εξαιτίας ιδιαίτερων λόγων σχετικών με το συμφέρον του ανηλίκου: ΑΚ 1594 εδ. 1), αυτοί ασκούν από κοινού τις αρμοδιότητές τους, εφόσον δεν ορίστηκε διαφορετικά στη δικαστική απόφαση που τους διόρισε (ΑΚ 1604).

Αν όμως οι περισσότεροι συνεπίτροποι διορίστηκαν ο καθένας με ξεχωριστές αρμοδιότητες, ο καθένας τους ασκεί τις αρμοδιότητες για τις οποίες διορίστηκε, λ.χ. ο ένα ασκεί την επιμέλεια του προσώπου του ανηλίκου και ο άλλος τη διοίκηση της περιουσίας του. Αν πάντως δεν υπάρχει ειδικότερος προσδιορισμός των αρμοδιοτήτων του κάθε επιτρόπου, δηλαδή όλοι τους έχουν τις ίδιες αρμοδιότητες, που ασκούν από κοινού, μπορεί να υπάρχει και θέμα διαφωνίας των συνεπιτρόπων. Στην περίπτωση αυτή σε

πρώτη φάση, αποφασίζει το εποπτικό συμβούλιο (ΑΚ 1605 εδ. 1), ενώ σε δεύτερη φάση ο κάθε Επίτροπος ή οποιοσδήποτε άλλος έχει έννομο συμφέρον μπορεί να προσφύγει στο δικαστήριο και με αίτησή του να ζητήσει από αυτό να αποφασίσει διαφορετικά (σε σχέση με την απόφαση του εποπτικού συμβουλίου).

Σε ότι αφορά την αμοιβή του Επιτρόπου, στο άρθρο 1631, προβλέπεται ότι μπορεί να ορίζεται από το δικαστήριο αμοιβή για την απασχόληση του Επιτρόπου ανάλογη με τους κόπους του και το μέγεθος της περιουσίας που διαχειρίζεται. Το δικαστήριο αποφασίζει για την αμοιβή μετά από αίτηση του Επιτρόπου και αφού ακούσει και τη γνώμη του εποπτικού συμβουλίου. Προστίθεται, εξάλλου, στο νόμο ότι ο ορισμός της αμοιβής θα πρέπει να υπαγορεύεται και από «τις περιστάσεις» όπως λ.χ. συμβαίνει όταν πρόκειται για Επίτροπο φτωχότερο από τον ανήλικο που αντιπροσωπεύεται, σε συνδυασμό ίσως και με την έλλειψη οποιασδήποτε συγγένειας μεταξύ τους, ή όταν οι υποθέσεις του παιδιού είναι ιδιαίτερα πολύπλοκες και απαιτούν διαρκείς και επιδέξιους χειρισμούς του Επιτρόπου.

Η αμοιβή του Επιτρόπου αφαιρείται και καταβάλλεται σ' αυτόν από την περιουσία του ανηλίκου. Αν όμως η περιουσία του ανηλίκου δεν επαρκεί για να καταβληθεί στον επίτροπο αμοιβή ανάλογη με την έκταση της απασχόλησής του ή αν δεν υπάρχει καθόλου περιουσία (και παρόλα αυτά έχει κριθεί ότι πρέπει να καταβληθεί αμοιβή λόγω των περιστάσεων), η αμοιβή καταβάλλεται στον επίτροπο από το δημόσιο ταμείο, όπως ορίζει ο νόμος (ΑΚ 1631 εδ. 2)⁸³. Αρμόδιο δικαστήριο για τον καθορισμό της αμοιβής είναι το Μονομελές Πρωτοδικείο, που δικάζει κατά τη διαδικασία της εκούσιας δικαιοδοσίας (ΚΠολΔ 796), αν η αμοιβή ζητείται όσο διαρκεί η επιτροπεία, ενώ αυτή ζητηθεί – όπως υπάρχει η δυνατότητα – μετά τη λήξη της επιτροπείας (την ενηλικίωση λ.χ. του ανηλίκου), θα πρέπει να ασκηθεί αγωγή κατά την τακτική διαδικασία. Η αγωγή αυτή μπορεί να ασκηθεί και από τους κληρονόμους του Επιτρόπου μετά τον θάνατό του, εφόσον η αξίωση του Επιτρόπου για αμοιβή, ως περιουσιακή αξίωση, είναι κληρονομητή⁸⁴.

⁸³ Πρβλ. Το άρθρο 9 § 5 του Ν. 2082/1992, όπως αυτό αναθεωρήθηκε με το άρθρο 65 του Ν. 2447/1996. Ένα παρόμοιο π.δ. (με αυτό που αναφέρεται στο πιο πάνω άρθρο) θα πρέπει να καθορίσει και τα σχετικά με την καταβολή της αμοιβής του επιτρόπου από το δημόσιο ταμείο.

⁸⁴ Ροϊλού – Κουμάντου, Οικογενειακό Δίκαιον ΙΙ²³ (1996), άρθρο 1655, σελ. 522.

Ανεξάρτητα πάντως από την αμοιβή του, ο Επίτροπος δικαιούται να απαιτήσει και όλες τις δαπάνες, που χρειάστηκε να κάνει⁸⁵ για την διεξαγωγή της επιτροπείας, σύμφωνα με τις διατάξεις για την εντολή (ΑΚ 1631 εδ. 3). Τέτοιες δαπάνες πρέπει να θεωρηθεί πως αποτελούν και τα έξοδα της ετήσιας και της τελικής λογοδοσίας⁸⁶, καθώς και η αμοιβή του Επιτρόπου για τις εξειδικευμένες υπηρεσίες που παρέσχε στον ανήλικο με κάποια επαγγελματική ιδιότητα (λ.χ. ως γιατρός), αφού η αμοιβή αυτή θα έπρεπε να καταβληθεί έτσι κι αλλιώς σε κάποιον άλλο ειδικό, αν ο επίτροπος δεν είχε τη συγκεκριμένη επαγγελματική ιδιότητα⁸⁷. Και γι' αυτές τις δαπάνες θα πρέπει να γίνει δεκτό ότι το αντίστοιχο ποσό μπορεί είτε να αφαιρεθεί από την περιουσία του ανηλίκου είτε να καταβληθεί από το δημόσιο ταμείο. Κατά το άρθρο 1631 εδ. 2, που εφαρμόζεται αναλογικά.

Ως προς την ευθύνη του επιτρόπου και αντίθετα από ό,τι καθιερώνεται ως προς τους γονείς του ανηλίκου, οι οποίοι ευθύνονται απέναντί του μόνο όταν δεν καταβάλλουν τον επιμέλεια που δείχνουν και στις δικές τους υποθέσεις (ΑΚ 1531 εδ. 1), ο Επίτροπος ευθύνεται από το νόμο για κάθε πταίσμα του απέναντι στον ανήλικο⁸⁸, εφόσον του προξενεί ζημιά με τη συμπεριφορά κατά την άσκηση των καθηκόντων του (ΑΚ 1632 εδ. 1). Η συμπεριφορά αυτή του Επιτρόπου μπορεί να είναι είτε θετική ενέργεια (λ.χ. αδικαιολόγητη υπέρβαση της ετήσιας δαπάνης, συναίνεση σε εξάλειψη υποθήκης υπέρ του ανηλίκου χωρίς πραγματική είσπραξη της οφειλής, ριψοκίνδυνη τοποθέτηση κεφαλαίων, παραπλάνηση του εποπτικού συμβουλίου και του δικαστηρίου ως προς τις πραγματικές συνθήκες και τα συμφέροντα του ανηλίκου προκειμένου να δοθεί η άδεια για την επιχείρηση πράξη με διατυπώσεις) είτε παράλειψη (λ.χ. διενέργειας απογραφής ή επωφελούς τοποθέτησης χρημάτων του ανηλίκου)⁸⁹.

Το βάρος της απόδειξης της παράβασης των καθηκόντων και του πταίσματος του Επιτρόπου φέρει ο ενάγων (μέσω του ειδικού Επιτρόπου του:

⁸⁵ Δηλαδή που ήταν αναγκαίες κατά το χρόνο που έγιναν.

⁸⁶ Μπαλή, Οικογενειακό Δίκαιο² (1961) 425.

⁸⁷ Ρούσου – Κουμάντου, άρθρο 1654, σελ. 519, Κουμάντου, Οικογενειακό Δίκαιο II (1989) 358, Βαθρακοκούλη, Το νέο οικογενειακό δίκαιο (1990) άρθρο 1654, σελ. 781.

⁸⁸ Προκειμένου να προστατεύεται επαρκέστερα ο ανήλικος απέναντι στο νομικό αντιπρόσωπό του, που δεν είναι πάντως ο γονέας του.

⁸⁹ Βλ. περιπτώσιολογία σε Παντελίδου, στον ΑΚ Γεωργιάδη – Σταθόπουλου (1993) άρθρα 1634 – 1635, αρ. 8 – 10.

ΑΚ 1627) ανήλικος, η σχετική αξίωση του οποίου υπόκειται στην ειδική παραγραφή του άρθρου 1653 ΑΚ. Για την εξασφάλιση της αξίωσής του αυτής ο ανήλικος έχει τίτλο από το νόμο για την εγγραφή υποθήκης στα ακίνητα του Επιτρόπου⁹⁰. Αν τέλος, έχουν διοριστεί περισσότεροι επίτροποι, αυτοί είναι συνυπεύθυνοι εις ολόκληρον, εκτός αν έχουν ο καθένας ξεχωριστές αρμοδιότητες και ενεργούν αυτοτελώς (1632 εδ. 2).

Β.- Η επιμέλεια του προσώπου του ανηλίκου

Η επιμέλεια του προσώπου του ανηλίκου είτε ασκείται από το μοναδικό επίτροπο, είτε από τον Επιμελητή – συνεπίτροπο περιλαμβάνει κατά την ΑΚ 1606 εδ. 1, διάταξη δημόσιας τάξεως⁹¹, τα οριζόμενα στον ΑΚ 1518, δηλαδή ό,τι ακριβώς και η επιμέλεια όταν ασκείται από τους γονείς και ιδίως την ανατροφή, επίβλεψη, μόρφωση, την εκπαίδευση, τον προσδιορισμό του τόπου διαμονής του ανηλίκου καθώς και την ονοματοδοσία του (αν το παιδί δεν έχει όνομα κατά το χρόνο του διορισμού του Επιτρόπου) καθώς και τη θρησκευτική του διαπαιδαγώγηση τη φροντίδα για την υγεία του και τέλος τη λήψη σωφρονιστικών μέτρων. Ως προς την ανατροφή, παρά την εξομοίωση που επιχειρεί ο νόμος με την ανατροφή ως τμήμα της επιμέλειας (και της γονικής μέριμνας) που ασκούν οι γονείς, υπάρχει ουσιώδη διαφορά, διότι συνήθως ο επίτροπος υπεισέρχεται στις αρχές της ανατροφής που είχαν αρχίσει άλλοι. Γι' αυτό θα πρέπει να σεβασθεί τις αρχές αυτές⁹², π.χ. να μην επιχειρήσει ν' αλλάξει το θρήσκευμα το οποίο είχαν ήδη με πανηγυρική διαδικασία (λ.χ. βάπτισμα) προσδώσει στον ανήλικο οι γονείς του⁹³. Ειδικά για την ορθόδοξη χριστιανική θρησκεία αυτό στηρίζεται και στην αναγωγή της σε επικρατούσα θρησκεία από το Σύνταγμα και τους Νόμους (πρβλ. άρθρο 3 Συντ. 1975/86). Επειδή όμως θα είναι πολύ δύσκολο αν ο επίτροπος ανήκει σε άλλο θρήσκευμα ή δεν πρεσβεύει κανένα δόγμα να μην προσπαθήσει να επηρεάσει τον ανήλικο διαφορετικά απ' ό,τι οι γονείς του σε θέματα θρησκευτικής πίστεως, καλό θα είναι να λαμβάνεται το στοιχείο αυτό υπόψη από το δικαστήριο κατά την ανάθεση της επιμέλειας και να ανατίθεται η

⁹⁰ Βλ. Επίσης και το άρθρο 390 ΠΚ για την ποινική ευθύνη του επιτρόπου απέναντι στον ανήλικο.

⁹¹⁹¹ Πρβλ. Πρ. Πειρ. 1640/1956 Αρχ.Ν 8, 520 και Αχ. Μπαλή, Η επιμέλεια του προσώπου του ανηλίκου, διδ. δ. (1996), σελ. 26.

⁹² Πρβλ. Τούση, σ. 297 σημ. 6.

⁹³ Πρβλ. Αχ. Μπαλή, σ. 292.

τελευταία σε άτομα ίδιου θρησκευματος με αυτό που έχει ήδη προσδοθεί στον ανήλικο (πρβλ. άρθρο 55 Πρ.σχ.Οικ. και 338 Σχ.Οικ. που δεν περιελήφθησαν στις τελικές διατάξεις του Οικογενειακού Δικαίου). Ανάλογα θα πρέπει να ισχύουν και για την εκπαίδευση του ανηλίκου, δηλαδή σεβόμενος ο Επίτροπος την εκπαίδευση που τυχόν ήδη είχε αρχίσει, δεν δικαιούται χωρίς σοβαρό λόγο ν' αλλάξει π.χ. το έως τότε στοιχείο του ανηλίκου ή να διακόψει αδικαιολόγητη την εκμάθηση ενός μουσικού οργάνου⁹⁴.

Ο Επίτροπος επίσης έχει δικαίωμα να καθορίσει τον τόπο διαμονής του ανηλίκου, ακόμη και διαφορετικά από τη νόμιμη κατοικία του, δηλαδή την κατοικία του επιτρόπου του (ΑΚ 56 § 2)⁹⁵, εάν κρίνει ότι κάτι τέτοιο επιβάλλεται από λόγους υγείας ή εκπαιδευσεως του ανηλίκου. Και εδώ θα πρέπει να λάβει υπόψη τις ως τότε συνθήκες διαβιώσεως του ανηλίκου, με κριτήριο το συμφέρον του τελευταίου που πρέπει να προτάσσεται των δικών του συμφερόντων⁹⁶. Συναφές είναι και το θέμα της συγκατοικήσεως με τον ανήλικο. Ο νόμος δεν επιβάλλει τη συμβίωση⁹⁷, αλλά συχνά και αφού ληφθεί υπόψη η ηλικία και η υγεία του ανηλίκου (ψυχική και σωματική) μπορεί αυτή να είναι επιβεβλημένη και η αδικαιολόγητη αρνητική στάση του Επιτρόπου στο θέμα αυτό να είναι λόγος αντικαταστάσεώς του.

Ως προς τα σωφρονιστικά μέτρα καταργήθηκε ήδη με τον Ν. 1329/1983 η διάταξη της αρχικής ΑΚ 1630 η οποία προέβλεπε – από λόγους δυσπιστίας προς τον Επιμελητή – επιβολή τους μετά από άδεια του δικαστηρίου και ήδη λόγω της ρητής αναφοράς στην ΑΚ 1518 από την ΑΚ 1518 από τον ΑΚ 1606 εδ. 1, μπορούν να επιβληθούν από τον Επίτροπο που ασκεί την επιμέλεια όπως και από τους γονείς (ΑΚ 1518 § 2 εδ. 2). Ο νόμος αρκέσθηκε εδώ στην αναφορά στο εποπτικό συμβούλιο της ΑΚ 1606 εδ. 2, δηλαδή στον αυξημένο έλεγχο.

Επίσης για την επιμέλεια του προσώπου του ανηλίκου έχουν εισαχθεί και καινούργιες ρυθμίσεις συγκριτικά με το προηγούμενο δίκαιο, οι οποίες αναφέρονται στα άρθρα 1607 – 1610 του ΑΚ. Απ' αυτές τις διατάξεις οι δύο πρώτες προβλέπουν την δυνατότητα του Επιτρόπου να εμπιστευθεί την πραγματική φροντίδα του παιδιού σε ανάδοχους γονείς, ενώ οι δύο τελευταίες

⁹⁴ Παντελίδου στον ΑΚ Γεωργιάδη/Σταθόπουλου, άρθρο 1629 – 1630 αρ. 10.

⁹⁵ Μιχαηλίδης – Νουάρος, Οικ. Δ., σελ. 358.

⁹⁶ Παντελίδου, στον ΑΚ Γεωργιάδη/Σταθόπουλου, άρθρο 1629 – 1630 αρ. 11.

⁹⁷ Τούσης, ο.π.

αναφέρονται στην πρωτοβουλία του επιτρόπου για την Εισαγωγή του ανήλικου σε ειδικά ιδρύματα.

Σε ό,τι αφορά τέλος την Εισαγωγή του παιδιού σε ειδικά ιδρύματα στο άρθρο 1609 εδ. 1 προβλέπεται ότι αυτή θα πρέπει να επιβάλλεται από την κακή σωματική, ψυχική ή πνευματική κατάσταση του ανήλικου και να συνδυάζεται υποχρεωτικά με δικαστική απόφαση που να χορηγεί ειδική άδεια, η οποία παρέχεται ύστερα από αίτηση του Επιτρόπου και γνώμη του εποπτικού συμβουλίου (ενώ υπάρχει, εξάλλου και η δυνατότητα της αυτεπάγγελτης κίνησης του δικαστηρίου μετά από πρόταση του εποπτικού συμβουλίου)⁹⁸. Η άδεια, που δίνει με την απόφασή του το δικαστήριο για την εισαγωγή του ανήλικου σε ειδικό ίδρυμα ή κατάσταση είναι περιορισμένης χρονικής διάρκειας και ανακλητή· δηλαδή στο άρθρο 1610 ορίζεται αφενός ότι η άδεια ισχύει για έξι μήνες (με δυνατότητα απεριόριστων και πάλι για έξι μήνες κάθε φορά) και αφετέρου ότι η άδεια μπορεί να ανακαλείται οποτεδήποτε αν εκλείψουν οι λόγοι που επέβαλαν την χορήγησή της.

Ορίζεται, τέλος, ρητά ότι για την απόφαση του δικαστηρίου, που χορηγεί την άδεια, απαιτείται και η συνεκτίμηση γνωμάτευσης ειδικού επιστήμονες και έκθεσης της αρμόδιας κοινωνικής υπηρεσίας⁹⁹, ιδίως ως προς την καταλληλότητα του ιδρύματος ή του καταστήματος (ΑΚ 1609 εδ. 2), καθώς και ότι η αρμόδια κοινωνική υπηρεσία και το εποπτικό συμβούλιο παρακολουθούν τον ανήλικο όσο αυτός παραμένει στο ίδρυμα ή κατάσταση (ΑΚ 1609 εδ. 3).

Γ.- Η διοίκηση της περιουσίας του ανήλικου

γα.- Οι πρώτες πράξεις του Επιτρόπου

1.- Η σύνταξη απογραφής

Κατά τις συνεδριάσεις της νομοπαρασκευαστικής Επιτροπής αμφισβητήθηκε η προστασία που παρέχεται στον ανήλικο από τη σύνταξη απογραφής με το επιχείρημα ότι αυτή είναι ένα «πιστοποιητικό» που στην ουσία ωφελεί τον Επίτροπο¹⁰⁰. Τελικώς όμως επικράτησε η άποψη της

⁹⁸ Βλ. Σχετικά και το άρθρο 64 εδ. 2 του Ν. 2447/1996.

⁹⁹ Ως προς την οποία βλ. το άρθρο 19 § 4 του Ν. 2521/1997.

¹⁰⁰ Κουμάντος στη συνεδρίαση της 15.12.1998 στα Πεπραγμένα Ι, σ. 228.

διατηρήσεως του μέτρου αυτού¹⁰¹. Προκειμένου ιδίως να αποδειχτεί (κυρίως κατά τη λογοδοσία) το μέγεθος της περιουσίας του ανηλίκου που παραλήφθηκε από τον Επίτροπο, αλλά και να καθοριστεί η ετήσια δαπάνη για την επιμέλεια του προσώπου και τη διοίκηση της περιουσίας του ανηλίκου (ΑΚ 1612), ορίζεται ότι ο Επίτροπος, με την παρουσία και εκπροσώπου του Εποπτικού συμβουλίου, έχει υποχρέωση να συντάξει απογραφή της περιουσίας του ανηλίκου. Επιβάλλεται επίσης, η σύνταξη της απογραφής για λόγους φορολογικούς¹⁰² και για τον καθορισμό της ετήσια δαπάνης της διατροφής του ανηλίκου και της διαχειρίσεως της περιουσίας του που θα γίνει βάση αυτής και συντελεί στο διαχωρισμό των δύο περιουσιών (ανηλίκου – Επιτρόπου), αφού ο Επίτροπος διαχειρίζεται συγχρόνως και την δική του περιουσία. Η υποχρέωση απογραφής αφορά την περιουσία του υπάγεται στην διοίκηση του Επιτρόπου (δεν εξαιρείται δηλαδή από αυτή με βάση το άρθρο 1616 § 2), είτε η περιουσία υπάρχει ήδη κατά το χρόνο του διορισμού του Επιτρόπου είτε περιέρχεται στον ανήλικο μετά το διορισμό (οπότε βέβαια δεν πρόκειται για «πρώτη» πράξη του επιτρόπου). Και στις δύο πάντως περιπτώσεις ο Επίτροπος οφείλει να συντάξει την απογραφή το ταχύτερο δυνατό, έτσι ώστε κάθε υπαίτια βραδύτητα ως προς την σύνταξη της απογραφής, όπως ακριβώς και η υπαίτια μη σύνταξη της απογραφής, όπως ακριβώς και η υπαίτια μη σύνταξή της, να συνεπάγεται την υποχρέωση του Επιτρόπου να αποκαταστήσει την τυχόν σχετική ζημιά του ανηλίκου (ΑΚ 1632).

1α) Η εξώδικος απογραφή

Μέχρι την τελευταία αλλαγή του οικογενειακού δικαίου, που επήλθε με τον Ν. 2447/1996 εννοείτο ως απογραφή μόνον η δικαστική. Όπως προκύπτει όμως πλέον από τη διατύπωση της νέας ΑΚ 1611, η οποία αναφέρεται στη δικαστική απογραφή μόνο στη δεύτερη παράγραφο, προκρίθηκε η λύση της εξώδικης απογραφής και αυτό για να αποφεύγονται περιττά έξοδα¹⁰³. Συγχρόνως καταβάλλεται προσπάθεια να μην είναι ανεξέλεγκτος ο επίτροπος κατά τη διενέργεια της εξώδικης απογραφής, η οποία θα γίνεται με παρουσία εκπροσώπου του εποπτικού συμβουλίου και του ανηλίκου που συμπλήρωσε

¹⁰¹ Δελιγιάννη στα Πεπραγμένα Ι, σελ. 229.

¹⁰² Ροῦός – Κουμάντος, άρθρο 1637 αρ. 5.

¹⁰³ Κουνούγερη – Μανωλεδάκη ΙΙ, σελ. 394 Πεπραγμένα Ι, σελ. 100 Παπαδημητρίου, σελ. 915.

το 14^ο έτος της ηλικίας του. Το τελευταίο αποτελεί επίσης καινοτομία του νέου δικαίου της επιτροπείας¹⁰⁴. Συγχρόνως μια εγγύηση δημοσιότητας αποτελεί το ότι ο Επίτροπος θα πρέπει να επιδίδει την έκθεση απογραφής στο εποπτικό συμβούλιο και στην κοινωνική υπηρεσία. Κατά τα λοιπά δεν υπάρχουν κανόνες που να διέπουν την εξώδικη απογραφή, κατ' ανάγκην όμως θα συνταχθεί κατά το πρότυπο της δικαστικής, δηλαδή θα είναι έκθεση του ενεργητικού και του παθητικού της περιουσίας του ανηλίκου και θα περιλαμβάνει καταγραφή των αντικειμένων της περιουσίας με όσο το δυνατόν ακριβέστερο προσδιορισμό της αξίας τους.

Η απογραφή αφορά μόνον στην περιουσία που υπάγεται στη διοίκηση του Επιτρόπου¹⁰⁵ και της οποίας τη νομή υποχρεούται ήδη να λάβει ο Επίτροπος¹⁰⁶, όχι αυτή από τη διαχείριση της οποίας έχει αποκλεισθεί (ΑΚ 1616 § 1). Εάν περιέλθει περιουσία στον ανήλικο αργότερα, ο Επίτροπος είναι υποχρεωμένος να συντάξει νέα απογραφή¹⁰⁷.

Εάν όμως έχει ο ίδιος αντικαταστήσει κάποιον άλλον στην επιτροπεία (διαδοχική επιτροπεία), δεν χρειάζεται να συντάξει απογραφή, διότι τέτοιο ρόλο παίζει η λογοδεσία του προκατόχου του¹⁰⁸.

Ούτε η παλαιά ΑΚ 1637 ούτε η ισχύουσα ΑΚ 1611 επανέλαβαν διάταξη του προϊσχύσαντος V. ΧΠΘ' /1861 (άρθρο 60), σύμφωνα με την οποία η αποσιώπηση κατά την σύνταξη της απογραφής αξιώσεως του ίδιου του επιτρόπου κατά του ανηλίκου είχε ως συνέπεια την απώλειά της για τον επίτροπο. Παρά την αυστηρότητά της η διάταξη εξυπηρετούσε τα συμφέροντα του ανηλίκου, διότι ήταν δυνατόν ο επίτροπος να μην δήλωνε την απαίτησή του για να καταστρέψει τις τυχόν αποδείξεις μερικής ή καθολικής ξοφλήσεως του χρέους που θα έβρισκε στην κληρονομιά του ανηλίκου¹⁰⁹ ή για να διογκώσει την απαίτησή¹¹⁰. Με την μη διατήρηση της διατάξεως ο Επίτροπος δεν χάνει την απαίτησή του, αλλά οπωσδήποτε έχει επιτακτικό καθήκον να

¹⁰⁴ Εισηγητική Έκθεση Ν. 2447/1996 στα Πεπραγμένα ΙΙ, σ. 100 Κουνούγερη – Μανωλεδάκη ΙΙ, σελ. 394. Η λύση προκρίθηκε αντί για το αόριστο κριτήριο του Ελβ. ΑΚ 398 § 2 «εάν είναι ικανός διαχειρίσεως» (Πεπραγμένα Ι, σελ. 100).

¹⁰⁵ Βάλληδας, άρθρο 1637, σελ. 269.

¹⁰⁶ Σπυριδάκη/Πετράκη, άρθρο αρ. 2 Τούση, σελ. 303, σημ. 4.

¹⁰⁷ Μπαλής, σελ. 408, Σπυριδάκης, σελ. 336, Παπαχρίστου σελ. 346, Κουνούγερη – Μανωλεδάκη ΙΙ, σελ. 394.

¹⁰⁸ Μπαλής, ο.π. Σπυριδάκης, ο.π. Σπυριδάκης/Πετράκης, άρθρο 1637 άρθρο 3 Κρασσάς, σ. 575, Μιχαηλίδης – Νουάρος, ο.π. σελ. 314.

¹⁰⁹ Καλλιγός, σελ. 256.

¹¹⁰ Πρβλ. Μιχαηλίδης – Νουάρος, ο.π.

δηλώσει τυχόν αξίωσή του κατά την απογραφή και αν το παραλείψει σκόπιμα, πρόκειται για ύποπτη διαγωγή αντίθετη προς τα συμφέροντα του ανηλίκου που μπορεί να δημιουργήσει υποχρέωση του Επιτρόπου να αποκαταστήσει τη ζημία του ανηλίκου από την αποσιώπηση (ΑΚ 1632) και να οδηγήσει ως την παύση του (ΑΚ 1651)¹¹¹. Αν δηλώσει την απαίτησή του μπορεί και να την εξοφλήσει με αυτοσύμβαση¹¹², που επιτρέπεται διότι συνίσταται σε εξόφληση υποχρέωσης (ΑΚ 235 § 1), χωρίς να συντρέχει ανικανότητα εξοφλήσεως (ΑΚ 1627). Αν όμως η απαίτησή του έχει ήδη αχθεί στα δικαστήρια, δημιουργείται σύγκρουση συμφερόντων και συντρέχει λόγος διορισμού ειδικού επιτρόπου (ΑΚ 1628).

1β) Η δικαστική απογραφή

Η υποχρέωση συντάξεως εξώδικης απογραφής δεν καταργεί το δικαίωμα του επιτρόπου να ζητήσει τη σύνταξη δικαστικής απογραφής. Μάλιστα υποχρεούται να ζητήσει κάτι τέτοιο, αν το παραγγείλει το εποπτικό συμβούλιο που μπορεί λ.χ. να έκρινε ότι η εξώδικη απογραφή ήταν ανεπαρκής¹¹³.

Η δικαστική απογραφή διατάσσεται από τον Ειρηνοδίκη¹¹⁴ της περιφέρειας όπου βρίσκεται η περιουσία του ανηλίκου, αφού το ζητήσει ο Επίτροπος ή καθένας που έχει έννομο συμφέρον ή ο Εισαγγελέας ή και αυτεπαγγέλτως (ΚΠολΔ 838 §1). Η απογραφή γίνεται από συμβολαιογράφο και με την παρουσία του Επιτρόπου που είναι υπόχρεος για την σύνταξή της, ενός εκπροσώπου του εποπτικού συμβουλίου και του ανηλίκου που έχει συμπληρώσει το 14^ο έτος, διότι θα πρέπει να δεχθούμε ότι § 1 ισχύει και για την δικαστική απογραφή. Πάντως η αυτοπρόσωπη παρουσία δεν απαιτείται ώστε να μπορούν ο εκπρόσωπος του εποπτικού συμβουλίου¹¹⁵ ή και ο Επίτροπος να αντιπροσωπευθούν από πληρεξούσιο.

Με την καινοτομία της ΑΚ 1611 να επιτρέπει καταρχήν την εξώδικη απογραφή, δημιουργείται αντινομία με την ΑΚ 1903, η οποία επιβάλλει στον κληρονόμο με το ευεργέτημα της απογραφής να συντάξει (δικαστική)

¹¹¹ Ροϊλός – Κουμάντος, άρθρο 1637 αρ. 4 πρβλ και Μιχαηλίδης – Νουαρό, ο.π. χωρίς όμως να τονίζεται από τους συγγραφείς αυτούς η σκόπιμη (από πρόθεση) αποσιώπηση της απατήσεως.

¹¹² Μιχαηλίδης – Νουαρό, ο.π.

¹¹³ Εισηγητική έκθεση Ν. 2447/1996 στα Πεπραγμένα ΙΙ, σελ. 99 Κουνούγερη – Μανωλεδάκη ΙΙ, σελ. 394, Παπαχρίστου σελ. 246.

¹¹⁴ Μικρακατσούλας, ΕκΔ⁶ (1998), σελ. 621 επ.

¹¹⁵ Βάλληδας άρθρο 1637 σελ. 269, Καλλιγάς, σελ. 254.

απογραφή. Συνεπώς ο Επίτροπος ως νόμιμος εκπρόσωπος του ανηλίκου κληρονόμου έχει υποχρέωση να συντάξει δικαστική απογραφή, ενώ ως αντιπρόσωπος του ανηλίκου δεν έχει καταρχήν τέτοια υποχρέωση.

Η ΑΚ 1611 αναφέρεται στην υποχρέωση του Επιτρόπου προς σύνταξη απογραφής για να διασφαλίσει τα συμφέροντα του ανηλίκου. Εξάλλου μπορεί να μην συντρέχει περίπτωση κληρονομίας, αφού η ανάληψη επιτροπείας δε γίνεται μόνον μετά από θάνατο. Η ΑΚ 1903 αναφέρεται στην υποχρέωση απογραφής για να διασφαλίσει τους δανειστές του κληρονόμου με το ευεργέτημα της απογραφής. Συνεπώς πρόκειται για δύο υποχρεώσεις που εξυπηρετούν διαφορετικό σκοπό. Ο Επίτροπος αναλαμβάνοντας την επιτροπείας, οφείλει σε κάθε περίπτωση, εφαρμόζοντας την ΑΚ 1611, να καταγράφει την περιουσία του ανηλίκου και εξωδίκως. Αν όμως ανέλαβε την επιτροπεία μετά από το θάνατό του ή των γονέων και μέσα στα στοιχεία της περιουσίας ανακαλύψει απαιτήσεις τρίτων και μάλιστα τέτοιες για τις οποίες υπάρχει φόβος ότι υπερβαίνουν και το ενεργητικό οφείλει να συντάξει και δικαστική απογραφή. Άλλωστε, από την ΑΚ 1527 εδ. 2 νομιμοποιούνται και οι τρίτοι που έχουν έννομο συμφέρον, να ζητήσουν τη σύνταξη απογραφής της κληρονομίας μέσα σε τέσσερις μήνες. Σε κάθε περίπτωση είναι προτιμότερο για τον επίτροπο να καταφεύγει από την αρχή στη λύση της δικαστικής απογραφής, αφού είναι δικαίωμά του.

2.- Ο Προσδιορισμός της ετήσιας δαπάνης του ανηλίκου

Ο προσδιορισμός της ετήσιας δαπάνης για την επιμέλεια του προσώπου και τη διαχείριση της περιουσίας του ανηλίκου έχει σκοπό να καταστήσει δραστικότερο τον έλεγχο και την εποπτεία του εποπτικού συμβουλίου προς το οποίο άλλωστε λογοδοτεί ο επίτροπος (ΑΚ 1626), δρα όμως και υπέρ του Επιτρόπου διότι θέτοντας όρια μέσα στα οποία κατά προσέγγιση πρέπει να κινείται, καθιστά ευχερέστερη τη λογοδοσία του και ελαφρύνει την ευθύνη του¹¹⁶. Για το λόγο αυτό χρειάζεται ακόμη και αν ο ανήλικος δεν έχει ατομικά περιουσιακά στοιχεία και εισοδήματα από αυτά¹¹⁷.

Η ΑΚ 1612 καθιερώνει υποχρέωση για τον Επίτροπο σχετικά με την πρόκληση αποφάσεως του εποπτικού συμβουλίου για τον καθορισμό της ετήσιας δαπάνης που απαιτεί η επιμέλεια του προσώπου του ανηλίκου και η

¹¹⁶ Παντελίδου, στον ΑΚ Γεωργιάδη/Σταθόπουλου, άρθρο 1638, αρ. 1

¹¹⁷ Βλ. όπως αντίθετα Παπαδημητρίου, σελ. 916.

διαχείριση της περιουσίας του ανήκει στα λεγόμενα «πρώτα έργα» του Επιτρόπου¹¹⁸, στα οποία υποχρεούται αμέσως μετά την έναρξη της επιτροπείας. Όπως στην ΑΚ 1611, ούτε εδώ δεν θέτει ο νόμος προθεσμία, είναι όμως φανερό ότι ο Επίτροπος οφείλει να ζητήσει από το εποπτικό συμβούλιο τον προσδιορισμό αυτό, αμέσως μόλις σχηματίσει μια γενική εικόνα των δαπανών που θα απαιτήσει η ανατροφή του ανηλίκου καθώς και του μεγέθους της υπό διαχείριση περιουσίας του τελευταίου.

Η δαπάνη αυτή δεν εξισώνεται υποχρεωτικά με το σύνολο των εισοδημάτων της περιουσίας του Επιτροπευομένου¹¹⁹, αν και καλό θα είναι – εφόσον είναι δυνατόν – να μην το υπερβαίνει¹²⁰, αφού η υπέρβασή του θα σημαίνει ετήσια μείωση του κεφαλαίου της διαχειριζόμενης περιουσίας. Το τελευταίο, βέβαια, θα συμβαίνει στην περίπτωση που ο ανήλικος δεν θα έχει γονείς υπόχρεους απέναντί του σε διατροφή, εφόσον αν υπάρχουν τέτοιοι γονείς, αυτοί θα έχουν την υποχρέωση να καλύπτουν τις τυχόν δαπάνες της επιμέλειας του προσώπου του ανηλίκου που το πόσο τους υπερβαίνει το ποσό των εισοδημάτων της περιουσίας του¹²¹, αφού οι δαπάνες της επιμέλειας του προσώπου είναι ουσιαστικά οι δαπάνες της διατροφής¹²². Από την άλλη πλευρά ως δαπάνες διαχείρισης της περιουσία θεωρούνται μόνο αυτές που αφορούν την περιουσία που διοικεί ο Επίτροπος (και όχι την περιουσία του άρθρου 1616 § 2), και στις δαπάνες αυτές συμπεριλαμβάνονται και οι αμοιβές του Επιτρόπου όσον αφορά έξοδα που δαπανά ο Επίτροπος και είναι αναγκαία για την διεξαγωγή της επιτροπείας (ΑΚ 1631 § 2), αυτά μπορούν να παρακρατηθούν από τα χρήματα της ετήσιας δαπάνης διαχείρισεως¹²³. Δεν μπορεί όμως το εποπτικό συμβούλιο να συμπεριλάβει στις ίδιες δαπάνες αμοιβή του Επιτρόπου προσωπικά, διότι αυτή καθορίζεται από το δικαστήριο (ΑΚ 1631 § 1)¹²⁴. Επίσης το εποπτικό συμβούλιο μπορεί στις δαπάνες διαχείρισεως περιουσίας να συμπεριλάβει και την αμοιβή

¹¹⁸ Δεληγιάννης/Κούσουλας, σελ. 306.

¹¹⁹ Τούση, Οικογενειακόν Δίκαιον ΙΙ⁴ (1979) 304 σημ. 7.

¹²⁰ Παντελίδου, άρθρο 1638, αρ. 4

¹²¹ Βλ. ΑΚ 1486 § 2

¹²² Βλ. ενδεικτ. Κουμάντου ΙΙ 341.

¹²³ Μπαλής, σελ. 425.

¹²⁴ Βάλληδας, ο.π. αντιθ. Κουνούγερη – Μανωλεδάκη ΙΙ, σελ. 396.

βοηθού διαχειρίσεως¹²⁵ ή άλλων υπαλλήλων αναγκαίων για τη διαχείριση της περιουσίας του ανηλίκου.

Στην περίπτωση περισσοτέρων Επιτρόπων, ο ένας από τους οποίους διοικεί την περιουσία του ανηλίκου και ο άλλος ασκεί την επιμέλεια, ο καθένας από αυτούς θα προκαλέσει απόφαση του εποπτικού συμβουλίου που θα αναφέρεται στην δαπάνη του κάθε τομέα.

Δεν δικαιούται, τέλος, ο Επίτροπος να ζητήσει να περιληφθούν και δαπάνες διαχειρίσεως της περιουσίας που δεν διοικεί (ΑΚ 1616 § 2), διότι ότι αφορά την περιουσία αυτή είναι έργο του προσώπου που έχει τη διαχείρισή της¹²⁶.

Όπως συμβαίνει και με την υποχρέωση σύνταξης απογραφής, έτσι και η υποχρέωση του άρθρου 1612 πρέπει να εκπληρωθεί το ταχύτερο δυνατό από τον Επίτροπο, που οφείλει, με άλλα λόγια, να προκαλέσει τη σχετική απόφαση του εποπτικού συμβουλίου αμέσως μόλις προσανατολιστεί κάπως και ο ίδιος σε σχέση με τις δαπάνες που θα προκύψουν¹²⁷. Η απόφαση του εποπτικού συμβουλίου ορίζει την ετήσια δαπάνη «κατά προσέγγιση» και η διατύπωση αυτή παρέχει την ευχέρεια στον Επίτροπο να αποκλίνει, αν παρουσιαστεί ανάγκη, από το ποσό που προσδιορίστηκε, δηλαδή να το υπερβεί, όχι όμως σε μεγάλο βαθμό¹²⁸. Εννοείται άλλωστε ότι, αν υπάρξει μεταβολή των συνθηκών τέτοια που να απαιτεί για το μέλλον μεγάλη υπέρβαση του ποσού των ετησίων δαπανών, ο Επίτροπος μπορεί να ζητήσει τη μεταρρύθμιση της απόφασης του εποπτικού συμβουλίου¹²⁹, ενώ, αν η υπέρβαση έγινε ήδη χωρίς προηγούμενη τροποποίηση της πρώτης απόφασης, ο Επίτροπος μπορεί να ζητήσει μεταγενέστερα από το εποπτικό συμβούλιο έγκριση¹³⁰. Η έγκριση όμως του εποπτικού συμβουλίου προφανώς δε θα δοθεί, αν η υπέρβαση του ποσού της ετήσιας δαπάνης υπήρξε αδικαιολόγητη. Στην περίπτωση αυτή ο Επίτροπος μπορεί να υποχρεωθεί σε αποζημίωση του ανηλίκου ενόψει του άρθρου 1632, και ακόμη και να παυθεί κατά το άρθρο 1651. Εξάλλου, τα άρθρα 1632 και 1651 μπορούν να

¹²⁵ Μπαλής, σελ. 408. Τούσης ο.π Ροϊλός – Κουμάντος, άρθρο 1638, αρ. 4.

¹²⁶ Κουνούγερη – Μανωλεδάκη ΙΙ, σελ. 396.

¹²⁷ Παντελίδου άρθρο 1638, αρ. 1.

¹²⁸ Βλ. Ενδεικτ. Βαθρακοκύλη, άρθρο 1638, σελ. 764.

¹²⁹ Βαθρακοκύλη, ο.π.

¹³⁰ Παντελίδου, άρθρο 1638, αρ. 7.

εφαρμοστούν κατά του Επιτρόπου και αν αυτός παραλείψει εντελώς να προκαλέσει την απόφαση του εποπτικού συμβουλίου.

Καινοτομία, τέλος, σε σχέση με το προηγούμενο δίκαιο, σε ό,τι αφορά τον προσδιορισμό της ετήσιας δαπάνης του ανηλικού, περιέχει το δεύτερο εδάφιο του άρθρου 1612, κατά το οποίο, αν ο Επίτροπος δεν συμφωνεί με το ποσό που προσδιόρισε το εποπτικό συμβούλιο, μπορεί να προκαλέσει με αίτησή του, διαφορετική – προφανώς – σχετική απόφαση του δικαστηρίου, το τελευταίο μπορεί, μάλιστα, να αποφασίσει διαφορετικά και αυτεπάγγελα.

γβ.- Οι κατά κυριολεξία διαχειριστικές πράξεις του Επιτρόπου

1.- Η διαχείριση χρημάτων, τίτλων και πολύτιμων αντικειμένων

Τα χρήματα, οι τίτλοι και τα πολύτιμα αντικείμενα αποτελούν κατηγορίες κινητών πραγμάτων του επιτηρευόμενου ανηλικού που εύκολα ξοδεύονται και εύκολα κλέβονται¹³¹. Τα χρήματα επιπλέον εύκολα επενδύονται. Έτσι για τη διαχείριση όλων αυτών των περιουσιακών στοιχείων προβλέπονται στο νόμο ειδικοί κανόνες, που δεσμεύουν το Επίτροπο και εξασφαλίζουν τον ανήλικο.

Ως προς τα μετρητά χρήματα, πρώτα – πρώτα, που είτε υπάρχουν από την αρχή, είτε περιέρχονται αργότερα στην περιουσία του ανηλικού, στη διάταξη του άρθρου 1613, ορίζεται ότι ο Επίτροπος έχει υποχρέωση, αφού αφαιρέσει το ποσό της ετήσιας δαπάνης που προσδιορίστηκε κατά το άρθρο 1612, να τα χρησιμοποιήσει παραγωγικά ή να τα τοποθετήσει κατά τρόπο επωφελή. Ο Επίτροπος μπορεί, επομένως, να επιλέξει λ.χ. είτε να συνάψει για λογαριασμό του ανηλικού ως δανειστή έντοκα δάνεια ενυπόθηκα, είτε να επενδύσει τα χρήματα σε τίτλους ή κινητά ή ακίνητα πράγματα¹³², είτε να τα τοποθετήσει σε κάποια επικερδή επιχείρηση¹³³, όχι όμως να καταθέσει απλώς τα χρήματα σε κάποια τράπεζα με το συνηθισμένο τόκο¹³⁴, αφού απλώς αυτό δεν είναι «παραγωγική χρησιμοποίηση» ή «επωφελής τοποθέτηση» κατά την έννοια του άρθρου 1613.

Ο νομοθέτης δεν θέτει ορισμένη προθεσμία, μέσα στην οποία πρέπει να κινητοποιηθεί ο Επίτροπος για να επενδύσει τα χρήματα του ανηλικού, ορίζει όμως ότι ο Επίτροπος οφείλει να ενεργήσει χωρίς καθυστέρηση και το

¹³¹ Βλ. Κουμάντου, 341.

¹³² Βαθρακοκοίλη, άρθρο 1639, σελ. 762.

¹³³ Μπαλής 409.

¹³⁴ Τούση, ο.π.

αν υπάρχει ή όχι καθυστέρηση είναι κάθε φορά θέμα ερμηνείας ενόψει και των συγκεκριμένων συνθηκών. Η παράλειψη, πάντως, του Επιτρόπου να ενεργήσει γρήγορα μπορεί να έχει ως συνέπεια την εφαρμογή σε βάρος του των άρθρων 1632 και 1651 ΑΚ, ενώ, προκειμένου να καταλογιστεί καθυστέρηση στον Επίτροπο θα πρέπει να ληφθεί υπόψη και το γεγονός ότι η συγκεκριμένη τοποθέτηση από μέρους του θα πρέπει να εγκριθεί και από το εποπτικό συμβούλιο και, αν το τελευταίο αρνηθεί την έγκριση, θα αποφασίσει το δικαστήριο (1632 εδ. 2 και 3)¹³⁵.

Ως προς τους τίτλους και τα πολύτιμα αντικείμενα του ανηλίκου στο άρθρο 1614 προβλέπεται ότι ο Επίτροπος οφείλει να τοποθετήσει, στο όνομα του ανηλίκου, σε ασφαλή τράπεζα ή σε άλλο κατάλληλο πιστωτικό ίδρυμα τα δημόσια χρεόγραφα, τις ομολογίες ή τις μετοχές ανωνύμων εταιριών, τα πολύτιμα αντικείμενα και τα μεγάλης σημασίας έγγραφα που υπάρχουν από την αρχή ή περιέρχονται αργότερα στην περιουσία του ανηλίκου¹³⁶. Τα έξοδα αυτής της τοποθέτησης βαρύνουν φυσικά την περιουσία του παιδιού¹³⁷, ενώ η παράβαση της υποχρέωσης του άρθρου 1614 μπορεί και αυτή να έχει ως συνέπεια την εφαρμογή σε βάρος του Επιτρόπου του άρθρου 1632 ή 1651. Ως προς την εκπλήρωση, άλλωστε αυτής της υποχρέωσης ο Επίτροπος ελέγχεται και με βάση το άρθρο 1614 εδ. 2, που ορίζει ότι το εποπτικό συμβούλιο οφείλει να ενεργεί περιοδικούς ελέγχους, όταν το κρίνει σκόπιμο και οπωσδήποτε μια φορά το έτος.

Από όλους τους πιο πάνω περιορισμούς των άρθρων 1613 και 1614 υπάρχει, πάντως, και μια δυνατότητα απαλλαγής στο μέτρο που το άρθρο 1633 ορίζει ότι ο γονέας που δικαιούται να υποδείξει Επίτροπο με διαθήκη του ή με δήλωσή του στον Ειρηνοδίκη ή σε Συμβολαιογράφο (ΑΚ 1592 § 1 εδ. 2, αρ. 2), μπορεί να απαλλάσσει τον Επίτροπο από αυτούς τους περιορισμούς. Η απαλλαγή αυτή δεν ισχύει όμως, αν το δικαστήριο κρίνει ότι θέτει σε κίνδυνο τα συμφέροντα του ανηλίκου.

2.- Η διαχείριση με ειδικούς όρους

Κατά το άρθρο 1616 § 1 εδ. 1 ΑΚ, στο μέτρο που η περιουσία του παιδιού παραχωρήθηκε σ' αυτό με χαριστική πράξη εν ζωή ή περιήλθε στο

¹³⁵ Ροϊλού – Κουμάντου, άρθρο 1639, σελ. 158.

¹³⁶ Πρβλ. και ΑΚ 1613.

¹³⁷ Ροϊλού – Κουμάντου, άρθρο 1641, σελ. 464, Τούση 305, σημ. 3.

ίδιο με διαθήκη και ο δωρητής ή ο διαθέτης όρισε και τον τρόπο της διαχείρισης αυτής της περιουσίας, ο Επίτροπος οφείλει να διοικεί τη συγκεκριμένη περιουσία σύμφωνα με τους διαχειριστικούς όρους του δωρητή ή του διαθέτη¹³⁸. Βέβαια δεν αποκλείεται οι ειδικοί διαχειριστικοί όροι να θέτουν σε κίνδυνο τα συμφέροντα του ανηλίκου και για την περίπτωση αυτή στο άρθρο 1616 § 1 εδ. 2 ορίζεται ότι το δικαστήριο μπορεί να επιτρέψει στον επίτροπο να παρεκκλίνει από τους ειδικούς διαχειριστικούς όρους, αν το επιβάλλει το συμφέρον του παιδιού. Ακριβώς, μάλιστα, για λόγους προστασίας του συμφέροντος του παιδιού πρέπει ερμηνευτικά να γίνεται δεκτό ότι οι ειδικοί «όροι» που μπορεί να προσθέτει ο δωρητής ή ο διαθέτης, είναι όροι που αφορούν μόνο τον τρόπο της διαχείρισης με στενή έννοια και όχι και άλλα ζητήματα, όπως τη ρύθμιση της ευθύνης λ.χ. του Επιτρόπου (διαφορετικά, δηλαδή, από ό,τι προβλέπει το άρθρο 1632), αφού η τελευταία δυνατότητα θα ήταν επικίνδυνη για το συμφέρον του ανηλίκου¹³⁹. Επικίνδυνη θα ήταν, άλλωστε, για το παιδί και γι' αυτό και δεν θα πρέπει να γίνει δεκτή και η δυνατότητα του δωρητή ή του διαθέτη να απαλλάξει τον Επίτροπο από τις διατυπώσεις των πράξεων των άρθρων 1619 – 1625¹⁴⁰. Αν, άρα, οι πράξεις αυτές επιχειρηθούν χωρίς διατυπώσεις, θα είναι άκυρες (ΑΚ 1630) παρά την απαλλαγή από τις διατυπώσεις που θέλησε ο δωρητής ή ο διαθέτης.

Πέρα όμως από την προσθήκη απλώς ειδικών διαχειριστικών όρων, που δεσμεύουν τον Επίτροπο, ο δωρητής ή ο διαθέτης, μπορούν να ορίσουν να μην έχει καν ο Επίτροπος τη διοίκηση της περιουσίας που παραχώρησαν¹⁴¹. Για την περίπτωση αυτή, σύμφωνα με το άρθρο 1616 § 2, αν μεν ο δωρητής ή ο διαθέτης όρισαν ποιος θα διοικεί αυτή την περιουσία, αυτή θα διοικείται ακριβώς από το πρόσωπο που έχουν υποδείξει, ενώ, αν δεν υπάρχει παρόμοιος ορισμός, το δικαστήριο θα διορίζει ειδικό επίτροπο. Δωρητής ή διαθέτης δεν αποκλείεται να είναι και ο (τυχόν υπαρκτός) γονέας του ανηλίκου. Δεν απαιτείται, εξάλλου, η ρητή δήλωση της βούλησης του δωρητή ή του διαθέτη για τον αποκλεισμό του Επιτρόπου από τη διαχείριση των περιουσιακών στοιχείων που παραχωρούνται στον ανήλικο, αλλά αρκεί η

¹³⁸ Πρβλ. το άρθρο 1522 ΑΚ.

¹³⁹ Παντελίδου, άρθρο 1632, αρ. 6 – Πρβλ. σχετ. και Κουμάντου 337.

¹⁴⁰ Παπαχρίστου, 347.

¹⁴¹ Πρβλ. το άρθρο 1521 ΑΚ.

σχετική βούληση να συνάγεται με σαφήνεια, όπως λ.χ. όταν διατυπώνεται στη διαθήκη η παράκληση το δικαστήριο να διορίσει ειδικό Επίτροπο για την περιουσία που καταλείπεται.

3.- Οι γενικοί κανόνες διαχείρισης

α.- Η τακτική διαχείριση

Σύμφωνα με το άρθρο 1615 ο Επίτροπος επιχειρεί ελεύθερα τις πράξεις της τακτικής διαχείρισης της περιουσίας του ανηλίκου, με την εξαίρεση βέβαια των περιπτώσεων όπου ορίζεται διαφορετικά στο νόμο, δηλαδή των περιπτώσεων για τις οποίες στο νόμο προβλέπεται η τήρηση διατυπώσεων (όπως λ.χ. στα άρθρα 1619 ή 1624). Από αντιδιαστολή, συνεπώς, προς τις ειδικές διατάξεις που προβλέπουν τις λεγόμενες «πράξεις με διατυπώσεις» συνάγεται ότι στην ελεύθερη τακτική διαχείριση του Επιτρόπου Υπάγονται οι εξής πράξεις:

1.- Οι πράξεις συντήρησης της περιουσίας του ανηλίκου. Εδώ ανήκουν π.χ. η εγγραφή υποθήκης ή προσημείωσης υποθήκης υπέρ του ανηλίκου, η λήψη ασφαλιστικών μέτρων, η λήψη μέτρων για τη διακοπή της παραγραφής, οι συνήθεις συμβάσεις ασφάλισης εναντίον διαφόρων κινδύνων, καθώς και οι συνηθισμένες επισκευές, ενώ οι μεγαλύτερες πρέπει κατά τις περιστάσεις να χαρακτηρίζονται είτε ως επενδύσεις χρημάτων, ώστε να απαιτείται η έγκριση του εποπτικού συμβουλίου κατά το άρθρο 1613 ΑΚ, είτε ως έργα στα ακίνητα του ανηλίκου, ώστε εφόσον η δαπάνη τους υπερβαίνει το ποσό της προσδιορισμένης ετήσιας δαπάνης του ανηλίκου (ΑΚ 1612), να απαιτείται γνωμοδότηση του εποπτικού συμβουλίου και άδεια του δικαστηρίου (ΑΚ 1624 § 1 εδ. 1 αρ. 5 και § 3). Πράξη συντήρησης της περιουσίας, που επιχειρείται ελεύθερα από τον επίτροπο, αποτελεί επίσης η συνέχιση εκκρεμών δικών, καθώς και η άσκηση αγωγών.

2.- Η πληρωμή χρεών. Η εξόφληση χρεών είναι η πρώτη διαχειριστική πράξη που μνημονεύεται στην ΑΚ 1615, διότι συνήθως έχει επείγοντα χαρακτήρα και ο επίτροπος πρέπει να φροντίσει να αποτραπεί ο κίνδυνος επισπεύσεως αναγκαστικής εκτελέσεως κατά της περιουσίας του ανηλίκου. Ο νόμος χρησιμοποιεί τον όρο «πληρωμή» μπορεί όμως ο Επίτροπος να καταφύγει και στους άλλους τρόπους αποσβέσεως των

ενοχών, όπως η δόση αντί καταβολής, ή ο συμφητισμός¹⁴², τηρώντας όμως και τις τυχόν πρόσθετες διατυπώσεις. Μπορεί επίσης να αποδεχθεί συναλλαγματική, για να εξοφλήσει το χρέος του ανηλίκου. Μη ληξιπρόθεσμα χρέη δεν υπάγονται στην τακτική διαχείριση, εκτός αν η εξόφληση γίνει με ιδιαίτερος ευνοϊκούς όρους ή αν είναι έντονα και αφαιρείται προεξοφλητικός τόκος¹⁴³.

Εάν ο ίδιος ο Επίτροπος είναι δανειστής του ανηλίκου, όπως συμβαίνει όταν ο ανήλικος κληρονόμησε χρέος του πατέρα του προς τον Επίτροπο, μπορεί να προβεί σε εξόφληση με αυτοκαταβολή, επειδή πρόκειται για εξόφληση υποχρέωσης (ΑΚ 235 § 1), τηρώντας το συμβολαιογραφικό τύπο (ΑΚ 235 § 2)¹⁴⁴. Εάν αμφισβητείται το οφειλόμενο ποσό, πρέπει να διορισθεί ειδικός Επίτροπος (ΑΚ 1627)¹⁴⁵.

3.- Η είσπραξη απαιτήσεων. Και η είσπραξη απαιτήσεων είναι καθήκον και δικαίωμα του Επιτρόπου, ο οποίος υπέχει ευθύνη κατά την ΑΚ 1632, εάν την παράλειψη. Στο άρθρο 1615 αναφέρεται ρητά ως ελεύθερη πράξη τακτικής διαχείρισης και η γενικότητα αυτής της διατύπωσης σημαίνει ότι ο Επίτροπος μπορεί να εισπράττει ελεύθερα όχι μόνο τόκους λ.χ. ή μισθώματα αλλά και κεφάλαια οποιουδήποτε ποσού¹⁴⁶. Η τελευταία, πάντως, εκεί επικριθεί από παλιά στη θεωρία ως επικίνδυνη για τον ανήλικο¹⁴⁷, με την επισήμανση ωστόσο ότι οι σχετικοί κίνδυνοι ως ένα σημείο εξουδετερώνονται μέσω της εφαρμογής του (παλιού άρθρου 1639, αντίστοιχου του νέου) άρθρου 1613 ΑΚ, που υποχρεώνει τον Επίτροπο να χρησιμοποιήσει παραγωγικά ή να τοποθετήσει κατά τρόπο επωφελή τα χρήματα που εισπράττει. Αν ο Επίτροπος είναι οφειλέτης του ανηλίκου, μπορεί από την ατομική του περιουσία να καταβάλλει το χρέος του προς τον εαυτό του ως αντιπρόσωπο του ανηλίκου με συμβολαιογραφικό έγγραφο (ΑΚ 235). Επίσης κατά την είσπραξη της απαίτησης ο Επίτροπος, μπορεί να χορηγήσει

¹⁴² Μπαλής, § 201 αρ. 3 Βαθρακοκούλης, άρθρο 1642, σελ. 765.

¹⁴³ Μπαλής, § 201 αρ. 3. Ροϊλός – Κουμάντος, άρθρο 1642 αρ. 5, Ρούσσος, στον ΑΚ Γεωργιάδη – Σταθόπουλου, άρθρο 1642, αρ. 7.

¹⁴⁴ Μπαλής, § 201 αρ. 3· Μιχαηλίδης – Νουάρος, Οικ. Δ., σελ. 379. Ρούσσος στον ΑΚ Γεωργιάδη – Σταθόπουλου, άρθρο 1642, αρ. 9· Βαθρακοκούλη, άρθρο 1642 σελ. 765.

¹⁴⁵ Κουνούγερη – Μανωλεδάκη Π, σελ. 403.

¹⁴⁶ Μιχαηλίδη – Νουάρου, ο. π.

¹⁴⁷ Τσαντζάλου, Διαχειριστική εξουσία του Επιτρόπου, Μιχαηλίδης – Νουάρου, ο.π., Κουμάντου 344.

εξοφλητική απόδειξη ή να αποδώσει το χρεωστικό έγγραφο ή να συναινέσει στην εξάλειψη υπό υποθήκης που εξασφάλιζε την απαίτηση.

4.- Η εκποίηση κινητών. Ελεύθερα μπορούν να εκποιούνται από τον Επίτροπο τα κινητά που δεν είναι τίτλοι ή πολύτιμα αντικείμενα (πρβλ. ΑΚ 1614) και που συνήθως αποτελούν καρπούς των Καρποφόρων πραγμάτων της περιουσίας του ανηλίκου. Ζήτημα όμως δημιουργεί προκειμένου για την εκποίηση κινητών πραγμάτων μεγάλης αξίας, όπως λ.χ. αυτοκινήτων ή γεωργικών μηχανημάτων. Σχετικά μπορεί, βέβαια, να υποστηριχτεί ότι τα παραπάνω κινητά, όσο μεγάλη και αν είναι η αξία τους, αποτελούν μεμονωμένα και ατομικά προσδιορισμένα αντικείμενα, που δεν είναι δυνατό σε καμιά περίπτωση να θεωρηθούν ως «μέρος της περιουσίας» του ανηλίκου και, κατά συνέπεια, η εκποίησή τους είναι ελεύθερη δηλαδή δεν υπόκειται στις διατυπώσεις του άρθρου 1624 § 1 εδ. 1 αρ. 1 ΑΚ. Η γνώμη όμως αυτή είναι τόσο επικίνδυνη για τα συμφέροντα του ανηλίκου, ώστε σκοπιμότερη κρίνεται η αντίθετη άποψη, κατά την οποία με τις λέξεις «μέρος της περιουσίας» στο άρθρο 1624 § 1 εδ. 1 αρ. 1 ΑΚ ο νομοθέτης εννοεί όχι μόνο το εξ αδιαίρετου ποσοστό του περιουσιακού συνόλου, αλλά και το μεμονωμένο πράγμα που έχει ιδιαίτερα μεγάλη αξία σε σχέση με την αξία της όλης περιουσίας¹⁴⁸, έτσι ώστε τα πλοία, μηχανήματα, αυτοκίνητα, κλπ. να εκποιούνται από τον Επίτροπο μόνο μετά από γνωμοδότηση του εποπτικού συμβουλίου και άδεια του δικαστηρίου (ΑΚ 1624 § 1 εδ. 1 αρ. 1), δηλαδή να μην εφαρμόζεται ως προς αυτά το άρθρο 1615.

5.- Η εκχώρηση Απαιτήσεων. Πρόκειται για την εκχώρηση απαιτήσεων του ανηλίκου που έχουν ως αντικείμενο τη μεταβίβαση σ' αυτόν πραγμάτων κινητών (πρβλ. ΑΚ 1624 § 1 εδ. 1 αρ. 3).

6.- Οι μισθώσεις, εκμισθώσεις και αγορές κινητών ή ακινήτων. Ο επίτροπος μπορεί ελεύθερα να μισθώνει και να εκμισθώνει κινητά πράγματα (πρβλ. Ακ 1619 αρ. 1 και 1624 § 1 εδ. 1 αρ. 7). Τέλος ελεύθερη διαχειριστική πράξη αποτελεί και η αγορά πραγμάτων, που δεν έχουν όμως τόσο μεγάλη αξία, που η αγορά τους να θεωρείται επένδυση χρημάτων υπαγόμενη στη διατύπωση της έγκρισης του εποπτικού συμβουλίου κατά το άρθρο 1613.

---

¹⁴⁸ Μιχαηλίδης – Νουάρου, ο.π.

β.- Χαριστικές πράξεις

Σύμφωνα με την ΑΚ 1617 απαγορεύεται στον Επίτροπο να καταρτίζει δικαιοπραξίες με χαριστική αιτία σε βάρος της περιουσίας του ανήλικου. Το άρθρο αυτό σχεδόν επαναλαμβάνει τη ρύθμιση της διάταξης του άρθρου 1524, που αναφέρεται στην απαγόρευση των δωρεών από την περιουσία του παιδιού που τελεί υπό γονική μέριμνα. Υπάρχουν όμως οι εξής δύο διαφορές: α) ενώ το άρθρο 1524 αναφέρεται σε «δωρεές» που υπαγορεύονται στους γονείς, κατά το άρθρο 1617 στον Επίτροπο απαγορεύεται να καταρτίζει, σε βάρος της περιουσίας του παιδιού, γενικά «δικαιοπραξίες με χαριστική αιτία», δηλαδή όχι μόνο δωρεές με τη στενή σημασία του όρου, αλλά και οποιαδήποτε άλλη πράξη ελευθεριότητας, και άρα – αφού δηλαδή είναι λογικό ο Επίτροπος να περιορίζεται περισσότερο από ό,τι οι γονείς – κατά μείζονα λόγο θα πρέπει να δεχτούμε και για τον Επίτροπο αυτό που δεχόμαστε ερμηνευτικά και για τους γονείς: ότι απαγορεύονται και οι δωρεές από τα εισοδήματα της περιουσίας του ανηλίκου. Και β) Ενώ οι γονείς μπορούν κατ' εξαίρεση να προβαίνουν χωρίς περιορισμούς σε δωρεές που επιβάλλονται από ιδιαίτερο ηθικό καθήκον ή από λόγους ευπρέπειας, ο Επίτροπος μπορεί να προβαίνει στις αντίστοιχες χαριστικές δικαιοπραξίες, μόνο εφόσον τηρεί της διατυπώσεις του άρθρου 1624 § 1, δηλαδή με γνωμοδότηση του εποπτικού συμβουλίου και άδεια του δικαστηρίου.

Οι δικαιοπραξίες, που επιχειρούνται κατά παράβαση του άρθρου 1617, είναι άκυρες και κατά του Επιτρόπου που τις επιχειρεί μπορούν να εφαρμοστούν τα άρθρα 1632 και 1651 ΑΚ.

γ.- Η ιδιόχρηση της περιουσίας του ανηλίκου

Εξασφαλιστική των συμφερόντων του ανηλίκου είναι και η διάταξη του άρθρου 1618 σύμφωνα με την οποία απαγορεύεται στον Επίτροπο να χρησιμοποιεί για δικό του λογαριασμό περιουσιακά στοιχεία του ανηλίκου και ιδίως μετρητά χρήματα. Ως προς τα χρήματα, αναφέρθηκε ότι η ΑΚ 1613 επιβάλλει την παραγωγική τοποθέτηση των χρημάτων του ανηλίκου. Συνεπώς από το συνδυασμό των δύο διατάξεων θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι προκύπτει πως απαγορεύεται ακόμη και η παραγωγική ιδιόχρηση που επιχειρεί ο Επίτροπος, λ.χ. σε επιχείρησή του, διότι ο νόμος δυσπιστεί ως

προς τα κίνητρά της¹⁴⁹. Εφόσον όμως ο Επίτροπος διαθέτει την έγκριση του εποπτικού συμβουλίου κατά την ΑΚ 1613 εδ. 2 για την παραγωγική ιδιοχρησίων των μετρητών του ανηλίκου, θα πρέπει να παραδεχθούμε ότι η απαγόρευση αργεί.

Υποστηρίχθηκε ακόμη ότι δεν απαγορεύονται οι δικαιопραξίες με τις οποίες συμφωνείται η χρήση πραγμάτων του ανηλίκου με αντάλλαγμα¹⁵⁰. Αυτό είναι ορθό, εφόσον βεβαίως, τηρηθούν οι απαιτούμενες διατυπώσεις, αλλά θα πρέπει ο ανήλικος να αντιπροσωπευθεί από ειδικό Επίτροπο (ΑΚ 1627)¹⁵¹.

Η απαγόρευση αναφέρεται και στα υπόλοιπα περιουσιακά στοιχεία, υπό τον όρο όμως ότι η χρήση γίνεται αποκλειστικά για λογαριασμό του Επιτρόπου. Εάν γίνεται κατά κύριο λόγο για τον ανήλικο, επωφελείται όμως και ο Επίτροπος¹⁵², θα πρέπει να δεχθούμε ότι αργεί η απαγόρευση, όπως π.χ. όταν ο Επίτροπος συγκατοικεί με τον ανήλικο στην οικεία του τελευταίου. Θα ληφθεί όμως υπόψη για τον υπολογισμό της αμοιβής η ωφέλεια του Επιτρόπου.

Θα πρέπει να γίνει δεκτό ότι η απαγόρευση περιλαμβάνει και την εργασία του ανηλίκου, υπό τον όρο ότι δεν πρόκειται για θεμιτές υπηρεσίες του ανηλίκου προς τον Επίτροπο¹⁵³, στο πλαίσιο της οιονεί οικογενειακής σχέσεως που δημιουργείται.

Εάν ο Επίτροπος συνάψει δικαιопραξίες με την ιδιοχρησίων περιουσιακών στοιχείων του ανηλίκου αυτές δεν πλήττονται, αλλά δημιουργείται ευθύνη του Επιτρόπου (ΑΚ 1632) και ενδεχομένως λόγος παύσεως (ΑΚ 1651).

δ.- Η ετήσια λογοδοσία

Ο Επίτροπος οφείλει να λογοδοτεί προς το εποπτικό συμβούλιο κάθε χρόνο, όσο διαρκεί η επιτροπεία (ΑΚ 1626 εδ. 1). Η υποχρέωση αυτή δεν καταργεί την τελική λογοδοσία που θα γίνει μετά την λήξη της επιτροπείας

¹⁴⁹ Πρβλ. Ρούσσο, στον ΑΚ Γεωργιάδη – Σταθόπουλο, άρθρα 1644 – 1646, αρ. 8.

¹⁵⁰ Μπαλής § 202 αρ. 4, Σπυριδάκης, αρ. 184, Κουμάντος Π. Κεφ. 10 αρ. 3.4.8.3,3, Βαθρακοκούλη, άρθρο 1646, σελ. 768.

¹⁵¹ Πααχρίστου, κεφ. 15 αρ. 4.2.2.2, Κουνούγερη – Μανωλεδάκη, 11 σελ. 406.

¹⁵² Πρβλ. Ροϊλό – Κουμάντο, άρθρο 1646 αρ. 4.

¹⁵³ Πρβλ. Ροϊλό – Κουμάντο, άρθρο 1646 αρ. 4.

(ΑΚ 1625), ούτε προδικάζει το αποτέλεσμα της¹⁵⁴. Ο δικαιολογητικός λόγος της ετήσιας λογοδοσίας είναι η προστασία των συμφερόντων του ανηλίκου, η ανάγκη διαφάνειας, η δυνατότητα ασκήσεως αποτελεσματικότερης εποπτείας του έργου του Επιτρόπου και η διαπίστωση του γεγονότος ότι η τελική λογοδοσία, η οπού μπορεί να απέχει αρκετά από την έναρξη της επιτροπείας δεν θα αρκούσε για να αποκαλυφθεί ή να αποδειχθεί η ανέντιμη διαχείριση¹⁵⁵.

Η εκπλήρωση της υποχρεώσεως για ετήσια λογοδοσία γίνεται όπως σε κάθε λογοδοσία, με την υποβολή γραπτής αντιπαραθέσεως εσόδων – εξόδων¹⁵⁶, η οποία πρέπει να είναι ευκρινής και τόσο αναλυτική, ώστε το εποπτικό συμβούλιο να σχηματίζει σαφή εικόνα της διαχειρίσεως του Επιτρόπου. Το εποπτικό συμβούλιο ελέγχει τους λογαριασμούς που του υποβάλλονται (ΑΚ 1643), θέτει ερωτήσεις στις οποίες είναι υποχρεωμένος να απαντήσει ο Επίτροπος, παρέχοντας πλήρη ενημέρωση και κάθε πληροφορία¹⁵⁷.

Καλείται επίσης κατά την λογοδοσία να παραστεί αν είναι δυνατόν και ο δωδεκάχρονος (τουλάχιστον) ανήλικος (ΑΚ 1643 εδ. 2). Το «αν είναι δυνατόν» δεν σχετίζεται με την ωριμότητα του ανηλίκου, αλλά με την πραγματική δυνατότητα της παρουσίας του. Για το λόγο αυτό καλό είναι να ορίζει το εποπτικό συμβούλιο την ημέρα λογοδοσίας σε συνάρτηση με τη δυνατότητα παρουσίας του ανηλίκου. Η παρουσία του ανηλίκου επιτρέπει σε αυτόν μια πρώτη εξοικείωση με την περιουσία του¹⁵⁸.

Η εκπλήρωση της υποχρεώσεως προς ετήσια λογοδοσία και οι έλεγχοι του εποπτικού συμβουλίου δεν σημαίνουν και απαλλαγή του Επιτρόπου από τυχόν ευθύνη για τη διαχείρισή του, ούτε έγκριση της λογοδοσίας, ούτε προδικάζουν το αποτέλεσμα της οριστικής¹⁵⁹. Από την άλλη όμως μεριά και ο Επίτροπος δικαιούται να γνωρίζει το αποτέλεσμα των ελέγχων του εποπτικού συμβουλίου. Εάν το εποπτικό συμβούλιο διαπιστώσει ατασθαλίες, μπορεί να ζητήσει την παύση του Επιτρόπου (ΑΚ 1651) χωρίς να αποκλείεται και ευθύνη

---

¹⁵⁴ Βαθρακοκυλίας, άρθρο 1657 σελ. 784. Βοσινάκης, στον ΑΚ Γεωργιάδη – Σταθόπουλου, άρθρο 1657 αρ. 1.

¹⁵⁵ Πρβλ. Κουμάντο Π, κεφ. 10 αρ. 3.4.14.1, Βοσινάκης, στον ΑΚ Γεωργιάδη – Σταθόπουλου, άρθρο 1657, αρ. 3.

¹⁵⁶ Κρητικός, στον ΑΚ Γεωργιάδη – Σταθόπουλου, άρθρο 303 αρ. 13.

¹⁵⁷ Βοσινάκης, στον ΑΚ Γεωργιάδη – Σταθόπουλου, άρθρο 1657 αρ. 4.

¹⁵⁸ Πρβλ. Βοσινάκης, ο.π. αρ. 14.

¹⁵⁹ Ροϊλός – Κουμάντος, άρθρο 1657 αρ. 4.

του προς αποζημίωση (ΑΚ 1632)¹⁶⁰. Εάν το εποπτικό συμβούλιο διαπιστωθεί ότι η λογοδοσία είναι στην εντέλεια, μπορεί να αποδειχθεί τη λογοδοσία, κάτι που θα καταστήσει πολύ δύσκολη τη μεταγενέστερη έγερση αξιώσεων εναντίον του Επιτρόπου¹⁶¹.

Όπως, ήδη αναφέρθηκε η λογοδοσία είναι ετήσια, δηλαδή αρχίζει ένα έτος μετά την ανάληψη της επιτροπείας¹⁶². Η διενέργεια πάντως ελέγχων του εποπτικού συμβουλίου κατά την ΑΚ 1643 εδ. 1 μπορεί να γίνεται σε βραχύτερα χρονικά διαστήματα. Το εποπτικό συμβούλιο μπορεί να καθορίσει την υποχρέωση λογοδοσίας σε αραιότερα διαστήματα, τουλάχιστον όμως ανά πενταετία, εφόσον οι περιστάσεις δεν δικαιολογούν την ετήσια λογοδοσία. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να είναι αιτιολογημένη η άδεια για αραιότερη λογοδοσία, λ.χ από το μέγεθος της περιουσίας του ανηλίκου που είναι μηδαμινό ή πολύ μικρό¹⁶³ ή από τις πράξεις διαχειρίσεως που είναι απλές. Τέτοια απαλλαγή δεν μπορεί να χορηγήσει ο γονέας που δικαιούται να υποδείξει Επίτροπο, διότι η απαλλαγή της ΑΚ 1633 αναφέρεται αποκλειστικά στις ΑΚ 1613, 1614.

---

¹⁶⁰ Βοσνιάκη, ο.π. αρ. 7.

¹⁶¹ Πρβλ. Βοσνιάκη, ο.π. αρ. 15

¹⁶² Βοσνιάκης, ο.π. αρ. 5.

¹⁶³ Βλ. Παπαχρίστου, κεφ. 15, αρ. 4.2.6: Κουνούγερη – Μανωλεδάκη ΙΙ, σελ. 407.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

ΟΙ ΠΡΑΞΕΙΣ ΜΕ ΔΙΑΤΥΠΩΣΕΙΣ

A.- Γενικά

Όπως έχει ήδη γίνει φανερό, γενικά διακρίνει κανείς τρεις κατηγορίες πράξεων διαχείρισης που αφορούν τον ανήλικο: **Πρώτο**, τις πράξεις που απαγορεύονται τελείως στον Επίτροπο (ΑΚ 1617 και 1618), **δεύτερο**, αυτές που ο Επίτροπος επιχειρεί ελεύθερα χωρίς να υπόκειται σε κανένα περιορισμό (ΑΚ 1614, 1615) και **τρίτο**, τις πράξεις που υπάγονται σε διατυπώσεις. Οι τελευταίες, που προφανώς είναι πολύ σημαντικές για τον Επιτροπευόμενο, είτε γιατί τον δεσμεύουν για μεγάλο χρονικό διάστημα, είτε γιατί έχουν ιδιαίτερη οικονομική σπουδαιότητα, είτε γιατί δημιουργούν γι' αυτόν κινδύνους¹⁶⁴, διαιρούνται **α)** στις πράξεις για τις οποίες απαιτείται μόνο άδεια του εποπτικού συμβουλίου (ΑΚ 1619 – 1622), **β)** σε αυτές για τις οποίες χρειάζεται και γνωμοδότηση του εποπτικού συμβουλίου και άδεια του δικαστηρίου (ΑΚ 1624, 1625) και **γ)** στις πράξεις που επιχειρούνται με γενική άδεια του δικαστηρίου και γνωμοδότηση του Εποπτικού συμβουλίου (ΑΚ 1623).

B.- Πράξεις με άδεια του εποπτικού συμβουλίου

Με μόνη την άδεια του εποπτικού συμβουλίου ο επίτροπος μπορεί στο όνομα του ανηλίκου να επιχειρεί τις εξής πράξεις:

α) Να εκμισθώνει και να μισθώνει ακίνητα του ανηλίκου (ΑΚ 1619 αρ. 1). Ειδικά όμως η εκμίσθωση ακινήτων μπορεί να γίνει με μόνη την άδεια του εποπτικού συμβουλίου, μόνο όταν συνάπτεται για χρόνο μικρότερο από εννέα έτη (βλ. ΑΚ 1624 § 1 εδ. 1 αρ. 7).

β) Να συνάπτει σύμβαση με αντικείμενο την παροχή της εργασίας του ανηλίκου ή σύμβαση μαθητείας (ΑΚ 1619 αρ. 2). Ο χρόνος διάρκειας των πιο πάνω συμβάσεων είναι αδιάφορος.

---

¹⁶⁴ Κουμάντου, 346.

γ) Να επιχειρεί και κάθε άλλη πράξη που υπερβαίνει τα όρια της τακτικής διαχείρισης και για την οποία δεν απαιτείται και άδεια του δικαστηρίου (1619 αρ. 3).

δ) **Να χορηγεί τη γενική συναίνεση του άρθρου 136 καθώς και τη συναίνεσή του για την άσκηση επαγγέλματος από τον ανήλικο (1620).** Πρόκειται εδώ για γενικές συναινέσεις, που δίνουν την δυνατότητα στον ανήλικο να καταρτίζει ο ίδιος έγκυρες συμβάσεις εργασία για λογαριασμό του, κατ' αντίθεση προς τις πράξεις του άρθρου 1619 αρ. 2, όπου για λογαριασμό του ανηλίκου δικαιοπρακτεί ο Επίτροπος.

ε) **Να ασκεί στο όνομα του ανηλίκου εμπράγματα αγωγές για ακίνητα (π.χ. διεκδικητική ή αρνητική αγωγή), αγωγές με αντικείμενο που λόγω ποσού υπάγονται στην αρμόδια του Πολυμελούς Πρωτοδικείου (καταψηφιστικές, διαπλαστικές, ή αναγνωριστικές, όπως λ.χ. η αγωγή με την οποία ζητείται η αναγνώριση της ακυρότητας εικονικής δικαιοπραξίας), αγωγές που αφορούν την προσωπική κατάσταση (λ.χ. αγωγή αναγνώρισης της πατρότητάς του χωρίς γάμο γεννημένου ανηλίκου), αγωγές για διανομή κοινού πράγματος του ανηλίκου, καθώς και να παραιτείται από αγωγές που έχουν ήδη ασκηθεί (1621).** Ρητά πάντως στο νόμο ορίζεται ότι η άδεια του εποπτικού συμβουλίου δεν απαιτείται για μέτρα που λαμβάνονται προσωρινά από τον Επίτροπο για την εξασφάλιση των συμφερόντων του ανηλίκου σε επείγουσες περιπτώσεις (ΑΚ 1621 § 3) συνακόλουθα αιτήσεις ασφαλιστικών μέτρων υποβάλλονται ελεύθερα από τον Επίτροπο, δηλαδή αποτελούν, όπως ειπώθηκε και πιο πάνω, πράξεις συντήρησης της περιουσίας του ανηλίκου, που επιχειρούνται κατά το άρθρο 1615 χωρίς διατυπώσεις. Επίσης ορίζεται ότι στις περιπτώσεις της άσκησης των αγωγών του άρθρου 1621 η έλλειψη της άδειας του εποπτικού συμβουλίου εξετάζεται από το δικαστήριο και αυτεπάγγελτα, ενώ για όλες τις περιπτώσεις των άρθρων 1619, 1620 και 1621 στο άρθρο 1622 ορίζεται ότι αν το εποπτικό συμβούλιο αρνείται να χορηγήσει στον Επίτροπο την άδεια για την επιχείρηση των σχετικών πράξεων, αποφασίζει το δικαστήριο. Εξάλλου, ερμηνευτικά θα πρέπει να γίνει δεκτό ότι η άδεια του εποπτικού συμβουλίου δεν απαιτείται να υπάρχει κατά την άσκηση των αγωγών του άρθρου 1621, αλλά αρκεί να προσκομίζεται στο χρόνο της πρώτης συζήτησης στο ακροατήριο, καθώς και ότι η άδεια καλύπτει

και όλες τις μεταγενέστερες διαδικαστικές πράξεις του Επιτρόπου, όπως λ.χ. την άσκησης ανταγωγής ή ένδικων μέσων¹⁶⁵.

Γ.- Πράξεις με άδεια του δικαστηρίου και γνωμοδότηση του εποπτικού συμβουλίου

Σύμφωνα με το άρθρο 1624, ο Επίτροπος χρειάζεται άδεια του δικαστηρίου και γνωμοδότηση του εποπτικού συμβουλίου – που συνεκτιμάται, βέβαια, απλώς και δεν δεσμεύει το δικαστήριο – για να επιχειρεί τις ακόλουθες πράξεις στο όνομα του ανηλίκου:

α) Διάθεση της περιουσίας του ανηλίκου συνολικά ή κατά ένα μέρος της (1624 § 1 περ. 1). Ως διάθεση θα εννοηθεί η απαλλοτρίωση σε ευρεία έννοια η οποία περιλαμβάνει εκποίηση, επιβάρυνση και παραίτηση από το συγκεκριμένο δικαίωμα. Η διάθεση θα αναφέρεται σε κινητά ή ακίνητα, ενοχικά δικαιώματα και δικαιώματα σε άυλα αγαθά¹⁶⁶. Πρέπει βεβαίως η διάθεση να αναφέρεται στο σύνολο ή σε σημαντικό μέρος της περιουσίας του ανηλίκου. Εάν δεν αναφέρεται στο σύνολο, η διάθεση σημαντικού μέρους θα κριθεί εάν συγκριθεί η αξία του μέρους που διατίθεται με την αξία όλης της περιουσίας, όταν επιχειρείται η διάθεση¹⁶⁷. Έτσι όπως έχει ήδη σημειωθεί, μπορεί να συντρέχει διάθεση σημαντικού μέρους και όταν αυτή αναφέρεται σε συγκεκριμένο στοιχείο λ.χ. αυτοκίνητο, η γεωργικός ελκυστήρας¹⁶⁸, το οποίο όμως είναι το σημαντικότερο περιουσιακό στοιχείο. Μεμονωμένες εκποιήσεις στοιχείων μικρότερης αξίας σε σχέση και με τη διαχειριζόμενη περιουσία, δεν θα αποτελούν διάθεση με την έννοια της ΑΚ 1624 § 1 περ. 1, μπορεί όμως να ξεπερνούν τα όρια της τακτικής διαχείρισεως και γι' αυτό να χρειάζεται άδεια εποπτικού συμβουλίου κατά την ΑΚ 1619 περ. 3.

β) Εκποίηση ή απόκτηση με αντάλλαγμα ακινήτου ή εμπράγματος δικαιώματος σε ξένο ακίνητο (1624 § 1 περ. 2). Μολονότι ο νόμος αναφέρεται σε οριστικές συμβάσεις του άρθρου 1624 θα πρέπει να υποβάλλονται¹⁶⁹ και τα σχετικά προσύμφωνα, και είναι άλλο το ζήτημα ότι σε περίπτωση έγκυρου προσυμφώνου, με το οποίο τη μεταβίβαση της κυριότητας ακινήτου του

¹⁶⁵ Τούση 319, Μιχαηλίδη – Νουάρου 390.

¹⁶⁶ Ρούσσος, στον ΑΚ Γεωργιάδη – Σταθόπουλου, άρθρο 1647.

¹⁶⁷ Ρούσσος, στον ΑΚ Γεωργιάδη – Σταθόπουλου, άρθρο 1647 – 1650 αρ. 20, Παπαχρίστου, κεφ. 15 αρ. 4.2.2.3..2.

¹⁶⁸ Βαθρακοκοίλης, άρθρο 1647, σελ. 771.

¹⁶⁹ Βλ. Ενδεικτ. Μπαλή 419 επ.

παιδιού είχε ήδη υποσχεθεί ο γονέας του, που αμέσως μετά πέθανε, δεν απαιτείται για την οριστική σύμβαση, που καταρτίζεται από τον Επίτροπο, γνωμοδότηση του εποπτικού συμβουλίου και άδεια του δικαστηρίου, αφού πρόκειται απλώς για εκτέλεση υποχρέωσης, που είχε αναληφθεί από το γονέα. Η γνωμοδότηση του εποπτικού συμβουλίου και η άδεια του δικαστηρίου απαιτούνται και για την παραίτηση από εμπράγματο δικαίωμα σε ακίνητο¹⁷⁰, καθώς και για την παραίτηση από δικαίωμα σε οικογενειακό τάφο, επίσης προκειμένου να εκπονηθεί ακίνητο που ανήκει σε προσωπική εταιρία, στην οποία μετέχει ο ανήλικος, χρειάζεται να συναινέσει για λογαριασμό του ανηλίκου ο Επίτροπος μετά από γνωμοδότηση του εποπτικού συμβουλίου και άδεια του δικαστηρίου. Τέλος, η απλή παραχώρηση της άσκησης επικαρπίας σε ακίνητο του ανηλίκου δεν υποβάλλεται στις διατυπώσεις του άρθρου 1624¹⁷¹.

γ) Εκχώρηση απαιτήσεως για τη μεταβίβαση ακινήτου στον ανήλικο (ΑΚ 1624 § 1 περ. 3): χωρίς τη διάταξη αυτή, θα ήταν ελλιπής η προστασία που παρέχει στην ακίνητη περιουσία του ανηλίκου η προηγούμενη διάταξη, διότι απαίτηση με αντικείμενο τη μεταβίβαση ακινήτου στον ανήλικο ισοδυναμεί περίπου με εμπράγματο δικαίωμα, ανεξάρτητα με το αν ο ανήλικος εκπλήρωσε τις δικές του υποχρεώσεις¹⁷².

δ) Η εκποίηση τίτλων και των πολύτιμων αντικειμένων της ΑΚ 1614 (1614 § 1 περ. 4). Η διάταξη αναφέρεται στην εκποίηση των τίτλων και των πολύτιμων αντικειμένων της ΑΚ 1614. εάν δεν υπήρχε ειδική ρύθμιση, η εκποίηση αυτή θα υπαγόταν στη διάθεση της 1624 § 1 περ. 1, ενώ έτσι η εκποίηση υπόκειται σε διατυπώσεις ανεξαρτήτως αξίας¹⁷³. Εκποίηση θεωρείται και η μετατροπή ονομαστικών ομολογιών σε ανώνυμες, όχι το αντίστροφο¹⁷⁴. Αντίθετα δεν πρέπει να θεωρηθεί εκποίηση η ανανέωση¹⁷⁵ των εντόκων ομολογιών του δημοσίου που έχουν λήξει, ούτε η ανάληψη των τίτλων¹⁷⁶ από το ίδρυμα που έχουν κατατεθεί ή από την τραπεζική θυρίδα.

¹⁷⁰ Μπαλιή, 416.

¹⁷¹ Μπαλιή, ο.π Βαθρακοκόιλη, άρθρο 1647, σελ. 770 Πρβλ. Münch Komm/Schwab § 1281, αρ. 18.

¹⁷² Μπαλιή § 203 αρ. 2, Ρούσσος, στον ΑΚ Γεωργιάδη – Σταθόπουλου, άρθρα 1647 – 1650, αρ. 19.

¹⁷³ Πρβλ. Ρούσσος, στον ΑΚ Γεωργιάδη – Σταθόπουλου, άρθρο 1641, αρ. 3.

¹⁷⁴ Ρούσσος, στον ΑΚ Γεωργιάδη – Σταθόπουλου, άρθρο 1651, αρ. 5.

¹⁷⁵ Αντιθ. Ρούσσος, ο.π.

¹⁷⁶ Αντιθ. Ρούσσος, στον ΑΚ Γεωργιάδη – Σταθόπουλου, άρθρο 1651, αρ. 6.

Ως εκποίηση πολύτιμων αντικειμένων μπορεί να θεωρηθεί και η μεταβίβαση κινητών σημαντικής αξίας¹⁷⁷, η οποία αλλιώς υπάγεται, όπως αναφέρθηκε, στη διάθεση περιουσίας (ΑΚ 1624 § 1 περ. 1).

ε) Η επιχείρηση έργου σε ακίνητο του ανηλίκου που η δαπάνη του υπερβαίνει το ποσό τη ετήσιας δαπάνης του ανηλίκου που προσδιορίστηκε κατά το άρθρο 1612 (§ 1 εδ. 1 αρ. 5 και § 3). Πρόκειται όχι για τη σύνηθη πράξη συντηρήσεως, αλλά για επιχείρηση έργου σημαντικού κόστους και θα αναφέρεται συνήθως στην καλύτερη αξιοποίηση του ακινήτου λ.χ. λόγω ανοικοδομήσεως, προσθήκης ορόφου, επεκτάσεως ή εκ θεμελίων ανακαινίσεως. Ως όριο έχει τεθεί η ετήσια δαπάνη, όπως αυτή έχει προσδιορισθεί κατά την ΑΚ 1612, διότι είναι μέτρο και για την περιουσία του ανηλίκου, συνεπώς και για το όριο θυσίας και δαπανών. Εάν η επιχείρηση έργου προϋποθέτει άλλες νομικές πράξεις, λ.χ. καταγγελία λόγω ανοικοδομήσεως καλό είναι να αναφέρονται αυτές στην αίτηση για την δικαστική άδεια, διότι μπορεί να επισύρουν δυσμενείς συνέπειες, π.χ. αποζημίωση και πρέπει να συνυπολογισθούν για να κρίνει το δικαστήριο αν συμφέρει η επιχείρηση του έργου. Έργα κόστους μικρότερου της ετησίας δαπάνης μπορεί να υπερβαίνουν τα όρια της τακτικής διαχειρίσεως και να απαιτούν άδεια εποπτικού συμβουλίου κατά την ΑΚ 1619 περ. 3.

στ) Η εκποίηση εμπορικής, βιομηχανικής ή άλλης επιχείρησης που περιλαμβάνεται στην περιουσία του ανηλίκου, η απόφαση για τη διάλυση ή την εκκαθάριση ή την ίδρυση νέας επιχείρησης. Ζήτημα γεννιέται αν στις διατυπώσεις της εκποίησης πρέπει να υπάγεται και η συνέχιση από τον επίτροπο της εμπορικής ή βιομηχανικής επιχείρησης που περιήλθε στον ανήλικο – από τον πατέρα του λ.χ. που πέθανε. Σχετικά έχουν υποστηριχθεί (ενόψει του παλιού αντίστοιχου άρθρου 1648 αρ. 5 ΑΚ) α) η γνώμη ότι ο Επίτροπος δεν μπορεί σε καμία περίπτωση – δηλαδή ούτε καν με διατυπώσεις – να συνεχίσει για λογαριασμό του ανηλίκου την εμπορική ή βιομηχανική επιχείρηση (την οποία κρίνεται προτιμότερο, ώσπου να ενηλικιωθεί ο ανήλικο να εκμισθώσει), β) η άποψη, ειδικά για την περίπτωση που ο ανήλικος καλείται να πάρει θέση του εταίρου – γονέα του ενόψει της ρύθμισης του άρθρου 773 εδ. 2 ΑΚ, ότι η εταιρία συνεχίζει ελεύθερα να

---

¹⁷⁷ Παπαχρίστου, κεφ. 15 αρ. 2.1.

λειτουργεί με εταίρο τον ανήλικο, ο οποίος αντιπροσωπεύεται στο εξής από τον Επίτροπο που δεν χρειάζεται να τηρήσει καμιά διατύπωση¹⁷⁸, γ) η άποψη ότι η συνέχιση της επιχείρησης – είτε της ατομικής, είτε της εταιρίας – επιτρέπεται μόνο εφόσον τηρούνται οι διατυπώσεις που απαιτούνται για την εκποίησή της¹⁷⁹ και δ) η γνώμη ότι σε κάθε περίπτωση ο Επίτροπος συνεχίζει ελεύθερα την επιχείρηση που περιήλθε στον ανήλικο. Υπέρ της τρίτης άποψης γίνεται επίκληση του ισχυρισμού ότι η συνέχιση της επιχείρησης είναι το ακριβώς αντίστροφο της εκποίησης και επομένως υποβάλλεται και αυτή στις ίδιες με την εκποίηση διατυπώσεις. Υπέρ της δεύτερης άποψης, εξάλλου, προβάλλεται η διαπίστωση ότι από τη συνέχιση της εταιρίας δεν κινδυνεύουν τα συμφέροντα του ανηλίκου, αφού αυτός, κατά μια τουλάχιστον γνώμη, δεν εισέρχεται στην εταιρία ως ομόρρυθμο μέλος με απεριόριστη ευθύνη, αλλά ως ετερόρρυθμο μέλος με την περιορισμένη ευθύνη των ετερόρρυθμων εταίρων¹⁸⁰. Από τις απόψεις αυτές η τρίτη άποψη ίσως είναι κοινωνικά σκοπιμότερη (τόσο στις περιπτώσεις της συνέχισης των ατομικών επιχειρήσεων, όσο και στις περιπτώσεις της συνέχισης των εταιριών), αφού με αυτήν επιτρέπεται η εκμετάλλευση μιας σοβαρής πηγής εισοδημάτων για τον ανήλικο¹⁸¹ και παράλληλα επιδιώκεται, όσο το δυνατόν περισσότερο, η αποτροπή των σχετικών κινδύνων για τον επιτροπευόμενο¹⁸².

ε) Η εκμίσθωση ακινήτου του ανηλίκου για χρόνο που υπερβαίνει τα εννέα έτη (1624 § 1 περ. 7). Η διαφορά της διατάξεως αυτής με την ΑΚ 1619 περ. 2, η οποία απαιτεί μόνο την άδεια του εποπτικού συμβουλίου, έγκειται μόνο στην διάρκεια της μισθώσεως και στο ότι δεν αναφέρεται και στη μίσθωση ακινήτου, αλλά μόνον στην εκμίσθωση. Σκοπός είναι η προστασία της ακίνητης περιουσίας του ανηλίκου από την υπερβολή δέσμευση μακροχρονίων (υπέρ τα εννέα έτη) μισθώσεων. Πρέπει να θεωρηθεί ότι καταλαμβάνει και τις εμπορικές μισθώσεις, οι οποίες έχουν ελάχιστη διάρκεια εννέα έτη που μπορούν όμως να φθάσουν τα δώδεκα (άρθρα 5 § 1, 6 § 1 εδ. 1 π.δ. 34/1995).

¹⁷⁸ Αντωνόπουλος, Παρατηρήσεις στην ΕφΑθ 1011/1976, Αρμ. 30/1976), 622.

¹⁷⁹ Παμπούκης, Εισηγήσεις Εμπορικού Δικαίου.

¹⁸⁰ Αντωνόπουλου, Παρατηρήσεις 622.

¹⁸¹ Κουμάντου 349.

¹⁸² Κουμάντου 350.

ζ) Σύναψη δανείου ενεργητικού ή παθητικού (1624 § 1 περ. 8). Ο Επίτροπος δεν μπορεί να δανειστεί για τον ανήλικο χωρίς τις διατυπώσεις της ΑΚ 1624, ανεξάρτητα από το είδος του δανείου, ή τους όρους του δανεισμού. Στους ίδιους όρους υπόκειται και η έκδοση ή η αποδοχή συναλλαγματικής, γραμματίου, επιταγής ή η αναγνώριση χρέους με υποκείμενη αιτία το δάνειο¹⁸³. Η επαναδιαπραγμάτευση του δανείου με ευνοϊκότερους όρους (λ.χ. μείωση επιτοκίου) πρέπει να θεωρηθεί ότι καλύπτεται από την αρχική άδεια.

Το δικαστήριο μπορεί να καθορίσει συγχρόνως και τους όρους συνάψεως του δανείου¹⁸⁴, λ.χ. να ορίσει ανώτατο ύψος επιτοκίου ή διάρκεια. Εάν το πιστωτικό ίδρυμα απαιτεί υποθήκευση ακινήτου του ανηλίκου, ο Επίτροπος πρέπει να απαιτήσει ξεχωριστή άδεια διότι η παραχώρηση υποθήκης υπάγεται στην ΑΚ 1624 § 1 περ. 2¹⁸⁵. Εννοείται ότι μπορεί να τη ζητήσει συγχρόνως με την άδεια δανειοδοτήσεως.

Τις ίδιες διατυπώσεις απαιτεί ο νόμος και όταν ο Επίτροπος δανείζει χρήματα του ανηλίκου¹⁸⁶, αν και ο δανεισμός θα μπορούσε να θεωρηθεί επένδυση κατά τον ΑΚ 1614. Για τη σύναψη άτοκου δανείου θεωρείται βέβαιο ότι ο Επίτροπος δεν θα λάβει την απαιτούμενη άδεια, διότι το δικαστήριο θα θεωρήσει ότι υποκρύπτει δωρεά, εκτός αν κρίνει ότι είναι δωρεά που επιβάλλεται από ιδιαίτερο ηθικό καθήκον ή από λόγους ευπρέπειας. Εάν ο ανήλικος υπεισήλθε στη θέση του κληρονομούμενου – δανειοδότη, ο επίτροπος μπορεί να προβεί σε καταγγελία με τους όρους της ΑΚ 807¹⁸⁷.

η) Παρατήρηση από ασφάλεια ή ελάττωση της ασφάλειας (1624 § 1 περ. 9). Γνωμοδότηση του Εποπτικού συμβουλίου και άδεια του δικαστηρίου απαιτείται και για να παραιτηθεί ο Επίτροπος από ασφάλεια προσωπική ή εμπράγματη υπέρ απαιτήσεως του ανηλίκου ή να ελαττώσει τέτοια ασφάλεια. Ελάττωση πρέπει να θεωρηθεί η εκχώρηση υποθηκικής τάξεως, ή η εναλλαγή όταν η νέα σειρά είναι δυσμενέστερη ή η παραίτηση από μια ασφάλεια λ.χ. την προσωπική, ενώ διατηρείται η άλλη¹⁸⁸ ή ο περιορισμός της υποθήκης σε

¹⁸³ Ρούσσος, στον ΑΚ Γεωργιάδη – Σταθόπουλου, άρθρο 1647 – 1650, αρ. 23.

¹⁸⁴ Ρούσος – Κουμάντος, άρθρο 1647, αρ. 7.

¹⁸⁵ Πρβλ. Τούση, § 239, σελ. 764, σημ. 2.

¹⁸⁶ Πρβλ. Παπαδημητρίου, άρθρα 1624 0 1625 σελ. 933.

¹⁸⁷ Ρούσσος, στον ΑΚ Γεωργιάδη – Σταθόπουλου, άρθρα 1647 – 1650 αρ. 25.

¹⁸⁸ Παπαχρίστου, κεφ. 15 αρ. 4.2.2.3.2.

κάποιο από τα βεβαρημένα ακίνητα, ακόμη και αν εξοφλήθηκε μερικώς η απαίτηση¹⁸⁹.

θ) Σύναψη συμβιβασμού ή συμφωνίας περί διαιτησίας (1624 § 1 περ. 10). Η διάταξη αναφέρεται στον εξώδικο, αλλά και στον δικαστικό¹⁹⁰ συμβιβασμό και στη συμφωνία περί διαιτησία για αντικείμενο που η αξία του υπερβαίνει το προσδιορισμένο ποσό της ετήσιας δαπάνης του ανηλίκου. Υποστηρίζεται όμως ότι ανάλογα πρέπει να ισχύσουν και σε συγγενείς συμβάσεις όπως η υπόσχεση ή αναγνώριση χρέους (ΑΚ 873) και η άφεση χρέους (ΑΚ 454)¹⁹¹, εάν βεβαίως υποκρύπτουν συμβιβασμό και όχι ελευθεριότητα. Ο δικαστικός συμβιβασμός υπόκειται σε διατυπώσεις, διότι η άδει του εποπτικού συμβουλίου δίνεται για την άσκηση της αγωγής και η διαδικασία του συμβιβασμού ακόμη και όταν γίνεται ενώπιον του δικαστηρίου του συμβιβασμού ακόμη και όταν γίνεται ενώπιον του δικαστηρίου (293 § 1 ΚΠολΔ), δεν επιτρέπει το δικαστήριο να ελέγχει αν συμφέρει το ανήλικο¹⁹². Εάν το εποπτικό συμβούλιο περιέλαβε και άδεια για το συμβιβασμό στην άδεια για την έναρξη της δίκης (ΑΚ 1621), απλώς δεν θα χρειασθεί νέα άδεια από αυτό, οπωσδήποτε απαιτείται όμως η δικαστική. Ας σημειωθεί ότι οι διατυπώσεις της ΑΚ 1624 § 1 εδ. 1 περ. 10 απαιτούνται για όλους τους συμβιβασμούς ανεξαρτήτως όμως η δικαστική. Ας σημειωθεί ότι οι διατυπώσεις της ΑΚ 1624 § 1 εδ. 1 περ. 10 απαιτούνται για όλους τους συμβιβασμούς ανεξαρτήτως αντικειμένου, με κριτήριο μόνο την υπέρβαση της ετήσιας δαπάνης. Εάν το αντικείμενο του συμβιβασμού δεν είναι αποτιμητό σε χρήμα, θα πρέπει να δεχθούμε ότι και πάλι απαιτούνται οι ίδιες διατυπώσεις¹⁹³. Όπως έχει ήδη παρατηρηθεί, υποστηρίζεται ότι στην έννοια του συμβιβασμού υπάγεται η ομολογία, η επαγωγή και η αντεπαγωγή όρκου¹⁹⁴.

ι) Η παροχή εγγυήσεως ή αναδοχή χρέους από επαχθή αίτια (1624 § 1 παρ. 11). Η διάταξη αναφέρεται στην παροχή εγγυήσεως και σε οποιαδήποτε μορφή αναδοχής, στερητική ή σωρευτική¹⁹⁵ και ανεξαρτήτως

¹⁸⁹ Ρούσσος, στον ΑΚ Γεωργιάδη – Σταθόπουλου, άρθρα 1647 – 1650, αρ. 64.

¹⁹⁰ Βλ. Νίκα, ο δικαστικός συμβιβασμός, 1984, σελ. 127.

¹⁹¹ Ρούσσος, στον ΑΚ Γεωργιάδη – Σταθόπουλου, άρθρα 1647 – 1650 αρ. 42.

¹⁹² Ρούσσος, στον ΑΚ Γεωργιάδη – Σταθόπουλου, άρθρα 1647 – 1650, αρ. 41.

¹⁹³ Βαθρακοκούλης, άρθρο 1648 σελ. 773.

¹⁹⁴ Παπαδημητρίου, άρθρο 1624 – 1625 αρ. 10.

¹⁹⁵ Ντάλης § 203 αρ. 10.

συνεπειών για τον ανήλικο και σε αναδοχή ολόκληρης σχέσεως¹⁹⁶. Τονίζεται ότι η διατύπωση αναφέρεται σε αναδοχή από επαχθή αιτία· εάν η αιτία είναι χαριστική, θα απαγορεύεται εντελώς (ΑΚ 1617 εδ. 1), με εξαίρεση την περίπτωση κατά την οποία επιβάλλεται από ιδιαίτερο ηθικό καθήκον ή από λόγους ευπρέπειας. Εάν συμβαίνει κάτι τέτοιο, θα υποβληθεί στις διατυπώσεις της ΑΚ 1624 § 1 περ. 11, στην οποία άλλωστε παραπέμπει η ΑΚ 1617 εδ. 2¹⁹⁷.

Πάντως, όπως αναφέρθηκε, μπορεί το δικαστήριο να χορηγεί γενική άδεια για τις πράξεις της ΑΚ 1624 § 1 περ. 11, καθώς και για το δανεισμό στο όνομα του ανηλίκου με τους όρους της ΑΚ 1623 εδ. 2.

Για όλες τις παραπάνω περιπτώσεις στο άρθρο 1624 § 1 εδ. 2 ορίζεται ότι οι διατυπώσεις του άρθρου αυτού, όταν αφορούν διαθέσεις, απαιτούνται και για τις σχετικές υποσχετικές συμβάσεις, ενώ στη δεύτερη παράγραφο του άρθρου 1624 ορίζεται επίσης ότι η άδεια του δικαστηρίου μπορεί να γίνεται και υπό όρους. Αυτονόητο είναι, εξάλλου, ότι το δικαστήριο, που χορηγεί την άδεια, και το εποπτικό συμβούλιο, που γνωμοδοτεί, πρέπει να αποβλέπουν στο συμφέρον του ανηλίκου, τον οποίο ανάλογα με την ωριμότητά του, οφείλουν και να ακούσουν, σύμφωνα με τα γενικά άρθρα 1647 και 1648 ΑΚ, που έχουν και εδώ εφαρμογή¹⁹⁸.

Άδεια του δικαστηρίου και γνωμοδότηση του εποπτικού συμβουλίου απαιτείται και κατά το άρθρο 1625 ΑΚ, προκειμένου να προβαίνει ο Επίτροπος στις εξής πράξεις:

α) Αποποίηση ή παραδοχή κληρονομίας, κληροδοσίας ή δωρεάς που συνεπάγεται βάρη για τον ανήλικο. Ο επίτροπος χρειάζεται τη γνωμοδότηση του Εποπτικού συμβουλίου και την άδεια του δικαστηρίου, που αποφασίζει ανεκκλήτως (άρθρο 47 εδ. 1 Ν. 2447/1996), για να επιχειρήσει και τις πράξεις που απαριθμεί η ΑΚ 1625 και αναφέρονται στην αποποίηση κληρονομίας ή κληροδοσίας και στην αποδοχή κληροδοσίας ή δωρεάς που συνεπάγεται βάρη. Δεν απαιτούνται πλέον ανάλογες διατυπώσεις για την αποδοχή κληρονομίας, επειδή η αποδοχή γίνεται για τον ανήλικο πάντοτε με το

¹⁹⁶ Ρούσσος, στον ΑΚ Γεωργιάδη – Σταθόπουλου, άρθρα 1647 – 1650 αρ. 45.

¹⁹⁷ Πρβλ. και Σταθόπουλο, στα Πεπραγμένα Ι, σελ. 283.

¹⁹⁸ Μπαλή 418, Βαθρακοκούλη, άρθρο 1647, σελ. 771.

ευεργέτημα της απογραφής (ΑΚ 1527 σε συνδ. με 1625 § 2) και συνεπώς δεν διακινδυνεύουν τα συμφέροντα του ανήλικου¹⁹⁹.

Αντιθέτως απαιτείται γνωμοδότηση του εποπτικού συμβουλίου και άδεια του δικαστηρίου για την αποδοχή βεβαρημένης κληροδοσίας ή δωρεάς (ΑΚ 1625 § 1 περ. 2). Βάρος υπάρχει όταν η συντήρηση της κληροδοσίας ή της δωρεάς σε σχέση με τις παρεχόμενες ωφέλειες είναι δυσβάστακτη για τον ανήλικο²⁰⁰. Η αποδοχή δωρεάς ή κληροδοσίας με τρόπο θα υπόκειται στις διατυπώσεις της ΑΚ 1625, όταν όχι μόνον περιορίζει την έκταση της δωρεάς ή της κληροδοσίας, αλλά δημιουργεί και διαρκή υποχρέωση σε βάρος της περιουσίας του ανήλικου²⁰¹. Αντιθέτως η εμπράγματη ασφάλεια, επειδή περιορίζει απλώς την έκταση της δωρεάς²⁰² ή της κληροδοσίας, δεν πρέπει να θεωρηθεί βάρος με την έννοια της ΑΚ 1625. Το ίδιο και η απλή προσθήκη απλής αιρέσεως στην κληροδοσία ή στη δωρεά²⁰³. Εξ αντιδιαστολής προς την ΑΚ 1625 § 1 περ. 2 συνάγεται ότι η αποδοχή κληροδοσίας χωρίς βάρη δεν υπόκεινται σε διατυπώσεις και μπορεί μάλιστα να την επιχειρήσει αυτοπροσώπως ο ανήλικος που συμπλήρωσε το δέκατο έτος της ηλικίας του (ΑΚ 134). Ας σημειωθεί ότι δεν εξυπηρετεί τα συμφέροντα του ανήλικου η υποβολή σε διατυπώσεις και της αποδοχής βεβαρημένης κληροδοσίας λόγω της προστασίας των ΑΚ 2006 – 2007. Σύμφωνα με την πρώτη διάταξη ο βεβαρημένος ανήλικος κληροδόχος μπορεί να προβάλλει την ένσταση ανεπάρκειας του κληροδοτηθέντος²⁰⁴ και σύμφωνα με τη δεύτερη, όταν η παροχή μειωθεί, θα μειωθεί αναλόγως και το βάρος που του έχει επιβληθεί.

Η αποποίηση κληρονομίας ή κληροδοσίας υπόκειται επίσης στις διατυπώσεις της προηγούμενης γνωμοδοτήσεως του εποπτικού συμβουλίου και της δικαστικής αδείας. Πάντως πολύ δύσκολα το δικαστήριο θα κρίνει ότι το συμφέρον του ανήλικου επιβάλλει μια τέτοια αποποίηση, αφού, όπως τονίσθηκε, ο ανήλικος προστατεύεται επαρκώς ακόμη και από μια κατάχρηη κληρονομιά με το ευεργέτημα της απογραφής.

¹⁹⁹ Βαθρακοκύλης, άρθρο 1648 σ. 773, Ρούσσος, στον ΑΚ Γεωργιάδη – Σταθόπουλου, άρθρα 1647 – 1650 αρ. 45.

²⁰⁰ Ρούσσος στον ΑΚ Γεωργιάδη – Σταθόπουλου, άρθρα 1647 – 1650 αρ. 33.

²⁰¹ Ρούσσος στον ΑΚ Γεωργιάδη – Σταθόπουλου, άρθρα 1647 – 1650 αρ. 34.

²⁰² Παπαντωνίου, Γεν. Αρχ. § 25β σελ. 115.

²⁰³ Κουνούγερη – Μανωλεδάκη ΙΙ, σελ. 414.

²⁰⁴ Παπανικολάου, στον ΑΚ στον ΑΚ Γεωργιάδη – Σταθόπουλου, άρθρο 2006 αρ. 3.

Οι ίδιες διατυπώσεις ισχύουν και για την παραίτηση από τη νόμιμη μοίρα κληρονομίας (ΑΚ 1625 § 1 περ. 2), η οποία ορθώς μνημονεύθηκε ιδιαίτερα για να περιλάβει και τη περίπτωση κατά την οποία ο μεριδιούχος αποφασίζει μετά την πάροδο της προθεσμίας αποποιήσεως να απόσχει οριστικά από την επίκληση της (σχετική) ακυρότητας των διατάξεων της διαθήκης που προσβάλλουν ολικώς ή μερικώς τη νόμιμη μοίρα του, με αποτέλεσμα να θεραπευθεί αναδρομικώς η ακυρότητα αυτή²⁰⁵. Η παραίτηση από τη νόμιμη μοίρα είναι πιθανότερο να γίνει δεκτή, διότι συνήθως θα περικλείει συμβιβασμό με τους λοιπούς κληρονόμους, ο οποίος επίσης υπόκειται στις ίδιες διατυπώσεις (ΑΚ 1624 § 1 περ. 10).

Δ.- Πράξεις με γενική άδεια του δικαστηρίου και γνωμοδότηση του εποπτικού συμβουλίου

Από τη δικαστική άδεια των άρθρων 1624 και 1625 ΑΚ που είναι ειδική, δηλαδή αφορά κάθε φορά συγκεκριμένη πράξη, διαφέρει η γενική δικαστική άδεια του άρθρου 1623, που χορηγείται και αυτή μετά από (όχι δεσμευτική, βέβαια, για το δικαστήριο) γνωμοδότηση του Εποπτικού συμβουλίου, αφορά όμως τη δυνατότητα του Επιτρόπου να επιχειρεί συνεχώς και απεριόριστα τις αναφερόμενες στο άρθρο 1623 πράξεις, εφόσον το δικαστήριο κρίνει ότι η αναγκαία ή ωφέλιμη για τη διοίκηση της περιουσίας του ανήλικου, και ιδίως για την εκμετάλλευση της επιχείρησής του. Οι πράξεις, που για την επιχείρησή τους μπορεί να δοθεί κατά το άρθρο 1623 γενική άδεια, είναι α) όσες αναφέρονται στο άρθρο 1619, δηλαδή ένα μέρος από τις πράξεις για την κάθε μια από τις οποίες θα απαιτούνταν απλώς άδεια του εποπτικού συμβουλίου και β) ορισμένες πράξεις που για κάθε μία τους θα απαιτούνταν επιπλέον και ειδική δικαστική άδεια: Οι τελευταίες πράξεις είναι ο δανεισμός για λογαριασμό του ανήλικου ως οφειλέτη, η αναδοχή ξένου χρέους και η παροχή εγγύησης για χάρη της εκμετάλλευσης επιχείρησης του ανήλικου.

Ε.- Η ακυρότητα λόγω της τήρησης των διατυπώσεων

Η ΑΚ 1630 καθιερώνει σχετική ακυρότητα των πράξεων του επιτρόπου που επιχειρήθηκαν χωρίς τις διατυπώσεις του νόμου. Από την θέση της

²⁰⁵ Βλ. Σταθόπουλο, στον ΑΚ Γεωργιάδη – Σταθόπουλου.

διατάξεως συνάγεται ότι αναφέρεται σε πράξεις του Επιτρόπου που επιχειρήθηκαν χωρίς την άδεια του εποπτικού συμβουλίου (ΑΚ 1619, 1621) ή χωρίς την γνωμοδότηση του εποπτικού συμβουλίου και την άδεια του δικαστηρίου (ΑΚ 1623, 1624, 1625).

Η ΑΚ 1630 δεν εφαρμόζεται²⁰⁶, όταν πρόκειται για πράξεις του ίδιου του ανηλίκου, λ.χ. σύναψη συμβάσεως εργασίας χωρίς τη συναίνεση του Επιτρόπου κατά την ΑΚ 136. υποστηρίζεται πάντως ότι και στην περίπτωση αυτή η ακυρότητα (130, 133 ΑΚ) είναι σχετική και δεν μπορεί να προταθεί από τον αντισυμβαλλόμενο του ανηλίκου. Ερωτάται όμως τι θα εφαρμοσθεί αν ο ανήλικος συνεβλήθη αυτοπροσώπως διαθέτοντας τη συναίνεση του Επιτρόπου του, ο οποίος όμως δεν φρόντισε να λάβει την άδεια του εποπτικού συμβουλίου (1620 ΑΚ). Στην περίπτωση αυτή πρέπει να εφαρμοσθεί η ΑΚ 1630, διότι στην ουσία ο ανήλικος συνεβλήθη διαθέτοντας άκυρη συναίνεση.

Σχετική ακυρότητα σύμφωνα με τον ΑΚ 1630 επέρχεται και όταν χορηγήθηκε μεν η δικαστική άδεια, δεν τηρήθηκε όμως ο εξασφαλιστικός όρος, τον οποίο έθεσε το δικαστήριο²⁰⁷.

Την ακυρότητα σύμφωνα με την ΑΚ 1630 μπορούν να προτείνουν μόνο ο Επίτροπος, ο ανήλικος και οι καθολικοί ή ειδικοί διάδοχοί του. Ισχύει, βέβαια, εναντίον όλων ανεξαρτήτως καλής ή κακής πίστεως του αντισυμβαλλομένου²⁰⁸, ωφέλειας της άκυρης δικαιοπραξίας ή βλάβης για τον ανήλικο και αφού προταθεί ενεργεί αυτοδικαίως.

Ακυρότητα κατά το άρθρο 1630 συνεπάγεται όχι μόνο η παράλειψη της τήρησης των διατυπώσεων που προβλέποντας στο νόμο, αλλά και η Επιχείρηση της πράξης μετά την πάροδο μακρού χρόνου από την έκδοση της άδειας του εποπτικού συμβουλίου ή του δικαστηρίου (εφόσον οι συνθήκες έχουν αλλάξει, έτσι ώστε να μην εξυπηρετείται πια το συμφέρον του ανηλίκου με τη συγκεκριμένη άδεια, που θα έχει ήδη αποδυναμωθεί, δηλαδή ουσιαστικά δεν θα ισχύει πια), καθώς και η επιχείρηση της πράξης κατά παράβαση των τυχόν άρθρων 1624 και 1625²⁰⁹. Το αν, άλλωστε, αυτοί οι εξασφαλιστικοί όροι ή η ίδια η δικαστική άδεια (και η γενική) ανταποκρίνονται

²⁰⁶ Ρούσσος, ο.π. αρ. 3.

²⁰⁷ Μπαλής § 206 αρ. 4

²⁰⁸ Κοινούγεργη – Μανωλεδάκη ΙΙ, σελ. 417.

²⁰⁹ Κουμάντος, 356.

ή όχι πραγματικά στο συμφέρον του ανηλίκου είναι αδιάφορο, δηλαδή από τη μία πλευρά αρκεί απλώς να υπάρχει η άδεια για το κύρος της πράξης του Επιτρόπου, και από την άλλη ο Επίτροπος δεν απαλλάσσεται, αν επιχείρηση την πράξη χωρίς άδεια, με τον ισχυρισμό ότι η δικαστική απόφαση που δεν του τη χορήγησε και απέρριψε την αίτησή του, ήταν αντίθετη με το συμφέρον του ανηλίκου. Εννοείται, πάντως ότι η σχετική δικαστική απόφαση που δεν έχει σταθμίσει σωστά το συμφέρον του παιδιού, προσβάλλεται με ειδικά μέσα²¹⁰.

Αν το δικαστήριο δώσει την άδεια και γενικότερα αν οι διατυπώσεις του νόμου τηρηθούν μετά την επιχείρηση της πράξης, αφού σκόπιμα υποστηρίζεται πως όταν το εποπτικό συμβούλιο ή το δικαστήριο πρόκειται να πάρει απόφαση, θα πρέπει να έχει ανεξαρτησία γνώμης και να μη δεσμεύεται από το γεγονός ότι βρίσκεται ήδη μπροστά σε μία «τελεσμένη» πράξη του επιτρόπου (την οποία έτσι θα έχει την τάση να επικυρώσει δίνοντας τελικά την άδεια και εκτιμώντας, άρα, τον παράγοντα του συμφέροντος του ανηλίκου διαφορετικά ίσως από ό,τι θα έκρινε αν η πράξη δεν είχε ακόμα γίνει)²¹¹. Εξάλλου η αρνητική θέση στο θέμα της θεραπείας της ακυρότητας μπορεί να θεωρηθεί ότι στηρίζεται και στο γράμμα του άρθρου 1630, που απαιτείται προηγούμενη τήρηση των διατυπώσεων, χωρίς να συνδυάζεται με κάποιαν άλλη διάταξη για τη μεταγενέστερη άρση της ακυρότητας, όπως είναι λ.χ. η διάταξη του άρθρου 1373 αρ. 2 ΑΚ για τη μεταγενέστερη δικαστική άδεια για το γάμο του ανηλίκου.

Τέλος, πέρα από την ακυρότητα της πράξης, στην περίπτωση της επιχείρησής της χωρίς τις νόμιμες διατυπώσεις κατά του επιτρόπου δεν αποκλείεται να εφαρμοστούν και οι διατάξεις των άρθρων 1632 και 1651 ΑΚ.

ΣΤ.- Η εκπροσώπηση του ανηλίκου

Κατά το γενικό άρθρο 1603 ο επίτροπος εκπροσωπεί τον ανήλικο σε κάθε δικαιοπραξία ή δίκη που αφορά το πρόσωπο του ανηλίκου (και σχετίζεται με την επιμέλειά του) ή την περιουσία του (δηλαδή τη διαχείρισή της). Στις δικαιοπραξίες ή δίκες, που αφορούν το πρόσωπο του ανηλίκου, ανήκουν φυσικά μόνο όσες επιδέχονται αντιπροσώπευση, όπως λ.χ. η αγωγή

²¹⁰ Πρβλ. Ρούσσου, άρθρο 1652 αρ. 2.

²¹¹ Ραλού – Κουμάντου, άρθρο 1652 σελ. 513.

προσβολής της πατρότητας (ΑΚ 1469) ή η αγωγή αναγνώρισης της πατρότητας (ΑΚ 1479) και όχι και οι απόλυτα προσωπικές, που επιχειρούνται από τον ανήλικο αυτοπροσώπως, όπως λ.χ. η δήλωση για την σύναψη γάμου²¹². Ως προς τις δικαιοπραξίες, άλλωστε, που σχετίζονται με την περιουσία του παιδιού, θα πρέπει να διευκρινιστεί πως η εκπροσώπηση του Επιτρόπου δεν εκτείνεται και σ' αυτές που αφορούν τα τυχόν περιουσιακά στοιχεία που δε διαχειρίζεται ο επίτροπος ενόψει του άρθρου 1616 ΑΚ.

Πέρα από τις ειδικές αυτές περιπτώσεις της αδυναμίας του επιτρόπου να εκπροσωπήσει τον ανήλικο, στο άρθρο 1627 ΑΚ καθιερώνεται και μια γενική περίπτωση ανικανότητας εκπροσώπησης του Επιτρόπου, όταν πρόκειται για δικαιοπραξίες ή δίκες, όπου τα συμφέροντα του ανήλικου συγκρούονται με τα συμφέροντα του επιτρόπου ή του συζύγου ή συγγενών του επιτρόπου σε ευθεία γραμμή εξ αίματος ή εξ αγχιστείας απεριόριστα και σε πλάγια γραμμή εξ αίματος ως δεύτερο βαθμό. Η σύγκρουση των παραπάνω συμφερόντων μπορεί να είναι ήδη υπαρκτή και εμφανής, δηλαδή να προκύπτει και από την τυπικά αντίθετη θέση που έχουν ο Επίτροπος (ή οι συγγενείς του) και ο ανήλικος σε μια δίκη ή σε μια δικαιοπραξία, μπορεί όμως και να είναι απλώς ορατή και επικείμενη στο άμεσο μέλλον²¹³. Είτε στη μία λοιπόν, είτε στην άλλη περίπτωση, καθώς εξάλλου και σε κάθε άλλη περίπτωση κωλύματος, επιβάλλεται κατά το άρθρο 1628 ο διορισμός ειδικού επιτρόπου, που γίνεται από το δικαστήριο, το οποίο προβαίνει στο διορισμό είτε μετά από αίτηση του Επιτρόπου είτε και αυτεπάγγελτα. Αν, μάλιστα, δεν πρόκειται μόνο για μια συγκεκριμένη δίκη ή δικαιοπραξία, αλλά ο ειδικός Επίτροπος διορίζεται, λόγω κωλύματος του επιτρόπου, για να αναπληρώσει τον Επίτροπο προσωρινά σε όλα τα έργα του, το δικαστήριο μπορεί να ορίσει και τη διάρκεια της ειδικής επιτροπείας (1628 εδ. 2). Ορίζεται, τέλος, ρητά και ότι, σε όλες τις περιπτώσεις που προβλέπεται από το νόμο ο διορισμός ειδικού Επιτρόπου, για τη διαδικασία του διορισμού, τις αρμοδιότητες και την εν γένει δράση του ειδικού Επιτρόπου εφαρμόζονται αναλογικά οι διατάξεις για την Επιτροπεία (ΑΚ 1629).

---

²¹² ΑΚ 1350 § 1 εδ. 2

²¹³ Πρβλ. Κουμάντου 324.

Z.- Η λήξη της επιτροπείας και οι μεταγενέστερες πράξεις του Επιτρόπου

1.- Η λήξη της επιτροπείας νενικά

Οι ΑΚ 1649 επ. ασχολούνται με τη λήξη της επιτροπείας που επέρχεται αυτοδικαίως ή μετά από δικαστική απόφαση. Η μεν ΑΚ 1649 ασχολείται με την λήξη της επιτροπείας εξαιτίας λόγων που αναφέρονται στον ανήλικο²¹⁴, η ΑΚ 1650, ασχολείται με την αυτοδίκαιη παύση της επιτροπείας εξαιτίας λόγων που αναφέρονται στον Επίτροπο²¹⁵ και η ΑΚ 1651 προβλέπει την παύση του Επιτρόπου με δικαστική απόφαση. Ως προς την ορολογία, η λήξη είναι γενικότερη έννοια, ενώ ο όρος παύση συνήθως είναι λήξη για το συγκεκριμένο Επίτροπο που επέρχεται από λόγο αναφερόμενο στο πρόσωπο του Επιτρόπου.

Ο ΑΚ 1649 αναφέρεται καταρχήν στο φυσιολογικότερο τρόπο λήξεως της Επιτροπείας, δηλαδή στην ενηλικίωση του ανηλίκου. Εκτός από την ενηλικίωση, η επιτροπεία λήγει και με το θάνατο του ανηλίκου ή και του ίδιου του Επιτρόπου, αφού είναι λειτούργημα προσωποπαγές και ακληρονόμητο. Εάν υπάρχει επιτροπεία περισσότερων ανηλίκων από τον ίδιο Επίτροπο ή περισσότεροι συνεπίτροποι για τον ίδιο ανήλικο, είναι αυτονόητο ότι η λήξη με ενηλικίωση αναφέρεται στον κάθε ανήλικο ξεχωριστά, δηλαδή συνεχίζεται για τους υπόλοιπους: το ίδιο και η λήξη με θάνατο του ενός επιτρόπου δεν επηρεάζει την επιτροπεία των υπολοίπων.

Άλλοι λόγοι που αναφέρονται στο πρόσωπο του ανηλίκου και επιφέρουν τη λήξη της επιτροπείας είναι η υιοθεσία του ανηλίκου (ΑΚ 1566 εδ. 1), οπότε αρχίζει να τελεί υπό τη γονική μέριμνα του θετού γονέα του, η υιοθεσία επιφέρει λήξη της επιτροπείας ακόμη και όταν ο ανήλικος υιοθετείται από τον Επίτροπο, διότι και ο τελευταίος ασκεί πλέον γονική μέριμνα (ΑΚ 1566 εδ. 1). Επίσης, η επιτροπεία λήγει αν ο ανήλικος αναγνωριστεί από το φυσικό του πατέρα, οπότε αρχίζει να τελεί υπό τη δική του γονική μέριμνα κατά το άρθρο 1515. Τέλος η επιτροπεία λήγει και στην περίπτωση που ο επίτροπος είχε διορισθεί επειδή είχε αφαιρεθεί η άσκηση της γονικής μέριμνας

²¹⁴ Πρβλ. Κοινούγερη – Μανωλεδάκη ΙΙ, σελ. 42.

²¹⁵ Πρβλ. Βοσινάκης, στον ΑΚ Γεωργιάδη – Σταθόπουλου, άρθρο 1656, αρ. 5.

από τους γονείς (λ.χ. ΑΚ 1532, 1535) και λόγω μεταβολής των συνθηκών επανέρχεται σε αυτούς και πάλι.

α) Η αυτοδίκαιη παύση του Επιτρόπου

Σύμφωνα με τον ΑΚ 1650 το λειτούργημα του Επιτρόπου παύει αυτοδικαίως, αν ο Επίτροπος, μετά την έναρξη της επιτροπείας, κηρυχθεί σε αφάνεια (ή πεθάνει), αν χάσει ολικά ή μερικά τη δικαιοπρακτική του ικανότητα δηλαδή τεθεί σε οποιοδήποτε είδος δικαστικής συμπαράστασης, καθώς και αν τεθεί υπό προσωρινό δικαστικό συμπαραστάτη, και επιπλέον αν διαταχθεί δικαστική Επιμέλεια των υποθέσεών του σύμφωνα με το άρθρο 1689.

Εδώ θα πρέπει να σημειωθεί ότι η ανακάλυψη (π.χ. με διαθήκη που δημοσιεύεται αργότερα) του ότι ο γονέας είχε αποκλείσει τον Επίτροπο με διάταξη τελευταίας βουλήσεως, δεν μπορεί να επιφέρει αυτοδίκαιη παύση της Επιτροπείας. Αυτό συμπεραίνεται εξ αντιδιαστολής προς την ΑΚ 1650 εδ.1 η οποία δεν συμπεριελάμβανε την ΑΚ. 1595 περ.3 (τρίτος λόγος αποκλεισμού) στην αυτοδίκαιη παύση του Επιτρόπου. Μπορεί πάντως να θεωρηθεί σπουδαίος λόγος παύσεως κατά την ΑΚ 1651. Όπως κατά το διορισμό, το δικαστήριο μπορεί να μην διορίσει ακόμη και αυτόν που υπέδειξε ο γονέας, έτσι κατά την παύση, το δικαστήριο μπορεί να μην θεωρήσει σπουδαίο λόγο την αρνητική βούληση του γονέα, με κριτήριο το συμφέρον του ανηλίκου.

Ως προς την δικαστική επιμέλεια ξένων υποθέσεων, αυτή επιφέρει την παύση του Επιτρόπου από το διορισμό επιμελητή (ΑΚ 1689 § 1 εδ. 1, στην οποία παραπέμπει η ΑΚ 1650 εδ. 2 σε συνδ. με την ΑΚ 1693 για την εφαρμογή των διατάξεων για την επιτροπεία ανηλίκων). Η αφάνεια του Επιτρόπου επιφέρει την παύση του μόλις καταστεί αμετάκλητη η σχετική απόφαση (ΚΠολΔ 785 § 1).

Εκτός από τους λόγους της ΑΚ 1650, λήξη της επιτροπείας επιφέρει και η παραίτηση του Επιτρόπου (ΑΚ 1599 εδ. 2).

β) Η παύση με δικαστική απόφαση

Η ΑΚ 1651 αποδίδει στην ουσία την παλαιά ΑΚ 1624, σύμφωνα με την οποία το δικαστήριο μετά από γνωμοδότηση του συγγενικού συμβουλίου, μπορούσε να παύσει τον Επίτροπο, αν η συνέχιση της επιτροπείας έθετε σε κίνδυνο τα συμφέροντα του ανηλίκου, ιδίως λόγω αντίθετης με τα καθήκοντά του διαγωγής. Η νέα ΑΚ 1651 απαιτεί την ύπαρξη σπουδαίου λόγου, που θα συντρέχει ιδίως αν κινδυνεύουν τα συμφέροντα του ανηλίκου, λόγω

παραμελήσεως των καθηκόντων του Επιτρόπου ή για άλλο λόγο. Συνεπώς το βασικό κριτήριο του κινδύνου των συμφερόντων διατηρείται και με την νέα διατύπωση. Ως συμφέροντα του ανηλίκου, που κινδυνεύουν από τη συνέχιση της επιτροπείας, μπορούν να θεωρηθούν τόσο τα υλικά συμφέροντά του, που σχετίζονται κυρίως με την διαχείριση της περιουσίας του, όσο και τα ηθικά συμφέροντα του ανηλίκου που θίγονται ιδίως όταν ο Επίτροπος παραμελεί την επιμέλεια του προσώπου του παιδιού δείχνοντας λ.χ. αδιαφορία για την εκπαίδευσή του ή την υγεία του. Ακόμη, η συστηματική παράλειψη του Επιτρόπου να πείθεται στους όρους και τις διατυπώσεις που έταξε το εποπτικό συμβούλιο, λ.χ. η αδικαιολόγητη υπέρβαση της ετησίας δαπάνης (ΑΚ 1612 εδ. 1) ή το δικαστήριο, π.χ. η εκποίηση ακινήτου κάτω του τμήματος που έθεσε η δικαστική απόφαση (ΑΚ 1624 § 1 περ. 2 σε συνδ. με την § 2 του ίδιου άρθρου), ή και η άρνησή του να λογοδοτεί ετησίως ή κατά τα διαστήματα που όρισε το εποπτικό συμβούλιο (ΑΚ 1626), θεωρείται παραβίαση των συμφερόντων του ανηλίκου. Γενικά κάθε αμελής διαχείριση, αλόγιστες δαπάνες, διαχειριστικές ανωμαλίες και πλημμελής διεξαγωγή των καθηκόντων του²¹⁶, προσπάθεια να μη βλαβεί ο Επίτροπος σε βάρος του ανηλίκου, όπως π.χ. πληρωμή χρεών μόνο από την περιουσία του ανηλίκου, ενώ ο συγκεκριμένος επίτροπος ευθύνονταν αλληλεγγύως²¹⁷, μπορεί να συνιστά διαγωγή αντίθετη στα καθήκοντα του Επιτρόπου που μπορεί να βλάψει τον ανήλικο. Τέλος σοβαρή και μόνιμη σύγκρουση συμφερόντων, όπου άλλωστε προβλέπεται ο διορισμός ειδικού επιτρόπου (ΑΚ 1628) ή συγκυριότητα ή άλλη κατάσταση όπου τα συμφέροντα καταρχήν δεν συγκρούονται αλλά συμβαδίζουν. Είναι όλα λόγοι παύσεως της επιτροπείας με δικαστική απόφαση.

Όπως φαίνεται από τα παραπάνω παραδείγματα η διακινδύνευση των συμφερόντων του ανηλίκου μπορεί, εξάλλου να οφείλεται όχι μόνο στην παραμέληση των καθηκόντων του Επιτρόπου (λ.χ. την παράβαση των υποχρεώσεών του από τα άρθρα 1611 – 1618 ή την επιχείρηση των πράξεων των άρθρων 1619 – 1625 χωρίς τις αντίστοιχες διατυπώσεις), αλλά και σε άλλους λόγους, που είτε συνδέονται με την υπαιτιότητα του Επιτρόπου (όπως λ.χ. μια καταδίκη του για ποινικό αδίκημα κατά τρίτου προσώπου που

²¹⁶ Τούσης, σ. 293 επ., σημ. 21.

²¹⁷ Θεοδωρόπουλος, ο.π., σελ. 113.

δημιουργεί υπόνοιες και για τη συμπεριφορά του απέναντι στον ανήλικο) είτε δεν οφείλονται σε πταίσματά του (όπως π.χ. το ότι έχει γεράσει, έχει αρρωστήσει ή έχει αλλάξει τόπο κατοικίας, δηλαδή έχει απομακρυνθεί από το χώρο που σχετίζεται με τα συμφέροντα του ανηλίκου και δεν παραιτείται ο ίδιος). Ενόψει όλων αυτών είναι φανερό ότι οι λόγοι για τους οποίους κινδυνεύουν τα συμφέροντα του ανηλίκου μπορούν να συνδέονται είτε με θετική ενέργεια είτε με παράλειψη του επιτρόπου, και επίσης ότι αρκεί να πιθανολογείται απλώς η προσβολή των συμφερόντων, δηλαδή δε χρειάζεται αυτά να έχουν προσβληθεί ήδη.

Με την ίδια δικαστική απόφαση με την οποία παύεται ο επίτροπος (ΚΠολΔ 796) δεν αποκλείεται να διοριστεί και νέος επίτροπος είτε οριστικός κατά το άρθρο 1592 είτε προσωρινός κατά το άρθρο 1601 εδ. 2. Αν δεν συμβεί αυτό, μετά την παύση του Επιτρόπου και μέχρι το διορισμό νέου Επιτρόπου, επείγοντα μέτρα για την προστασία του ανηλίκου μπορεί να παίρνει ο προϊστάμενος της αρμόδιας κοινωνικής υπηρεσίας κατά το άρθρο 1601 εδ. 1.

Τέλος, λήξη της επιτροπείας για λόγους που αφορούν τον Επίτροπο προβλέπεται και στο άρθρο 1661 (σε συνδυασμό και με το άρθρο 1660) ΑΚ, κατά το οποίο, αν ο ανήλικος τελεί ταυτόχρονα και υπό επιτροπεία και υπό αναδοχή και αρχίζει να συνδέεται περισσότερο με τους ανάδοχους γονείς του, ενώ παράλληλα εξασθενούν οι δεσμοί του με τον επίτροπο, το δικαστήριο μπορεί, μετά από αίτηση των ανάδοχων γονέων, να αναθέσει πια την επιτροπεία αποκλειστικά στους τελευταίους. Η ανάθεση αυτή σηματοδοτεί, όπως είναι προφανές, το τέλος του λειτουργήματός του ως τότε επιτρόπου.

2.- Η κατ' εξαίρεση συνέχιση των Επιτροπικών έργων και μετά τη λήξη της επιτροπείας

Μετά τη λήξη της Επιτροπείας, ο Επίτροπος πρέπει να απέχει από τα επιτροπικά έργα, πολλές φορές όμως είναι δυνατόν ο ανήλικος να χρειάζεται φροντίδα για ορισμένες πράξεις που δεν επιδέχονται αναβολή, συνεπώς ο Επίτροπος χρειάζεται νομιμοποίηση για να έχει και την προθυμία να τις επιχειρήσει. Επίσης είναι δυνατόν να μην έχει ακόμη ο ίδιος πληροφορηθεί το λόγο λήξεως και να συνεχίζει να «αντιπροσωπεύει» τον ανήλικο, οπότε προκύπτει και το ζήτημα προστασίας των τρίτων συναλλασσομένων. Για τους

λόγους αυτούς ο νομοθέτης όρισε (ΑΚ 1654) ότι για το χρόνο μετά από τη λήξη της Επιτροπείας ή την παύση του επιτρόπου θα εφαρμοσθούν αναλογικά οι ΑΚ 1540 και 1541 για τις πράξεις των γονέων μετά την παύση της γονικής μέριμνας.

Σύμφωνα με την πρώτη από τις διατάξεις αυτές, αναλογικά εφαρμοζόμενη στην επιτροπεία, ο Επίτροπος έχει δικαίωμα να εξακολουθήσει τις πράξεις που ανάγονται στην επιμέλεια του προσώπου ή την διαχείριση της περιουσίας του ανηλίκου, ώσπου να πληροφορηθεί την παύση της επιτροπείας. Το ίδιο δεν μπορούν όμως να πράξουν και οι τρίτοι εάν γνωρίζουν ή όφειλαν να γνωρίζουν την παύση.

Ός πράξεις ευνοούνται οι δικαιοπραξίες και κάθε νομική πράξη που αναφέρεται στην επιμέλεια του προσώπου, στη διοίκηση της περιουσίας του ανηλίκου και στην εκπροσώπησή του, δηλαδή στις εν γένει αρμοδιότητες (ΑΚ 1661) του Επιτρόπου.

Η εφαρμογή της ΑΚ 1540 προϋποθέτει εκτός από την λήξη της επιτροπείας ή την παύση του Επιτρόπου, κατά την ευρεία διαπίστωση της ΑΚ 1654 για οποιοδήποτε λόγο, άγνοια της λήξεως από τον επίτροπο και άγνοια των τρίτων. Αφού οι πράξεις επιτρέπονται ώσπου να πληροφορηθεί ο Επίτροπος την παύση ή την λήξη γενικότερα, αυτό σημαίνει ότι μπορεί να εξακολουθεί τις πράξεις μόνον, εφόσον αγνοεί την λήξη της Επιτροπείας. Δεν έχει σημασία αν ο επίτροπος αγνοεί την λήξη υπαιτίως λ.χ. από αμέλεια δεν γνωρίζει ότι ο ανήλικος ενηλικιώθηκε²¹⁸. Αντίθετα η υπαιτιότητα έχει σημασία για την άγνοια των τρίτων, διότι αυτοί δεν μπορούν να επικαλεσθούν την δεσμευτικότητα των πράξεων του Επιτρόπου, αν γνώριζαν ή όφειλαν να γνωρίζουν την λήξη της επιτροπείας. Αν συνεπώς οι τρίτοι γνώριζαν την λήξη ή την αγνοούσαν έστω από ελαφριά αμέλεια δεν προστατεύονται. Και αντιστρόφως δεν τους βοηθάει η καλή τους πίστη, αν γνώριζε τη λήξη ο Επίτροπος.

Εάν ο Επίτροπος εξακολουθεί και επιχειρεί πράξεις επιτροπείας και αφού πληροφορηθεί την λήξη τους, αυτές θα είναι άκυρες, διότι δεν έχει πλέον εξουσία εκπροσωπήσεως. Για το λόγο αυτό όμως, μπορούν να εφαρμοσθούν αναλογικά οι ΑΚ 229 επ και η ισχύς των πράξεων να εξαρτούνται από την

²¹⁸ ΑΚ Γεωργιάδη – Σταθόπουλου, άρθρα 1539 – 1541 αρ. 29.

έγκρισή του (τέως) ανηλίκου, των κληρονόμων του ή του νέου Επιτρόπου ή και των γονέων του. Εξαιρείται η μονομερής μη απευθυντέα δικαιοπραξία που επιχείρησε ο τέως επίτροπος διότι αυτή δεν είναι επιδεκτική εγκρίσεως (ΑΚ 232).

Πέραν από τη διάταξη του άρθρου 1540, που αναφέρεται στο δικαίωμα των γονέων και αναλογικά και του επιτρόπου, να εξακολουθούν πράξεις σχετικές με τον ανήλικο, το άρθρο 1654 παραπέμπει και στην αναλογική εφαρμογή του άρθρου 1541, που κάνει λόγο για την υποχρέωση του γονέα και του επιτρόπου αντίστοιχα να φροντίζει τις υποθέσεις που δεν επιδέχονται αναβολή, έως ότου μπορέσουν να τις φροντίσουν οι κληρονόμοι του ανηλίκου. Η υποχρέωση αυτή αφορά μόνο όσες υποθέσεις δεν μπορούν να αναβληθούν, στις οποίες δηλαδή η αναβολή σημαίνει κίνδυνο ζημίας για την επιτροπική περιουσία. Εάν ο επίτροπος φρόντισε που δεν ήταν επείγουσες, δεν παράγεται δεσμευτικότητα για τους κληρονόμους του ανηλίκου, οι οποίοι όμως μπορούν να εγκρίνουν τις πράξεις του Επιτρόπου²¹⁹.

Τέλος για να μην δεσμεύεται υπερβολικά ο Επίτροπος, θα πρέπει να γίνει δεκτό ότι ως χρόνος, στον οποίο υπάρχει ήδη η δυνατότητα να μεριμνήσουν οι κληρονόμοι και επομένως, εκλείπει η σχετική υποχρέωση του Επιτρόπου, θα πρέπει να θεωρείται ο χρόνος κατά τον οποίο οι κληρονόμοι δηλώνουν ότι αποδέχονται την κληρονομιά ή ο χρόνος παρόδου της προθεσμίας αποποίησης του άρθρου 1847 § 1 εδ. 1, και όχι ο μεταγενέστερος χρόνος στον οποίο οι κληρονόμοι τυχόν ανακοινώνουν ρητά πως αναλαμβάνουν την φροντίδα των υποθέσεων του παιδιού²²⁰.

3.- Η απόδοση της περιουσίας

Είτε από λόγους που αναφέρονται στο πρόσωπο του ανηλίκου, είτε από λόγους που αφορούν στον επίτροπο λήγει η Επιτροπεία, σημαίνει ότι τελειώνει το λειτούργημα του συγκεκριμένου Επιτρόπου, ο οποίος πρέπει πλέον να παραδώσει την περιουσία που διοίκησε και να λογοδοτεί για τη διοίκηση όλης της διάρκειας της επιτροπείας (ΑΚ 1652).

²¹⁹ ΑΚ Γεωργιάδη – Σταθόπουλου, άρθρο 1661 αρ. 10.

²²⁰ Βοσινάκης, ο.π. αρ. 10.

Παραλλήλως πρέπει να δώσει κατάλογο με τα στοιχεία της περιουσίας κατά την ΑΚ 304 και να παράσχει πληροφορίες για τον τρόπο που διαχειρίστηκε και για τις τυχόν εκκρεμότητες, κατ' αναλογία της ΑΚ 718²²¹.

Η πρώτη από τις κυρίες υποχρεώσεις του Επιτρόπου κατά την ΑΚ 1652 είναι η απόδοση της περιουσίας του ανηλίκου, η οποία αποτελεί ομάδα πραγμάτων και περιουσίας. Ο Επίτροπος είναι υποχρεωμένος να παραδώσει την κατοχή όλων των κινητών ή ακινήτων πραγμάτων της περιουσίας, όλα τα έγγραφα που ενσωματώνουν απαιτήσεις, τα τραπεζικά βιβλιάρια, κλειδιά θυρίδων και γενικά τις αποδείξεις από την τοποθέτηση των περιουσιακών στοιχείων²²². Η υποχρέωση καταλαμβάνει και την τυχόν αύξηση της περιουσίας του ανηλίκου κατά την διάρκεια της επιτροπείας.

Ως υπόχρεος προς απόδοση ομάδας, ο Επίτροπος οφείλει και γραπτό κατάλογο των επιμέρους στοιχείων (ΑΚ 304), ο οποίος πρέπει να είναι σαφής και αναλυτικός²²³.

Υποχρέωση προς απόδοση της περιουσίας έχει ο Επίτροπος, αναλόγως προς τον τρόπο λήξεως της επιτροπείας προς το νέο επίτροπο (παύση του Επιτρόπου), προς τους γονείς (αναβίωση της γονικής μέριμνας) ή προς τον θετό γονέα (υιοθεσία), προς τους κληρονόμους του ανηλίκου, εάν αυτός απεβίωσε και κυρίως προς τον ίδιο τον ανήλικο, διότι συνήθως η επιτροπεία θα λήγει με την ενηλικίωση του ανηλίκου²²⁴.

Ενώ ο Επίτροπος δεν εκπληρώνει την υποχρέωσή του μπορεί να ασκηθεί εναντίον του ενοχική αγωγή προς απόδοση η οποία απορρέει από την Επιτροπεία²²⁵. Παραλλήλως όμως μπορούν να ασκηθούν επιμέρους αξιώσεις που συνδέονται με κάθε περιουσιακό στοιχείο και ιδίως με την κυριότητα²²⁶.

4.- Η τελική λογοδοσία

Εκτός από την υποχρέωση προς απόδοση της περιουσίας, ο επίτροπος είναι υποχρεωμένος να λογοδοτήσει για την όλη διοίκηση του (ΑΚ 1652 περ. 2). Και η υποχρέωση αυτή, από την οποία αποκλείεται να

²²¹ Βοσινάκης στον ΑΚ Γεωργιάδη – Σταθόπουλου, άρθρο 1656 αρ. 1

²²² Βοσινάκης, ο.π., αρ. 12.

²²³ Μπαλής, § 209, αρ. 1.

²²⁴ Βαθρακοκοίλη, άρθρο 1656 σελ. 783.

²²⁵ Μπαλής, § 209 σελ. 427

²²⁶ Βοσινάκης, ο.π., αρ. 14.

απαλλαγεί ο Επίτροπος, απορρέει από την ανάγκη προστασίας του ανηλίκου. Με την τελική λογοδοσία θέλει ο νόμος να σχηματίσει την εικόνα την οποία πιθανόν δεν έδωσαν οι ετήσιες λογοδοσίες, να διαλύσει τις εκκρεμότητες, να ελέγξει «εφ' όλης της ύλης» τον Επίτροπο²²⁷, και να θεμελιώσει ευχερέστερα αξιώσεις εναντίον του από τον τρόπο με τον οποίο διοίκησε την περιουσία του ανηλίκου.

Η τελική λογοδοσία, αντίθετα με τις ετήσιες που απευθύνονται στο εποπτικό συμβούλιο, θα γίνει προς το ίδιο πρόσωπο προς το οποίο έχει ο Επίτροπος υποχρεώσεις αποδόσεως της περιουσίας²²⁸. Από αυτήν δεν μπορεί σε καμιά περίπτωση να απαλλαγεί ο Επίτροπος.

Όπως συμβαίνει με την ετήσια έτσι και η τελική λογοδοσία θα γίνει εγγράφως και θα περιέχει λεπτομερή ανάλυση των διαχειριστικών πράξεων του Επιτρόπου, με αναφορά στην απογραφή της ΑΚ 1637 και στον προσδιορισμό της Ετήσιας δαπάνης κατά τον ΑΚ 1638 που πρέπει να γίνονται κατά την έναρξη της επιτροπείας, αλλά και στις ετήσιες λογοδοσίες και τους περιοδικούς ελέγχους του εποπτικού συμβουλίου (ΑΚ 1626, 1643). Η λογοδοσία θα περιέχει και το τελικό αποτέλεσμα αντιπαραθέσεως εσόδων – εξόδων, το λεγόμενο κατάλοιπο, το οποίο μπορεί να είναι θετικό ή αρνητικό. Εάν είναι θετικό, ο Επίτροπος είναι υποχρεωμένος να το αποδώσει μαζί με την έκθεση λογοδοσίας. Εάν είναι αρνητικό, μπορεί να το απαιτήσει, εφόσον έχει προκληθεί από δαπάνες κατά την ΑΚ 1631 § 2, η αμοιβή που έχει ορισθεί από το δικαστήριο κατά την ΑΚ 1631 § 1²²⁹. Μπορεί επίσης, να ασκήσει ένσταση επισχέσεως των αντικειμένων της περιουσίας του ανηλίκου έως ότου ικανοποιηθεί²³⁰.

Εάν ο Επίτροπος διαδέχθηκε άλλον ή άλλους, συμπεριλαμβάνει την λογοδοσία και τις εκθέσεις των προηγούμενων Επιτρόπων, υπέχοντας όμως ευθύνη, αν δεν ήγειρε αξιώσεις εναντίον τους²³¹.

Εάν ο Επίτροπος αρνείται ή καθυστερεί τη λογοδοσία, μπορεί να ασκηθεί εναντίον του αγωγή για παροχή λογοδοσίας, η οποία εκδικάζεται κατά την τακτική διαδικασία, με παράλληλη εφαρμογή των ειδικών διατάξεων

²²⁷ Βοσινάκης, ο.π. αρ. 18.

²²⁸ Πρβλ. Τούση, § 244, σελ. 773.

²²⁹ Βοσινάκης στον ΑΚ Γεωργιάδη – Σταθόπουλου, άρθρο 1656 αρ. 21

²³⁰ Βοσινάκης, ο.π. Κουνούγερη – Μανωλεδάκη II, σελ. 424.

²³¹ Βοσινάκης, ο.π. Πρβλ. Εφαθ 1597/1936 ΕΕΝ 3, 897.

ΚΠολΔ 473 επ²³². Καθύλην αρμόδιο είναι το Πολυμελές Πρωτοδικείο (ΚΠολΔ 18 αρ. 1), εκτός αν προσδιορίζονται τα αντικείμενα της περιουσίας, ή το ύψος του καταλοίπου του λογαριασμού που ζητούνται συγχρόνως (473 ΚΠολΔ εδ. 1), οπότε η καθύλην αρμοδιότητα θα κριθεί από το αιτούμενο ποσό²³³.

5.- Η παραγραφή των αξιώσεων κατά του Επιτρόπου

Εδική ρύθμιση περιέχει ο νόμος για την παραγραφή των αξιώσεων κατά του Επιτρόπου (ΑΚ 1653). Σύμφωνα με την διάταξη αυτή οι αξιώσεις εναντίον του Επιτρόπου που είναι σχετικές με την διοίκηση, εκτός από το κατάλοιπο λογοδοσίας, παραγράφονται πέντε χρόνια μετά τη λήξη της επιτροπείας ή την παύση του Επιτρόπου.

Όπως είναι φανερό, η θέσπιση πενταετούς παραγραφής κατ' εξαίρεση του γενικού κανόνα της εικοσαετούς παραγραφής (ΑΚ 249) έγινε χάριν του Επιτρόπου και για να μην διαιωνίζονται αμφισβητήσεις από τη διαχείρισή του.

Στην πενταετή παραγραφή εντάσσονται οι αξιώσεις από τη διοίκηση της περιουσίας του ανηλίκου. Τέτοιες είναι η αξίωση αποζημιώσεως εξαιτίας πταίσματος του Επιτρόπου κατά τη διαχείριση της περιουσίας (ΑΚ 1632), η αξίωση για οριστική λογοδοσία (1652). Οι αξιώσεις για πράξεις του Επιτρόπου που έγιναν μετά τη λήξη της επιτροπείας κατά τον ΑΚ 1654²³⁴. Αντίθετα δεν υπάγονται στην πενταετή παραγραφή η αξίωση για απόδοση της περιουσίας, διότι είναι «εκ της επιτροπείας, αλλ' όχι εκ της διαχείρισεως»²³⁵ και οι ειδικές αγωγές του τέως ανηλίκου λ.χ. η διεκδικητική²³⁶, η αγωγή από αδικοπραξία ή από αδικαιολόγητο πλουτισμό²³⁷. Επίσης δεν υπάγονται αξιώσεις αποζημιώσεως που στηρίζονται σε πταίσματα για την επιμέλεια του προσώπου του ανηλίκου²³⁸, αξιώσεις του ανηλίκου κατά του επιτρόπου, προγενέστερες από το χρόνο ενάρξεως της επιτροπείας²³⁹, καθώς και οι απαιτήσεις του επιτρόπου κατά του ανηλίκου²⁴⁰.

²³² Βοσινάκης, ο.π. αρ. 37, Παπαδημητρίου άρθρα 1649 - 1654, σελ. 951

²³³ Κρητικός, στον Γεωργιάδη - Σταθόπουλου, άρθρο 304 αρ. 25.

²³⁴ Βοσινάκης, ο.π. αρ. 5.

²³⁵ Μπαλής § 211 σελ. 431, Κουμάντος II κεφ. 10 αρ. 3.5.4.3.2. Σπυριδάκη, αρ. 19α

²³⁶ Τούση § 246 σελ. 777.

²³⁷ Βοσινάκης, στον Γεωργιάδη - Σταθόπουλου, άρθρο 1659 αρ. 6

²³⁸ Βοσινάκη, ο.π. αρ. 8.

²³⁹ Κουνούγερη - Μανωλεδάκη, II σελ. 425.

²⁴⁰ Ροϊλός - Κουμάντος, άρθρο 1659, αρ. 6.

Η πενταετή παραγραφή της αρχίζει από τη λήξη της επιτροπείας ή την παύση του Επιτρόπου (ΑΚ 1653 εδ. 1). Αυτό σημαίνει ότι όταν η επιτροπεία παύει αυτοδικαίως (ΑΚ 1650) ή μετά από δικαστική απόφαση (ΑΚ 1651) για το συγκεκριμένο Επίτροπο, η πενταετία θα αρχίσει από την παύση του Επιτρόπου, δηλαδή οι αξιώσεις θα πρέπει να ασκηθούν από τον επόμενο Επίτροπο, αφού δεν έχει ακόμη ενηλικιωθεί ο Επιτροπευόμενος.

Αν η επιτροπεία λήξει με άλλο τρόπο λ.χ. ενηλικίωση του ανηλίκου ή θάνατος του ανηλίκου, η πενταετία θα αρχίσει αντιστοίχως από τότε που συνέβη το γεγονός αυτό. Για τις αξιώσεις που δεν υπάγονται στην πενταετία θα ισχύσει ο γενικός χρόνος ενάρξεως της ΑΚ 251. Τέλος ως προς την αναστολή και την διακοπή της παραγραφής του άρθρου 1653 εφαρμόζονται οι κοινές διατάξεις.

Η.- Διαχρονικό Δίκαιο

Κατά το άρθρο 58 του Ν. 2447/1996 η επιτροπεία ανηλίκων, που υπάρχει κατά την έναρξη της ισχύος αυτού του νόμου, διέπεται από αυτόν και διεξάγεται σύμφωνα με τις διατάξεις του. Ο επίτροπος, πάντως, που υπάρχει κατά την έναρξη της ισχύος του ν. 2447, διατηρεί την ιδιότητά του ως Επιτρόπου, παρόλο που ορίστηκε κατά το προηγούμενο δίκαιο.

Σε ό,τι αφορά την τυχόν διαδικασία διορισμού Επιτρόπου ανηλίκου, που εκκρεμούσε κατά την έναρξη της ισχύος του Ν. 2447 στον πρώτο βαθμό, αυτή κατά το άρθρο 60 εδ. 1 θα πρέπει να συνεχίζεται κατά τις διατάξεις του νέου δικαίου, ενώ, αν υπήρχε εκκρεμότητα στο δεύτερο βαθμό, εφαρμόζεται η διάταξη του άρθρου 533 § 2 ΚΠολΔ. Τέλος σύμφωνα με το άρθρο 63 του Ν. 2447, όπου στη σημερινή ισχύουσα νομοθεσία γίνεται τυχόν λόγος για παρεπίτροπο ή συγγενικό συμβούλιο, η σχετική αναφορά έχει το νόημα της παραπομπής στους αντίστοιχους θεσμούς ή έννοιες του δικαίου, που είναι, στην προκειμένη περίπτωση, το εποπτικό συμβούλιο.

Θ.- Συμπέρασμα

Αναλογιζόμενη όλα τα προηγούμενα στοιχεία διαπιστώνω ότι η κοινωνική λειτουργία, την οποία καλείται να επιτελέσει ο θεσμός της επιτροπείας ανηλίκων είναι πολύ μεγάλη λόγω της αυξήσεως αφενός των ατυχημάτων στα οποία ένας ανήλικος χάνει και τους 2 γονείς του αφετέρου

των κρουσμάτων κακής ασκήσεως της γονικής μέριμνας, στοιχεία που συναντάμε συχνά σήμερα γύρω μας.

Όπως όλοι, σχεδόν οι θεσμοί σήμερα, έτσι και ο θεσμός της επιτροπείας ανηλίκων, παρουσιάζει αδυναμίες, αλλά και πλεονεκτήματα. Αν και έγιναν προσπάθειες εκσυγχρονισμού και αναβαθμίσεως του θεσμού συγκριτικά με το προηγούμενο δίκαιο, το ποθητό αποτέλεσμα δεν θα μπορούσα να πω ότι επιτεύχθηκε ολοκληρωτικά και αυτό γιατί δεν πραγματοποιήθηκαν ουσιώδης αλλαγές στη σύνθεση των οργάνων της επιτροπείας, όπως θα ήταν αναμενόμενο. Αυτό βέβαια δεν σημαίνει ότι βήματα μπροστά δεν έγιναν και ότι ο θεσμός της επιτροπείας δεν έγινε περισσότερο δυναμικός και ενεργητικός για τον ανήλικο.

Συγκριτικά με την ανάπτυξη του θεσμού της Επιτροπείας στα αντίστοιχα ξένα κράτη, βλέπουμε ότι ακολουθείται σε πολλά σημεία κοινή κατά κάποιο τρόπο πορεία. Η ύπαρξη του Κράτους και ειδικότερα η Κρατική Επιτροπεία είναι αυξημένη σε χώρες όπως η Ελβετία, η Γερμανία κλπ σε αντίθεση με την Ελλάδα που η παρουσία της Κρατικής Υπηρεσίας είναι εμφανής, καθιερώνεται όμως ένα περισσότερο μικτό σύστημα Επιτροπείας σαφώς περισσότερο προστατευτικό για τον ανήλικο.

Τελειώνοντας, κατά την άποψή μου, πάντα, θεωρώ ότι ο θεσμός της Επιτροπείας Ανηλίκων είναι ένας πολύ σημαντικός θεσμός γιατί είναι λιγότερο ανώδυνο για ένα ανήλικο παιδί, χωρίς γονείς ή καλύτερα χωρίς γονική μέριμνα, να βρεθεί αν όχι σε μια ανάδοχη οικογένεια, στα χέρια ενός Επιτρόπου, ο οποίος σε συνεργασία με την κρατική μέριμνα και σεβόμενος τον ανήλικο και τα συμφέροντά του να φροντίζει για την ζωή, την περιουσία και την ανατροφή του, κοντά στο σπίτι και την οικογένειά του απ' το να βρεθεί στους κόλπους ενός Ιδρύματος. Το Ίδρυμα πολλές φορές είναι περισσότερο απρόσωπο, ψυχρό και κακώς βέβαια, αλλά δυστυχώς συμβαίνει ακόμα και σήμερα, να στιγματίζει την ζωή και την πορεία ενός παιδιού.

Ευχής έργο θα είναι λοιπόν να καταφέρει η πολιτεία να ολοκληρώσει την προσπάθεια δημοσιοποίησεως του δικαίου της επιτροπείας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Ροή Δ. Παντελίδου, Επιτροπεία Ανηλίκων, Αθήνα – Κομοτηνή 1999
- Ε. Κουνούγερη – Μανωλεδάκη, Οικογενειακό Δίκαιο II, Θεσσαλονίκη 1998
- Γιώργου Α. Κουμάντου, Παραδόσεις Οικογενειακού Δικαίου, Αθήνα 1985
- Αντώνη Δ. Μαγγανά – Παναγιώτη Παπαϊωάννου, Ο Αστικός Κώδικας για τον Πολίτη – Οικογενειακό Δίκαιο, Αθήνα 2000

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Κεφάλαιο 1: Ιστορική Αναδρομή – Συγκριτική Επισκόπηση

Κεφάλαιο 2: Οι περιπτώσεις της Επιτροπείας ανηλικού (ΑΚ 1589)

Κεφάλαιο 3: Τα όργανα της Επιτροπείας

A.- Γενικά

B.- Ο επίτροπος

βα.- Ο διορισμός του επιτρόπου (ΑΚ 1591 – 1594, 1597, 1598, 1600)

ββ.- Αποκλεισμός, αποποίηση και παραίτηση από την επιτροπεία (ΑΚ 1595, 1596, 1599)

βγ.- Επείγουσες ενέργειες πριν από το διορισμό του Επιτρόπου – προσωρινός Επίτροπος (ΑΚ 1601, 1602)

Γ.- Το Εποπτικό Συμβούλιο

γα.- Η συγκρότηση του εποπτικού συμβουλίου (ΑΚ 1634 – 1636, 1639)

γβ.- Η σύγκληση, οι αρμοδιότητες και η λειτουργία του εποπτικού συμβουλίου (ΑΚ 1637, 1638, 1640 – 1645).

Δ.- Το δικαστήριο (ΑΚ 1640 – 1648)

Κεφάλαιο 4 – Το περιεχόμενο και η λειτουργία της Επιτροπείας:

A.- Γενικά

B.- Η επιμέλεια του προσώπου του ανηλικού (ΑΚ 1606, 1609, 1610)

Γ.- Η διοίκηση της περιουσίας του ανηλικού

γα.- Οι πρώτες πράξεις του επιτρόπου

1.- Η σύνταξη απογραφής

2.- Ο προσδιορισμός της ετήσιας δαπάνης του ανηλικού (ΑΚ 1612)

γβ.- Οι κατά κυριολεξία διαχειριστικές πράξεις του επιτρόπου

1.- Η διαχείριση χρημάτων, τίτλων και πολύτιμων αντικειμένων (ΑΚ 1613, 1616, 1633).

2.- Η διαχείριση με ειδικούς όρους (ΑΚ 1616)

3.- Οι γενικοί κανόνες διαχείρισης

α.- Η τακτική διαχείριση

β.- Χαριστικές πράξεις

γ.- Η ιδιόχρηση της περιουσίας του ανηλίκου (ΑΚ 1613)

δ.- Η ετήσια λογοδοσία

Κεφάλαιο 5 – Οι πράξεις με διατυπώσεις

Α.- Γενικά

Β.- Πράξεις με άδεια του εποπτικού συμβουλίου (ΑΚ 1619 – 1622)

Γ.- Πράξεις με άδεια του δικαστηρίου και γνωμοδότηση του εποπτικού συμβουλίου (ΑΚ 1624, 1625)

Δ.- Πράξεις με γενική άδεια του δικαστηρίου και γνωμοδότηση του εποπτικού συμβουλίου (ΑΚ 1623)

Ε.- Η ακυρότητα λόγω μη τήρησης των διατυπώσεων (ΑΚ 1630)

ΣΤ.- Η εκπροσώπηση του ανηλίκου (ΑΚ 1627 – 1629)

Ζ.- Η λήξη της επιτροπείας και οι μεταγενέστερες πράξεις του επιτρόπου

1.- Η λήξη της επιτροπείας γενικά

2.- Η κατ' εξαίρεση συνέχιση των επιτροπικών έργων και μετά τη λήξη της Επιτροπείας (ΑΚ 1654)

3.- Η απόδοση της περιουσίας

4.- Η τελική λογοδοσία

5.- Η παραγραφή των αξιώσεων κατά του Επιτρόπου (ΑΚ 1653)

Η.- Διαχρονικό Δίκαιο

Θ.- Συμπέρασμα

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ